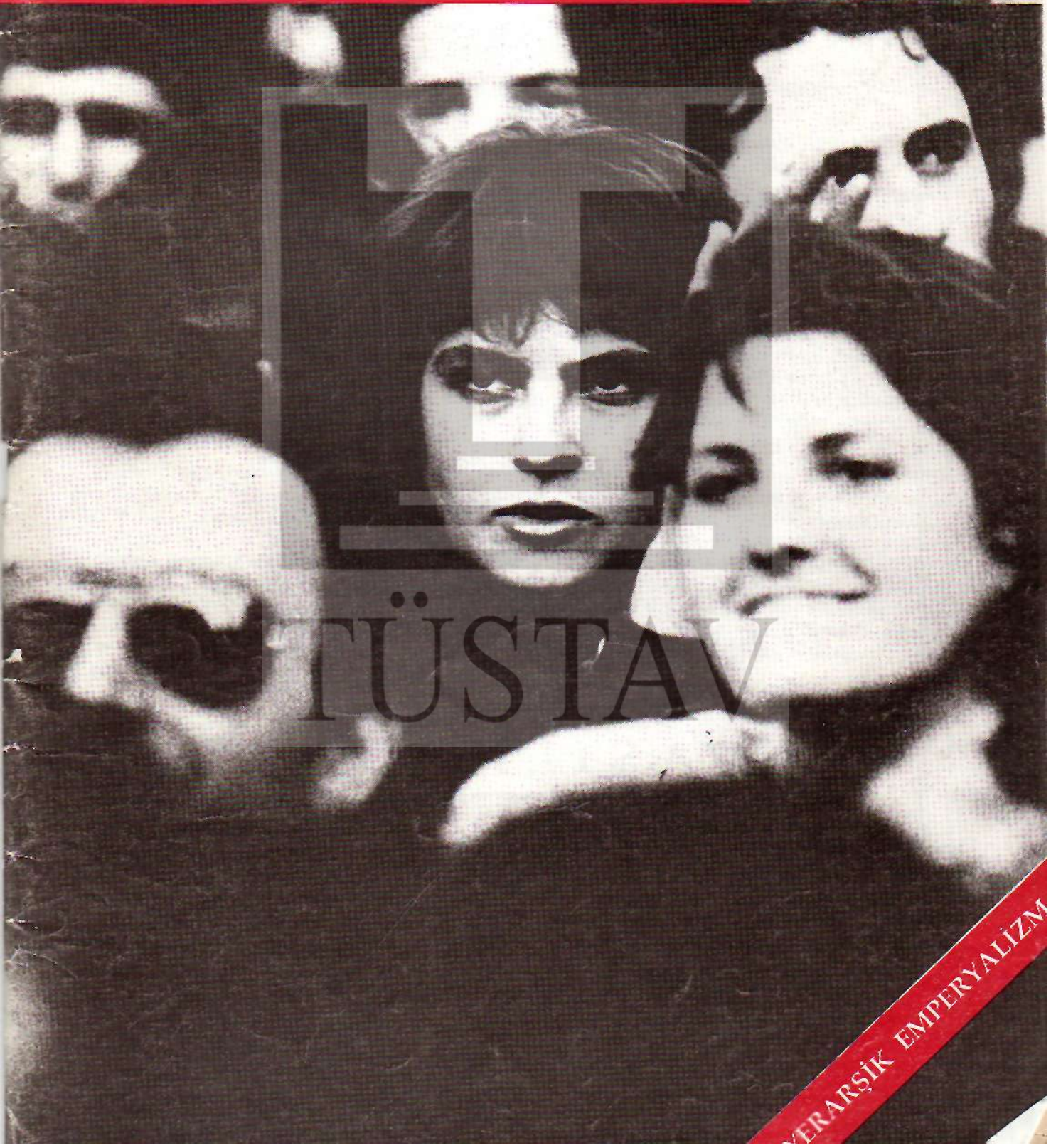

DÖRDÜNCÜ YIL SAYI: 42 NİSAN 1991 8.000 TL. (KDV'li)

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

TÜSTAV

EMPERYALİZM

BU SAYIMIZ

Hem güncel ilişkine ve hem de teorik yazı yoğunluklu bir sayı var elinizde. Sol adına söyleyecek şeyleri olanların gittikçe azaldığını hissediyorum. Gerçekliğin, arka planını da yansıtarak bu kadar net görüldüğü bir zamanda, manzarayı çözümlenmekte güçlük çekenlerin, artık ne söyleyecek sözleri, ne cesaretleri ve ne de hakları kaldı.

Kurtuluş'un çoğunlukla 'ilgi' gören tezleri doğrulanıyor; "Yorumlarıyla Olaylar" bölümünde bunları bulacaksınız.

Tevfik Fikret'in "Devrim: Zaman ve Parti" yazısı, devrimcilik ile devrimcilik ayrımında, teorik açıdan da net ifadeler getiren bir yazı, ilgiyle okunacaktır.

Murat Ceran'ın incelemesini üç bölüm halinde yayımlayacağız. Gelecek sayıdaki bölüm "Türkiye'nin Toplumsal Yapısına Genel Bir Bakış" başlığını taşıyor.

Yalçın Küçük, geçen sayıdaki yazısının devamı niteliğinde "Hiyerarşik Emperyalizm" yazısında, konuyu kapatmadığını, incelemeyi sürdüreceğini söylüyor.

Bu sayımızda değerli bir konuk yazarımız var. Orhan İyiler'in bir polemik yazısını sunuyoruz; "Bir Broşürün Çözümlemelerine Yönelik Öncelikli Değerlendirmeler".

Daha önce de bir "Bu Sayımız" yazısında, bu topraklarda artık iradeci siyasetlere düşmanlığın bitmesi gerektiği söylendi. Orhan İyiler de Değerlendirmeler'inde, sosyalizm pratiğindeki öznelci ve iradeci suçlamalarına, kadir-i mutlak finans oligarşisi değerlendirmelerine ve komünist hareketle işçi hareketinin aynı kanalda akması gerekliliği bakışlarına az bulunur türden bir üslup ve içerikle açıklamalar getiriyor. Bir solukta okuyacaksınız.

Bazen dostlarınız moralinizi sorar, siz de onlara, moralinizi bozmaya hakkınız ya da böyle bir seçeneğinizin olmadığını, bunu seçeneğe olmaktan çıkarmak zorunda olduğunuzu, her açıdan zor koşullar için de olduğunuzu vs. söylersiniz. Ancak bazen sevinç duyduğunuz, bu çok şeye değerdi dediğiniz, mutlandığınız anlar, olumsuzunu kullanmadığınız moral sözcüğünü kullanarak, moralinizin patlayacak derecede arttığını söyleyecek anlarımız olur. Bunu söylemeyi hak sayabilirsiniz. Şunun için söylüyorum; dergimize, dostlarımızdan, okurlarımızdan birçok mektup gelir, bunlar bize güç katar. Devletin 'vazifesini' eksiksiz yaptığı bir dönemde, biz "Sekiz Kişiye Bir Kurtuluş" önerdik. Sıcağı sıcağına dost bir okurdan mektup aldık, sekiz değil onbeş kişiye bir T. Kurtuluş gerçeğinden bahsediyor. Bu bize yeter, işte bunun için, "bu çok şeye değer" diyebiliriz. Mektubu sayfalarımızda bulacaksınız. Sizlerle paylaşmak istedik.

Her ay "Bu Sayımız"ı yazarken, "geçen sayımız da toplatıldı" cümlesini yazacak uygun bir cümle kurmaya çalışıyorum, çünkü sıkıldım artık. Hiç boşumuz yok. Geçen sayımız: 1- Şevki Ömeroğlu-Ahmet Zengin'in "THKP-C'nin Tarihsel Karakteri ve Rolü", 2- "Özgür Kürdistan Kampanyası", 3- "Dergilerde Geçen Ay" yazılarından dolayı toplatılarak dava açıldı.

Daha önce de dediğimiz gibi; herkes kendi işini yapıyor, devlet de.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle.

Dostlukla...

Nejdet Kanbir

TOPLUMSAL KURTULUŞ

aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Dördüncü yıl, sayı:42
Nisan:1991

Sahibi: Bilgesu Erenus

Genel Müdür: Şevki Ömeroğlu

Genel Koordinatör: Çelik Bilgin

Genel Yayın Yönetmeni: Candan Baysan (Türkiye)
Mustafa Silar (Avrupa)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven

Yayın Kurulu: Hasip Akgül

Murat Ceran

Abdullah Keskin

Alper Yalman

Ahmet Zengin

Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Laleli / İstanbul

Telefon: 513 84 29 - 528 43 72

Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara

Telefon: 125 93 78

Avrupa Temsilciliği: Frankfurt

Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Almanya

Telefon: 069 / 495743

Danimarka Temsilcisi: Fadil Ölmez

Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562

Stuttgart Temsilcisi: A. Kanber Resuloğlu

Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 Almanya

Paris Temsilcisi: A. Yalman

Poste Restante Paris Bonne Nouvelle

75010 Paris, France

Bonn Temsilcisi: Imam Zeynel Aslan

Bleifeld Temsilcisi: Z. Arı

İsviçre Temsilcisi: Baran Fırat

Postfach 87 4123 Allschwil 2

Mönchengladbach Temsilcisi: İlhan Pasin

luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya

Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık: 80 bin TL

Yurtiçi Aylık: 8.000.TL

Posta Çeki Numarası: 324663 Nejdet Kanbir İstanbul

Banka Hesap Numarası: 157 502 Ahmet Zengin

İş Bankası Çağaloğlu / İstanbul

Yurtdışı: Yıllık 80 DM

Yurtdışı aylık: Almanya: 7 DM

İsviçre: 7 SF

Fransa: 20 FF

Danimarka: 28 DK.Kr

Döviz Tevdiat Hesap Numarası: 30100-2401

Ahmet Zengin İş Bankası Çağaloğlu / İstanbul

Kapak: Ömer Ülkenciler

Kapak Fotoğrafı: Alp Esin

Basıldığı Yer: Aydınlar Matbaası

21- "Sosyalizm Tek Başına Türkiye'nin Tüm Sorunlarını Çözecek Güçtür"
Yalçın Küçük

22- "Ülkeme Karşı Sorumluluğumu Yerine Getirmeye Çalışıyorum"
E. Xemgin
Söyleşi: İrfan Dayıoğlu

25- Amerikan Firmaları Kuveyt'ten Karlı Sözleşme Taahhütleri Alıyor
Stuart Auerbach

27- Türkiye Devriminin Niteliği - I
Murat Ceran

34- "Türkülerimiz Kardeşdir"
F. Egemen

35- Hiyerarşik Emperyalizm
Yalçın Küçük

40- 13 Mart 1982'de İdam Edilen Üç Genç Sosyalist İşçi Mücadelemizde Yaşiyor
İlhan Pasin

41- Bir Broşürün Çözümlemelerine Yönelik Öncelikli Değirmeler
Orhan İyiler

54- Parti Bültenine Sorular
Metin Ezgi

56- Vedat, Gözümde Tütüyor
Y.K

58- Üzerinde Sahte Kimlikle
Ahmet Cemil

59- Ne Yapmamalı?
N. Ataman

61- Anısı Kavga Çağrısı
Nihat Behram

62- "Kırmızı Tarih Üzerine Tezler"e Küçük
Kırmızı
A.D.

İÇİNDEKİLER

3- Yorumlarıyla Olaylar:
Doğrulanmalar

16- Devrim: Zaman ve Parti
Tevfik Fikret Yorulmaz

20- "Ülkenin Temel Sorunlarının Çözümü İçin Demokratik Bir Mutabakat Gereklidir"
Haydar Kutlu

DOĞRULANMALAR...

I KÜRT TEZLERİ DOĞRULANIYOR

Washington-Ankara planlamasıyla Türkiye'nin emperyalist bir düzene yönelmesi hızla değişme ihtiyacı doğurdu. Değişiklik, Kürt Tezleri'nin hızla doğrulanmasını sağlıyor.

1990 yılı baharında Türkiye, bir başka plan içindeydi. Kanun Hükmünde Kararname'nin birisini çıkarıp diğerini hazırlayarak, değil "Kürt" sözcüğünün telaffuz edilmesini "Kü" demeyi bile yasaklamayı amaçlıyordu.

Yaz geldi, Irak Krizi çıktı. Sonbaharda "Kürtler Üzerine Tezler" yayınlandı ve yasaklandı. Ancak Irak Krizi'nin savaşa dönüşmesi ve Irak'ın askeri gücünün ortadan kaldırılması ihtimali Türkiye'yi yeni açıklamaların eşiğine getirdi.

EMPERYALİST TÜRKİYE

Teori, tüm pratiklerin özünü

yakalamaktır.

Türkiye'deki tüm pratikler ve açıklamalar, bugün ancak ve ancak Türkiye'nin bir emperyalist devlet olma planıyla açıklanabilir.

Tüm pratikler, ancak ve ancak, emperyalist devlet çözümü özünde düşünüldüğü zaman açıklanabilirlik kazanıyor.

Bu yeni bir durumdur.

Ancak yeni durumun hemen ve hiç bir zigzag çizilmeden geçerli olacağını düşünmek yanıltıcıdır.

Üstelik şu anda emperyalist devlet planına uygun hiç bir pratik görülmemektedir. Görülen sadece sözlü açıklamadır.

EMPERYALİST DEVLET VE ÖLÜMLÜ TÜRKİYE

Emperyalist devlete geçiş kolay değildir. Şiddet olmadan emperyalist düzene geçilemez. Şiddet, bir emperyalizmi gerçekleştirmek ve gücünü kanıtlamak için gerekecektir. Gelecek yıllarda Türkiye, Kuzey'e doğru barışçıl ve Güney'e doğru savaşçıl olmak durumundadır.

Bu kadar da kalmayacaktır. Türkiye'de burjuva ve tekelli politikacılar arasında da emperyalist düzene geçmek istemeyecekler olacaktır. Diğer ülkelerin tarihleri, bunların öldürüldüğünü göstermektedir. Emperyalist devlete geçiş sırasında düzen politikacıları arasında da sertleşmeleri beklemek gerekiyor.

SEÇMELİ TERÖR

Emperyalist devlete geçiş, şiddetin içerden dışarıya kaydırılmasıdır. Ancak içerde de şiddet gerekecektir. Bu şiddet, seçmeli terör adını alabilir. Bazı örgütlere ve bazı kişilere şiddet yoğunlaştırılacaktır.

TÜRKİYE'NİN EMPERYALİST STRATEJİSİ AÇILIYOR

Tekeller düzeni varsa emperyalizm vardır. Emperyalizm varsa tekeller düzeni vardır.

Özal, ilk kez "yeni" bir strateji açıklıyor. Irak Savaşı, Türkiye'nin emperyal planlarını açıklamasına yol açtı.

Uğur Dündar ile konuşmasında Özal, şimdiki amacın yeni topraklar değil, Ortadoğu'daki en büyük güç olan Irak'ın askeri imkanlarının yerle bir edilmesi olduğunu belli etti.

Birinci aşama, Irak gücünün ortadan kaldırılmasıdır. İkinci aşama, Türkiye sınırlı kuvvetlerinin bölgede tek güç haline getirilmesidir.

Emperyal devlet, çok halklı devlettir. Bunun açıklaması veriliyor.

Eğer Marx tekelli düzeni yaşamış olsaydı kapitalist devleti de çok daha net ve Hege hukuki örtülere fazla takılmadan yazabilirdi

Kişiliği israrla ve misyoner u, sık sık savaşa çıkmasa bir- ayışımında büyük bir koz- li değildir, genleşip, bekleyip

Tekelli devlet, her tekelle bir sahiplik sorumluluğu duyan örgütlenmedir. Devlet, sınır dışı iş yapan kendi tekellerinin yarımlarını, iş alma şansını, kam ve özelliikle güvenliğiyle doğrudan doğruya ılgıleniyor. Sömürgeci kolonilerin yerini emperyalist devletlere, bankalar, tekeller, basın ve kültür örgütlenmeleri alıyor.

Emperyalist Türkiye için Washington-Ankara, Kıbrıs pürüzünü çözmek istiyor ve bunun yanında da Kürt Sorunu'nu pasifize etmeyi planlıyor. Bu çerçevede, "Kürt Tezleri" parça parça ve tersinden uygulanmaya konuyor. Bu uygulamada devrimci Kürt hareketinden kurtulma önemli ve en önde bir yer tutuyor.

Milli, Türkiye'nin emperyalist heveslerine dar geliyor ve bu arada yönetenler tarafından tarihe intikal ettiriliyor. Şimdi Türkiye'nin Misak-ı Milli sınırları denilen sınırların ötesinde, böyle sınırlar yoktur, güç arayıp aramayacağı tartışılıyor.

YAVUZ SELİM: KÜRTLERİ HİMAYE

Osmanlı, emperyal bir devlettir.

Osmanist Devlet, bazı dillerde Osmanlı'ya Osmanist deniyor, pek çok halkı, ulusu ve kültürü barındırıyor. Bunların bazılarında bir alt egemenlik de tanıyorlar.

KÜRT SORUNU GÜNDEME OTURDU

Uzun yıllar görülmezlikten gelen Kürt sorunu Türkiye'nin resmi gündemine oturdu. Özal, İran devlet başkanı ile bir Kürt Devletinin kuruluşunu önlemek için anlaşmalarını açıkladı.

Körfez krizi, Türkiye'nin gündeminde umulmadık pardoksları su yüzüne çıkarmaya yaradı. Türkiye uzun yıllar Kürt sorununu yalnızca bir gerilla hareketi olarak görürken, birdenbire, Kürt Devleti projelerini tartışır hale geldi.

ABD ve KÜRT DEVLETİ

Turgut Özal, bir kez daha yandı. Irak, Kuveyt'i işgal ve ilhak edince, Amerika'nın derhal buna karşılık vereceğini ve askerleriyle

Irak'a gireceğini hesap etti; hesabı şimdilik yanlış çıktı. Ancak Özal, bu hesaba dayanarak, kendisine de önemli bir tarih rolü biçiyordu ve galipler masasına oturmak için Amerikan kuvvetleri güneyden Irak'a girerken Türk silahlı kuvvetlerinin de kuzeyden Irak'ı işgal edebileceğini ima ediyordu. Böylece Özal, ikinci bir Mustafa Kemal olma fırsatını değerlendirmiş oluyordu; Mustafa Kemal, Musul'ulından kaçırırken Özal, Musul'la birlikte Kerkük'ü Türkiye'ye kat-

KÜRTLER: ARAPLAR VE TÜRKLER

Kürtler, Araplar ve Türkler arasında bir tercihe zorlansalar, mutlaka Arapları tercih ederler. Bu, Arapların izlediği politikanın sonucudur; Kürtler Üzerine Tezler'de yazılıyor. Araplar, belki de kendilerini çok beğendikleri için

YAVUZ SULTAN TURGUT

Turgut Özal, Uğur Dündar'a bu programı açıklamış bulunuyor. Özal'ın söyledikleri gereksiz olanları çıkarıldıktan sonra bu anlama geliyor. 22 Ocak 1991 tarihli yazısında Mümtaz Soysal şunları dile getiriyor: "Kimileri şöyle bir hoş hayalin çekiciliğine kapılmış olabilirler: 'Kürt Devleti-

MİSAK-I MİLLİ

Türkler'in "Ulusal Ant" saydıkları, Misak-ı Milli, Türkiye'nin en yenik olduğu bir zamanda, 1920 yılı Ocak ayında, Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı tarafından kabul edilmiştir ve son derece müphem, son derece kısa bir metindir. Fakat bu müphem ve kısa metin, zamanla, bir yandan bir "ideolojik" malzeme ve diğer yandan da Türk Ceza yasasının bir maddesi haline getiriliyor. "Misak-ı Milli" karşıtı olmak en büyük suç sayılıyor.

Yöneten sınıfların fetişi ve gizli ceza yasası maddesi Misak-ı

Yalçın Küçük

KURTULUŞ HAREKETİ

Yayına Hazırlayan:
Nejdet Kanbir

Hazırlanıyor

Kürtler, Osmanlı emperyal kuruluşunda alt egemenliği olan bir halktır; Osmanlı döneminde Kürtler'in "Kürt Hükümeti" bulunuyor.

Bunlar "Kürtler Üzerine Tezler" içinde yazılıdır. Türkiye, emperyalist bir devlet planları yaparken, Yavuz Selim'i hatırlıyor ve Türkiye'nin üst himayesinde bir Kürt varlığına yol alınıyor.

TOPLUMSAL KURTULUŞ: "KÜRT DEVLETİ"

Toplumsal Kurtuluş, Washington'un Kürt Devleti Projesine yıllardır dikkatleri çekti. Şimdi Washington bu projenin eşğine gelmiştir. Ancak burada

Kurtuluş'un yazdıkları ile ilgili bazı önemli uyarıcılara ihtiyaç vardır.

Kürt Devleti, Washington'un projesidir ve elinde tutmak istediği alternatiflerden birisidir. Bu, Irak ve İran'ı terbiye etmek, devrimci hareketler nedeniyle artık tam Amerikancı bir politika izlemeyen Türkiye'den uzaklaşmak, Orta Doğu'da yalnız İsrail'i tutucu bir Kürt Devleti ile desteklemek kaygılarından doğuyor. Fakat şimdi bu kaygılarda bazı değişiklikler görülüyor. Bunlardan birisi, İran ve Irak'ın Washington'a yeniden yaklaşma ihtimalidir. Diğer ise Türkiye'nin emperyalist stratejiyi benimseme ihtimalidir. Böyle bir durumda, Washington'un Kürt Devleti alternatifini zorlamayarak zamana bırakma ve bu işi Türkiye'nin inisiyatif ve taşeronluğuna terketme yolunu seçmesi mümkündür.

IRAK'TAKİLERE YARDIM VE TÜRKİYE'YE BASKI

"Tezler", 1920 yılından beri Türkiye'nin izlediği Kürt çizgisini açığa çıkardı: Türkiye, Irak'taki Kürt hareketlerini desteklemek ve Türkiye'dekileri bastırmak eğilimindedir. Bugün de böyle görünüyor; Irak'taki tutucu Kürt liderleriyle doğrudan temaslara başlanıyor.

Kürtçe üzerindeki yasakların kaldırılması da bu çerçevede gündeme giriyor: Eğer "himayeci" bir politika izlenecekse, ve eğer Irak'taki Kürtlere destek olunacaksa ve eğer böylece PKK dar bir köşeye sıkıştırılacaksa, Türkiye böyle bir taktiği deniyor, Kürtler'in dillerini özgürleştirmek zorunludur.

Dili, özgürleştirmek yazılı dili özgürleştirmektir.

Bunu yapmadan Kürtçe üzerindeki yasakların kaldırılmasını

dan söz edilemez; yavaş yavaş bu noktaya gelinmek üzeredir.

KÜRTLER VE KÜRTLER

"Tezler" Kürt hareketinin pek çok zayıflıklarına işaret etti. Bunlardan birisi aşiret alışkanlıklarından kopamamaktır. Aşiret alışkanlığı, Kürtler'in kendi içlerindeki ayrımları, her şeyin üstüne koymalarıdır. Bu, bazı Kürtleri, bazı Kürtleri bastıran güçlerle işbirliği yapmak için büyük bir istek duymaya itmektir. Şimdi ki durum budur.

Güney'deki Kürt liderlerinin ve Stockholm'daki konferansa katılan Avrupa'daki Türkiyeli Kürtler'in Turgut Özal'ı övmek için birbiriyle yarış içine girmeleri, "Tezler" çerçevesinde şaşırtıcı olmamalıdır. Üzücüdür; ancak şaşırtıcı değildir.

Zayıf Kürtler, Özal'dan gelen elde bir yeşil yaprak görünce beyaz mendillerini çıkartarak sallıyorlar. ■

ZAHO ANISI Kürdistan Yurtsever Birliği lideri Celal Talabani, (solda) geçen hafta Zaho'ya gitmiş ve Ermeni cemaatinin lideri Papaz Sedar Kevork'la bir araya gelmişti. Irak yönetimi, dün Talabani'nin 'güvenle poz verdiği' Zaho'nun el değiştirdiğini açıkladı.

Kürtler kuzeye kaçıyor Akbulut BM'den yardım istedi

Kuzey Irak Saddam'ın

- Kuveyt'i almak isterken ülkesinin kuzey ve güneyini elinden kaçırmakla yüzyüze kalan Saddam Hüseyin, Kürtlere karşı yeniden üstünlük sağladı. Bir süre önce Kürt bayrağı çekilen Habur sınırımızda dün yine Irak bayrağı boy gösterdi. Kıscası, İsyanı bastıran Saddam, yine "komşumuz oldu"
- Kerkük, Erbil, Dohuk, Zaho, Habur ve Süleymaniyeye Irak askerlerinin denetiminde. Kerkük'e götürülen yabancı gazeteciler Irak kontrolündeki kentten cesetlerle dolu olduğunu bildirdiler. Binlerce Kürt, Türkmen, hatta Arap Iraklı Türkiye'ye sığınmak üzere yollarda
- Zaho'da gazetecilerin mahsur kaldığı, iki ABD'li gazetecinin Türkiye'ye kaçtığı bildirildi. Amerikalılar, sınırda 14 gazetecinin Türkiye'ye girmek için beklediğini, Kerkük'te ise iki gazetecinin öldürüldüğünü söylediler. Turgut Özal ise, Amerikan ABC TV'sine verdiği demecinde, "Türkiye'nin Irak'lı Kürtlere yardım etmesinin söz konusu olmadığını" söyledi.

II

MIT: SİYASET PLANLAMA MÜSTEŞARLIĞI

Kurtuluş'un bir görüşü daha doğrulandı; MIT, açıkça siyaset planlama işine girdi.

Talabani ile MIT müsteşarının görüşüğü açıklandı. Ayrıca Çankaya'da yapılan en üst düzey siyaset toplantılarına MIT temsilcilerinin katıldığı duyuruluyor.

Toplumsal Kurtuluş, sürekli olarak, Milli İstihbarat Teşkilatı müsteşarlığının sadece bir istihbarat ve işkence örgütü olarak ele alınmasının yanlışlığına işaret ediyor. MIT, bunları yapıyor. Ancak bunlardan ötede, Başbakanlığa bağlı bir siyaset planlama müsteşarlığı olarak çalışıyor.

MIT VE DEVRİMCİ SOLCULUK

MIT, devrimci solculuğa karşı bir kuruluştur. MIT, Türkiye sosyalist hareketine karşı bir kuruluştur. MIT, Kurtuluş'a karşı bir kuruluştur. MIT, bu karşıtlığı sadece istihbarat ve işkence ile gerçekleştiriyor. Planlama yapıyor, uzmanlar çalıştırıyor, üniversitelerin profesörlerini kullanıyor, Amerikan ve diğer ülkelerin benzeri örgütlerine danışıyor ve Türkiye'de solun, sosyalizmin ve devrimci hareketin karşısına çıkıyor.

BASIN MIT KONTROLÜNDEDİR

Türkiye basını MIT'in kontrolindedir. Aynı zamanda aynı haberlerin çıkmasını MIT düzenler. MIT, gazeteler arasında iş bölümü ve uzmanlık alanları kurar. Bir bölümü daha soldur ve bir bölümü daha islamcı, bir bölümü daha laiktir. Ancak hepsi sola karşı, hepsi devrimcilerin karşısındadır.

Türk basını, Kürt sözcüğün-

den korkan gazetelerin, birdenbire ve günlerdir sadece ve sadece Kürtler üzerine yayın yapması, Bekaa Vadisi'ne gidip Öcalan ile görüşenleri hain ilan edenlerin

birden bire "Kürt Kardeşimiz" üzerine yazılar döktürmeleri, MIT'in görünmez elinin sayesinde.

TALABANI VE KORMAN

Kürt Lideri Celal Talabani Türkiye'ye gelince MIT Müsteşarı Korgeneral Teoman Korman ile görüşüyor. Bu bir istihbarat görüşmesi değildir. Bu bir planlama görüşmesidir. Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün daha sonra görüşenler arasında MIT Müsteşarı'nın bulunduğu gerçeğinin üzerine örtmek istemesi, Bakanlığa korumak istemesindedir. Çünkü Dışişleri Bakanlığı, giderek çok daha fazla Türkiye'nin işlerine girmiştir.

I

DEVLET GENİŞLEDİ BASIN DEVLETİN PARÇASI HALİNE GELDİ

Evren'in liderliğinden Özal'ın yönetimine geçerken Eylülün gelip götürüklerinin bilançosu gerekiyor.

Eylülizm, tek sözcükle devletin büyümesidir. Marx'ın her darbemin devleli daha da güçlendirdiği görüşü Türkiye'de bir kez daha doğrulanıyor.

Basın, artık tümüyle devletin bir parçası olmuştur.

Kenan Evren dönemi sona erer ve Turgut Özal, cumhurbaşkanlığı makamından tek başına Türkiye'yi yönetmeye hazırlanırken Eylülün bir bilançosu gerekiyor. Eylülizm, tek sözcükle devletin daha da büyümesi anlamına geliyor. Evren'in liderliğindeki darbe ile Türkiye, şimdiye kadar görülmemiş bir biçimde, bütün özerk kurumlarını devlet zorunun pençesi altına alabilirdi ve zorun uygulayıcıları haline getirdi. Bunun en gözde çarpan örneklerinden birisi basında ortaya çıktı. Türk basını, tümüyle bürüklendi ve devlet politikasının zaman zaman hükümetlerden de milletin ajansı haline geldi.

MUHALİF BASIN KALMADI

Eylül darbe ile birlikte Türki-

Mehmet Barlas, Nazlı Ilıcak

ye'de muhalif basın kalmadı ve basını eleştiri haklarından tümüyle vazgeçti. Türk basını şimdiye kadar bayyaz veya siyah yazarları kanıyla hükümet politikasına kabulma dönemini de geride bırakarak doğrudan doğruya sayfa düzenleyicileri ve haberlerle devlet politikasını sürdürme aracı oldu. Eylül darbesine kadar bir genel eğilim olarak Türk basını, bayyazları ve siyah yazarları dışında yorum

Nezihe Demirkent, Oktay Ekşi

yapıktan çekiniyordu. Şimdi gazeteciliğe yeni başlayan bir stajyer muhabir bile haberdar daha çok yorum yazmayı tercih ediyor ve gazete başlıklarını tümüyle devlet politikasının habercisi veya kampanya olarak düzenliyor.

Darbeden sonra basındaki renk ayrımı da ortadan kalkıyor. Çok za-

man Hürriyet ile Cumhuriyet ve Tercüman ile Milliyet arasında haber değerlendirme bakımından bir farklılık görülmez oluyor. Aynı farklılık, gazetecilerin yer değiştirmelerinde de gösteriyor. Cumhuriyet gazetesinden ayrılan bir gazeteci, rahatlıkla Hürriyet'e geçebiliyor ve aynı rahatlıkla Hürriyet'te çalışıyor.

BASINDA ÇİZGİ FARKI KALMIYOR

Darbe ile birlikte basında çizgi farkı da kalmıyor. Türkiye'nin en dinci muhabiri olan Cengiz Çandar uzun yıllar Cumhuriyet'te çalıştıktan sonra Hürriyet'e geçebiliyor ve Hürriyet muhabiri olarak "dis-

M.A. Birad, Coşkun Kırca

Türkler" üzerine en sıkı toplantıların konuşmacılığını yapabiliyor. Aynı şekilde uzun yıllar Hürriyet'in yalancı olan ve MIT ve benzeri istihbarat örgütleriyle içli dışlılığı hep yanlısı Cüneyt Arca'yarak, Cumhuriyet gazetesinin birinci sayfasına oturabiliyor ve belki de Hürriyet'ten daha rahat sütun harcayabiliyor. Buna ek olarak Cumhuriyet'in darbe dış politikası kalemi Sedat Ergin, Hürriyet'e geçip dördüncü koruyabilirken, Cumhuriyet'te çalışanların bile Amerikancılığından yakındıkları Ufuk Güldemir, Cumhuriyet'e sürekli olarak Amerikan çıkar ve görüşlerini savunan malzemeleri haber olarak gönderebiliyor.

MIT VE DIŞIŞLERİ

MIT ve Dışişleri Bakanlığı içi-çe çalışırlar. MIT için danışmanlık yapmaktan çekinen bazı profesörler Dışişleri Bakanlığı uzmanı görünürler. Buradan alınan görüşleri MIT gerekli yerlere ulaştırır.

ANAP Genel Başkanı olmak isteyen Hasan Celal Güzel ile ilgili "Hande Mumcu" operasyonunu da MIT yürütmüştür. Bu, MIT'in bir ara MIT ile ilgili bakanlık yapan ve aldığı bilgileri istediği gibi kullanmak isteyen Hasan Celal Güzel'den intikam alması anlamına da geliyor.

ÇANDAR
VE
GÜZEL

Jingo Çandar'ın MIT ile ilişkili olduğu iddialarının da Hasan Celal Güzel'e dayanması ihtimal

YILLAR SONRA...
ve
JINGO ÇANDAR

İlk kez bir strateji bu kadar açık bir biçimde ortaya konmuş oluyor. Turgut Özal, bunun havasını yapmaya çalışıyor. Basında jingolar, içlerinde eski solcular olmak üzere, çıkmaya başlıyor. Eski solcu ve bir zamanların Cumhuriyet gazetesi'nin yıldızı Cengiz Çandar jingoizmde en önde koşuyor. Büyük bir savaş tutkunluğu ile tam bir emperyalist yazar olarak ortaya çıkıyor.

Bunlar başlangıçtır. Emperyalizm tutkusu yavaş yavaş tekellere ve oligarklara yayılacaktır. Nitekim, tatlı su solcularının, tövbekarların, Sosyalist Birlikçilerin sevgili şımarık zengin çocuğu Boyner de "Tarfatsız kalamazdık" diye bu yuruyor. ■

dahilindedir. Jingo Cengiz Çandar'ın, Yüzyıl dergisine bu bilgileri verdiği ileri sürülen Celal Güzel'i zorladığı ileri sürülüyor. Görülüyor, MIT artık Türkiye'deki iç politika olaylarının tümünün içinde yer alıyor.

Toplumsal Kurtuluş'un Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin MIT içinde bir görevi olup olmadığını hep sorduğu hatırlanmalıdır. Oktay Ekşi, Jingo Cengiz Çandar'ın ilk yardımına koşanlar arasında yer alıyor. ■

III
BASIN: YANILTMA MAKİNASI

Cengiz Çandar'ın MIT ile bağlantısının ileri sürülmesi üzerine Türk basını bir kez daha gerçek yüzünü gösterdi.

Bunun doğru olup olmayacağını araştırılması bir yana bırakıldı ve bunu ileri sürenlere hücum edildi.

Basında, Yüzyıl dergisine hücum başladığı gün DGM emriyle dergi bürosu basıldı.

Ankara DGM, büro elemanlarını gözaltına aldı ve iki kişiyi tutukladı. Planlama ve eşgüdüm MIT'e aittir.

Basın ve MIT içiçe ve büyük bir ahenk içinde çalışıyor.

MIT, basın ile mafya ilişkisini açıklayan bir rapor hazırladı.

MIT, bu raporu İstanbul basınına "sızdırdı".

MIT'in bu raporu yayımlanmadı.

İkibin'e Doğru raporu yayımladı.

İstanbul basını, rapordakilerin doğru olup olmadığını bırakarak, raporu kimin sızdırdığı üzerinde durdu.

İstanbul basını, içindeki MIT mensupları ve polislerle mutlu yaşamını sürdürüyor.

ESKİ MAOCU
JINGO
CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar, 1970 yıllarının hızlı Maocularındandır.

Şimdi Jingo Cengiz Çan-

dar'dır.

Toplumsal Kurtuluş, Cengiz Çandar'ın bir jingo olduğunu yazmıştır.

Bunun arkasından Yüzyıl dergisi, Jingo Cengiz Çandar'ın bir MIT ajanı olabileceğini ortaya atmıştır.

Bütün jingolar MIT ajanı değildir. Ancak bundan sonra bütün MIT ajanları jingodur.

MAOCU,
CUMHURİYETÇİ,
JINGO
ÇANDAR

Önce Maocudur.

Sonra Cumhuriyet gazetesi yazarıdır. Cumhuriyet gazetesi, Eylülüst Darbeyle birlikte bütün Maocuları toplamıştır.

**Yalçın Küçük,
Yüzyıl Dergisi Ankara Bürosu'na
yapılan operasyon hakkında
aşağıdaki demeci vermiştir.**

Türkiye basını devletleşmiştir.

Irak savaşı, Türkiye basınının çok büyük ölçüde devlet politikasını propaganda ettiğini gösterdi.

Cengiz Çandar, devlet politikasının ve Amerika'nın emperyalist savaşının en ateşli savunucularından birisi olmuştur.

Yüzyıl Dergisi, Cengiz Çandar'ın bir gazeteci değil devlet memuru olduğunu ileri sürmüştür.

Bir gün önce Cengiz Çandar, devletin güvenlik güçlerini göreve çağırmış ve bunun üzerine dergi, Ankara DGM savcılığı emriyle basılmıştır. Savcılık yaptıklarını, dergi ile PKK arasında bağlantı iddiasına dayandırmıştır. Bu bir zulümdür. Ve Polis Devleti kurmanın aracı yapılmaktadır.

Yüzyıl Dergisi'ne yapılan baskı, DGM Savcılığını Türkiye basınının bekçisi durumuna getirmektedir ve Türkiye'de yasadışılığın yeni bir aşamasını, göstermektedir.
7.3.1991

Anti-Sovyetizmin bir ikinci soğuk savaş silahı olduğu sırada Cumhuriyet'te çalışabilmek için Maocu basın-yayın orta okulundan mezun olmak gerekiyordu.

Şimdi Sovyet sistemi yıkıldı. Bu yıkılış, eski TKP, eski TIP, eski TSİP mensuplarını pişman itirafçı haline getirdi. Hepsisi tövbe-kar oldular.

Bu nedenle artık Cumhuriyet'te çalışabilmek için ya Maocu basın-yayın orta okulundan ya da tövbe-kar mektebinden mezun olmak zorunlu oluyor.

Maocu basın-yayın orta okulu ve tövbe-kar basın-yayın mektebi Cumhuriyet'in merkezleri haline geliyor.

Maocu Çandar, Cumhuriyet'te çalışırken bir de dinci oluyor. Namaz kılıyor. Bu sıralarda İran'daki dinci eğilimlerle yakın

ilişkisi olduğu, yine yazılıyor. Bunlar Cumhuriyet'i etkilemiyor.

Eski Maocu Çandar döne döne bir mevlevi oluyor. En son modayı büyük heyecanla yazıyor. En son moda emperyalizmdir; emperyalist savaşçılara ve emperyalizm çıkartanlarına "jinggo" deniyor.

**BİR
BAKANDAN
BİR
AÇIKLAMA**

Bir eski bakan, ileri sürdüğüne göre MIT ile ilgili bakanlık yapmış olan Hasan Celal Güzel, bir yerde, Hiram Abas'ın, Cengiz Çandar'ın MIT'e çalıştığını kendisine söylediğini aktarıyor. Ne olur? Basındaki tek MIT mensubu Cengiz Çandar mıdır? Hakkında MIT mensubu olduğu söylenen yalnız Cengiz Çandar

mıdır? Cüneyt Arcayürek ne güne duruyor?

1970 yılında Yalçın Küçük'ün çıkardığı Yürüyüş dergisi koleksiyonları, Varlık Özmenek tarafından yazılan, Cüneyt Arcayürek ile MIT bağlantısı üzerine pek çok yazı ile doludur. Cüneyt Arcayürek Cumhuriyet'e geçtiği zaman bu iddia ve soru yeniden ortaya atılmıştır.

Eğer Arcayürek de MIT ile bağlantılı ise Çandar'dan farkı gözden düşmüş olmasıdır. MIT de gençleşiyor ve yeni yıldızlara ihtiyaç duyuyor.

"BEN HEDEF OLDUM "

Yüzyıl Dergisi'ni yönetenler, eski yol arkadaşları jingo Çandarı herkesten iyi bilirler. Toplumsal Kurtuluş'ta jingo Çandar yazılınca, herhalde geçmiş bilgilerini yokladılar. Bir bakandan ipucu alınca bunu duyurdular.

Her MIT mensubu hedef olmuyor. Devrimciler, her MIT mensubunu öldürmüyorlar. İşkenceci MIT mensuplarına savaş açmış görünüyorlar. İddiada jingo Çandarın işkence yaptığı yok; bu nedenle heyecanlanması anlaşılıyor.

Basının durumu ise yürekler parçalayıcıdır. Cengiz Çandar'ın bir MIT mensubu olup olmadığını hiç merak etmiyor; eğer MIT mensubu ise makbuleridir. Nede olsa "tencere dibin kara benimki senden kara" diye düşünüyorlar. Yaptıkları, bu iddiayı ortaya atanları söz kalabalığı ile suçlamaktır.

Jingo Çandar, "hedef oldum" diye yazıyor. Basın kuruluşları jingo'nun MIT mensubu olduğunu ileri sürenlere karşı karalama kampanyası başlatıyor. Bu arada Ankara DGM savcılarını harekete geçiriyor. Derginin bürosunu basıyor ve kimi bulursa DAL'a götürüyor. Sonra iki kişiyi tutukluyor.

Peki bu neyi gösteriyor. ■

"Önceleri...." **"KÜÇÜKEMPERYALİST,"**

MUSUL VE KERRÜK BİZİM OLACAK,
AMA YAZMAYIN HA!..

IRAK, KUVEYT, SÜRİYE, MISIR....
VE BAKIN CİDDİ SÖYLÜYORUM: ÇİN VE MISIR
ŞİMDİDEN ÇANTADA KEKLIK. HATTA
ANTARTİKA...

Sonraları.....

OLMADI, ALAMADIK...
BARI KIRINTILARA
BAKALIM.

IRAK'I ONARMAK İSTİYORUZ.
BİZİM ŞİRKETLERİ TERÇİH EDİN GRRR!..

Daha Sonraları....

ANAM BABAM KÜRT'Ü.
KÜRTLER KARDEŞİMİZDİR.
HEM ZATEN TÜRKLER
ŞEHİR KÜRT'ÜDÜR.

Çok hamiyet perversiniz...

Şu sıralar....

BUSH'A BİR TELEFON ETTİM,
KÜRT'LERİ YANLIZ BIRAKTI. KATLIAM
İRAK'IN İÇİDİR.

.... En sonunda....

BEN HESAP ADAMİYİM...
MÜHENDİSİM... MATEMATİKÇİYİM.
MANTIKÇİYİM...
İNANMIYORSANIZ DİPLOMALA-
RIMA BAKABIÜRSİNİZ....

Münevver

SON

IV SEÇMELİ BASKI UYGULAMASI BAŞLIYOR

MİT planlama yapar.

Özal'ın Bush'a doğru uçacağı gün basın,

Özal'ın yeni anayasa tasarsını açıklar.

Türkiye'ye "özgürlük" geliyor."Özgürlük"

kendisini reddedenlere geliyor.

Özgürlük gelirken kamu sendikaları mühürleniyor

ve

Beşikçi tutuklanıyor.

Devletin şiddeti

seçmeli şiddete dönüyor.

Tekelli aşamada devletin şiddeti seçmeli şiddettir.

Emperyalizme geçişte içte şiddet kullanımını azaltmak esastır.

Emperyalizm, içerde mümkün olan geniş birlik ve dışarda şiddet demektir.

**"TUTUKLANMAYI
İSTEDİLER,
TUTUKLAMADIK"**

Hiçbir yerde bilimsellik bu ölçüde insanın yüzüne çarpmıyor. Turgut Özal, TBKP toplantısının kanunlara aykırı olduğunu söylüyor. TBKP Kongresi yasalara aykırıdır ve devlet başkanı, bu kongreyi düzenleyenlerin tutuklanmayı beklediklerini ileri sürüyor. Ancak "tutuklamadık" diye ekliyor. Tutuklanmamaları iyidir. Ancak yasalara göre bir devlet

Basın içinde ihanet odaklarına işaret ediyoruz. Basın artık eski basın değil; kendi ihanet odaklarının üstünü örtüyor. Uğur Mumcu ise bu üstünü örtülenler arasında yer almıyor ve Sabah'tan Mehmet Barlas ile Güneş'ten Cengiz Çandar'a geçiyor. Yazısı, 27 Mart 1991 tarihli Cumhuriyet'te yer aldı.

Bu yazıda acı olan tek nokta, Barlas ve Çandar'ın ünlerini Cumhuriyet Gazetesinde yapmış olmalarıdır. Yazının başlığını biz koyduk.

SOS MEHMET VE JİNGO ÇANDAR

Istanbul iş ve sermaye çevrelerinin kocaoğlanı, Çankaya Başkomiseri, erkek papatya Mehmet Barlas, yalıklık ve salıklık pistlerinde sap ve samanı karıştırarak gülünç valsine devam ediyor.

Başkomiser Mehmet, Gorbaçov ve Yeltsin gibi Sovyet liderlerinin Özal gibi "ordu darbesi" yoluyla iktidara gelmediklerini, hiçbirinin kardeşleri aracılığı ile Suudi sermayesi ile içi-dışı olmadıklarını, eşlerinin gelinlere devrettikleri "papatya vakıfları" bulunmadığını, eşlerinin Politbüro üyeliği için adaylıklarını koymadıklarını, ne Gorbaçov'un ne de Yeltsin'in Efe gibi borsa simsarı oğulları olmadığını yazınca başlıyor yaygaraya.

-Lenin darbe ile iktidara gelip Kızılordu ile Rusya'yı ele geçirmede mi? Sovyetler'de çok partili hayat mı var? Vay cahiller...

Ekim ihtilali, Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanları tarafından yapılan "ordu darbesi"ne benzemez. Ekim Devrimi, darbe değil, ihtilaldir; bu ihtilal Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin öncülüğünde işçiler, köylüler ve askerlerce gerçekleştirilen silahlı halk ayaklanmasıdır. Bu ayaklanmanın askeri kesimi "Voynkata" adlı kuruluşça örgütlenmiştir; işçi ve köylülerden oluşan "Kızılordu" ise Ekim Devrimi'nde bir yıl sonra kurulmuştur.

Başkomiser Mehmet, Lenin ile Stalin'i, Stalin ile Gobaçov ve Yeltsin'i birbirlerine karıştırıyor.

Kaldı ki konumuz, bugünkü Sovyet liderleri ile Özal'ın aynı yol ve yöntemlerle iktidara gelip gelmedikleridir. Ne Lenin'dir, ne Stalin ne de Stalin'in savcılarıdır.

Neyse bu konular, Barlas'a biraz ağır gelir; geçelim.

Çankaya Başkomiseri Mehmet kardeşimiz öteden beri "konvertibl" nitelikte bir arkadaşımızdır. Devirden devire düşünce, inanç ve kamp değiştirir. 27 Mayıs'tan sonra sosyalizme inanır, "Sos Memo" olur... 12 Mart öncesinde devrimcilik yapar "Dev Memo" olur... 12 Eylül'de tam bir "Kenanist" olarak cunta karşısında esas duruşa geçip "Hoş Memo" olur. 80 sonrasında kapitalizmi ile "Kap Memo", Özal döneminde arabesk liberalizmin alaf-ranga avukatlığını yaparak da "Liboş Memo" olur.

Bu arada Barlas'ın sosyalizmden liberalliğe yatay ve dikey geçişi ile birlikte "Tek Ofset Basım Sanayi ve Ticaret" ve "Bimasan Basım İhtiyaç Maddeleri A.Ş." adlı şirketleri ile devlet bankalarından krediler alıp zengin ol-

başkanının tutuklanması gerektiğini söylediği kimselerin tutuklanmamış olmaları düşündürücüdür.

Bunu bütün tövbecarlar ve bütün sübabçılar düşünmelidirler.

Rollerini görmelidirler. Türkiye'de açık parti tartışmalarının başladığı bir zamanda, Behice Boran'ın, Nabi Yağcı'nın verdiği demeçler hatırlanmalıdır; bunları ileri sürenlerin devletin ve emperyalizmin ajanı olacağı ifade ediliyordu.

Şimdi kim devletin ve emperyalizmin ajanı durumuna geliyor; devlet başkanı tövbecarlara ve sübabçılara dokunulmayacağı ilan ediyor.

İnsanlar kısa konuşmalıdır.

Hiçbir eski solcu bu duruma düşmemelidir.

PEKİ BEŞİKÇİ?

Turgut Özal'a göre Nihat Sargın, Nabi Yağcı tutuklanmayı hak etmişlerdir ve tutuklanmamışlardır.

Bütün basın ise Kürt sorununu tartışıyor; böyle bir durumda nasıl olur da İsmail Beşikçi tutuklanmayı hak ediyor?

Çünkü seçmeli caydırıcılık doktrininin devamı olan seçmeli devlet şiddeti uygulanıyor. Çünkü artık tekelli aşamada yasalar genellik ilkesine göre değil, kişilere göre uygulanıyor. Beşikçi ne söylerse suç oluyor ve Sargın ve Yağcı, yasalara göre suç sayılsa da suç işlememiş oluyor.

Ünlü bir sözü hatırlatıyor: "Savaşırken birçok doğruyu düşmandan öğreniriz." Düşmanın hoşgörüsü öğreticidir.

SERBEST PARTİ ve YASAK SENDİKA

Eğer tövbecar ise, eğer Sübap'tan yana ise, ne yapılırsa serbesttir.

Eğer birazcık devrim kokusu varsa, ne yapılırsa ezilecektir. Türkiye'ye özgürlük geldiği iddialarının kol gezdiği bir zamanda, bütün kamu sendikalarının kapatılması, işte bu nedendir.

Türkiye'de burjuva legalitesi bitmiştir.

Türkiye, tekelli illegalite dönemine girmiştir. ■

ması, sonra da "ödeme gücünü" içine düşüp ENKA şirketi ile akçeli ilişkiler kurması da elbette rastlantıdır!

Önceki gün Barlas'ın Güneş gazetesi başyazarı iken, Sabah gazetesi sahibi Dinç Bilgin için, "Babasının Selanik'te Yunan hükümetine yaklaşıp yakardığını, Menderes döneminde örtülü ödenekten para aldığını; Dinç Bilgin'in SEKA'ya usulsüz teminat mektupları kabul ettirdiğini, Sabah gazetesinin hiçbir ahlaki ve toplumsal değer gözetmediğini, Dinç Bilgin'in Gazete İşverenleri Sendikası'ndan atılması gerektiğini" yazdığını anımsatmış, bu yazıları yazdıktan sonra Sabah gazetesinde köşe kapışının dramatik öyküsünü anlatmıştık.

Bugün öykümüze devam edim:

Sabah gazetesi, Barlas'ın İstanbul Anakent Belediyesi'nde patronu M. Ali Yılmaz'ın "ihalelerini takip ettiğini" ortaya attı; başyazar Güngör Mengi, gazetecilerin "şahsi nüfuzlarını ticari maksatla" kullanmalarının "ahlaksızlık" ve "rezalet" olduğunu, Barlas'ın "müteahhit firmanın kılıcı ve kalkını rolüne" soyunduğunu, olay ortaya çıkınca Barlas'ın Sabah gazetesine "çamur sıçratmaya" başladığını, Yeni Asır gazetesinin Selanik yıllarının "şerefli bir direnişin destanı" olduğunu, SEKA ve örtülü ödenek ile ilgili savların yalana dayandığını yazdıktan sonra Barlas için "Şevket Bilgin'in kadar temiz ve şerefli ömür" dileklerini sunmuş ve bir yazısını şöyle bitirmişti:

-Tanrı ona da benimki gibi patron nasip etsin!

Ne olmuştu bu kapışmadan sonra?

Barlas, Sabah gazetesine "Şerefim zedelendi, şahsiyet haklarına saldırıldı" diyerek 20 milyarlık tazminat davası açtı... Barlas, bu yayınlardan ve bu davadan sonra... tek tek basaraktan... inci dizerekten... bade süzerekten... davasını geri aldı ve Sabah gazetesinde "Çankaya Başkomiserliği" yapmak üzere köşe yazarlığına başladı.

Barlas'ın "namus" ve "şeref" anlayışındaki bu değişiklik hangi liberalliğin sonucudur?

-Başkomiser, erkek papatya, konvertibl Mehmet / Sen bu liberalliğe Özal aşkına n'olur devam et...

Birkaç söz de Güneş gazetesindeki köşesinde bizlere satılan Çandar'a:

Cengiz Çandar'ın ABD destekli Kürt liderleri ile Özal arasında arabuluculuk yaptığını, kendisi pişmanlık dilekçesi veren bir sanık gibi "itiraf" ediyor. Bunun araştırılacak-soruşturulacak yanı yok ki, araştırılım. Her şey ortada. Araştırılmaya deyse, Çandar'ın Proleter Devrimci Aydınlik dergisindeki Maoculuk günlerini araştırır; 1971 yılında arandığı günlerde kimlerin evinde saklandığını, Filistin'e nasıl gittiğini, orada neler yaptığını inceleler, Humeyniciliğini soruşturur, eski ve yeni dostları ile ilişkilerini bir bir sergilerdik. Ama değmez.

60'lı yılların sonunda sırtlarında parkalar, ayaklarında postallarla "Amerikan emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri" diye yola çıkanların bugün ABD'nin Ortadoğu siyasetlerini savunmaları "diyalektik" değil "dramatik" bir çelişkidir.

- Ey Dev-Gençlik / Dev Gençlik / Savaş vakti yaklaştı.

Yoksa yaklaşan bu savaş, Bushların savaşı mıydı?

Uğur Mumcu

V

BAYKAL: "AMERİKA NEYLERSEN GÜZEL EYLERSEN"

Kurtuluş, SHP yıldızı iken Deniz Baykal'ın bir Amerikan Truva Atı olduğunu yazdı. ANAP, tam bir Amerikan partisi olurken, Washington SHP'nin içini karıştırmak istiyor. Baykal, SHP içinde Amerikan borusu çalıyor.

Türkiye emperyalist bir düzenlemeye sokulurken, Erdal İnönü namuslu ve yurtsever bir çizgiye yöneliyor; Washington boş durmuyor. Bir yandan, Babı-ali tezgahlarının düzenledikleri "kamuoyu" araştırmalarında SHP'nin tabanının eridiğini buluyor ve diğer yandan da Truva Atı, Deniz Baykal'ı harekete geçiriyor.

Deniz Baykal, çok çekingen bir politikacıdır ve içinde bir motordan yoksun bulunuyor. Bu nedenle Baykal'ın kendiliğinden hareket etmesi mümkün görünmüyor.

İNCİRLİK'TE TALABANI

Baykal, iki noktada çıkış yapıyor. Kendinden hiç bir motoru olmayan Deniz Baykal, bir kez, Erdal İnönü'nün İncirlik'ten kalan uçakların kardeş Arapları bombalamasına karşı çıkmasına karşı çıkıyor. Baykal, bir kez de Özal'ın isteği ile Talabani ile yapılan görüşmeye destek oluyor.

İncirlik Üssü'nü kullanan Amerika'dır. Buna karşı çıkanlar arasında Erdal İnönü var. Baykal, Washington istediği için Erdal İnönü'ye karşı çıkıyor.

Talabani'nin Türkiye'ye gelişi Washington'un planları çerçevesindedir. Burada Erdal İnönü ağır başlı bir tutum almıştır; "İçişlerine karışılmaması" görüşünü savunmuştur. Şimdi Paris Kürt Konferansı'na gittiği için Kürt milletvekillerinin SHP'den ihracı-

nı sağlayan Deniz Baykal, Talabani ile görüşmeyi savunuyor. Çünkü bunu Washington uygun buluyor.

WASHINGTON'A UYGUN OLAN BAYKAL'A UYGUNDUR

Washington'a uygun olan Baykal'a uygundur.

Baykal, kafasını Washington'a ipotek etmiştir.

Deniz Baykal'ın Amerika'nın Türkiye'deki Truva Atı olduğunu önce Toplumsal Kurtuluş yazmıştır.

ÖZAL'IN STEPNESİ: BAYKAL

Deniz Baykal, Özal'ın stepnesidir. Pax Americana çığıkları atıldığı bir zamanda Washington, hem iktidar ve hem de muhalefet partisinin Amerikancı olmasını istiyor.

Kendinden motoru olmayan Baykal'ın çıkışı bu yüzdendi r.

Kendisine verilenleri okuyor. ■

III

DENİZ BAYKAL ERKEN SÜRÜNÜYOR

Türkiye'de CHP-SHP çizgisinde bir partide hiç bir yönetici Baykal kadar erken bir zamanda ve bu ölçüde sağ politikaların sahibi olduğunu açıklamadı.

Baykal, CHP veya SHP'ye gelmiş en sağ yönetici sıfatını elde etmek için yarışıyor.

Ahmet Emin Yalman, Adnan Menderes'i başbakan koltuğuna oturtmak istedi ve bununla övündü. Daha sonra Milliyet'te Abdi İpekçi, Bülent Ecevit'in başbakanlığı yürüyüşünde ve başbakanlığının bir döneminde etkili oldu. Mehmet Barlas, Ahmet Emin'e ve Abdi İpekçi'ye özenerek bir süre Özal'ın yaratıcısı gazeteci-başyazar görünümüne heves etti. Cıvaoğlu'nun payına ve sırasına da Deniz Baykal düşüyor.

CİVAOĞLU DENİZİ BAŞBAKAN YAPIYOR

sar olmayalım" uyarıcı başlığıyla okuyucusuna ve başlığından anlaşılacağına göre de karamsar olabilecek çevrelere aktarıyor. Cıvaoğlu, ürkek çevrelere Deniz'den korkmalarını ve Deniz'in aynıyla bir yeni Özal olacağı haberini veriyor.

Cıvaoğlu, Deniz'idan aldıklarına kendisi de inanmaz görünüyor ve bunun için bunların "1 Nisan Şakası" olmadığını önce 2 Nisan'da açıklıyor. Aslında eğer Cıvaoğlu'nu Deniz'den alıp yazdıkları doğruysa bunlara hiçbir zaman şaka denmez; bunlar bir çok korkak politikacının büyük iş çevrelerine yaranmak için bulabildikleri ve içinde hiç bir zeka

NAZİLLİ CEZAEVİNDEN KAMUOYUNA

Hükümet ve Adelet Bakanlığına egemen olan ve cezaevlerindeki siyasi tutuklu-hükümlülere karşı siyasi kin duygularıyla hareket eden zihniyet; siyasi tutsaklara yönelik yeniden yeniden hak gaspları biçiminde gündeme getirdikleri politikalarına devam ediyor.

Uzun açlık grevleri, ölüm oruçları vb. gibi direnişlerle elde edilen hakları gaspederek; bizleri insanca yaşam koşullarından yoksun bırakan, yeniden ölümcül direnişlere zorlayan, "Asmayalım da besleyelim mi?" zihniyetinin bir devamı olarak -tabir caizse- parça parça yoketmek olan amaçlarını her fırsatta uygulamaya sokuyorlar. Eskişehir tabutluklarının faaliyete açılarak bir tehdit unsuru olarak tutmaları bu bağlamda ele alınmalı.

Her saldırıların direnişle karşılanacağını, hem de can pahasına kazanılan hakların kaybedilmesinin ölümden beter olduğunu bilinciyile direnileceğini bildiklerinden, her fırsatta bilinen senaryoyu uygulamaya sokuyorlar.

Şimdi de "anti-terör yasası" nı kamufla etmek ve politik yatırım yapmak gibi kimi manevralarla "cezaevlerini boşaltma" "terennüm" ünün yapıldığı bir dönemde- açıklık görüşler ekseninde hak gasplarının hazırlıkları yapılıyor. 29 Ekim 1990 ve 1991 yılbaşı açık görüşlerini özel tip cezaevlerinin pek çoğu yapamadı. Önümüzdeki aylarda yapılacak olan (Şeker bayramı, Anneler günü, Babalar günü, 23 Nisan, Kurban bayramı vb.) açık görüşleri engellemenin hazırlıkları yapılıyor: Adalet Bakanlığından C. Savcılıklarına gönderilen bir genelgeyle, siyasi mahkumların bulunduğu 12 Cezaevinde ve 1 Nisan'a kadar bitirilmek üzere, Cezaevlerindeki üst matalara yalnızca 30 kişinin açık görüş yapabileceği kadar "özel açık görüş mahalleri" yapılması emri verilmiştir. Niğde Yarım Açık Cevaevinden görevlendirilen 20 kişilik bir çalışma ekibi bu yerleri yapmaktadırlar. Adalet Bakanlığı önümüzdeki günlerde göndereceği bir genelgeyle, açık görüşlerin bu "özel mahaller'de yaptırılması emrini verecektir. Bu güne kadar koğuşlarda yapılan açık görüşlerin dışında ve her bakımdan kısıtlanmış bir açık görüş dayatılacaktır. Bu ise, sözü verilen ama pratikte uygulamadıkları ve her fırsatta verilenleri de budamaya çalıştıkları haklarımız gözönünde bulundurulduğunda zaten kısıtlı olan yaşam koşullarımızın daha da daraltılması ve açık görüşlerimizin fiilen ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir.

Dün olduğu gibi bugün de, yaşam koşullarımıza yönelik dayatmaları asla kabul etmeyeceğiz!.. Haklarımıza yönelik yeni saldırılara karşı asla sessiz kalmayacağız!..

Kazanılmış hakları yasal güvencelere kavuşturmak için, üzerimizde oynanan "parça parça yot etme" senaryosunu teşhir etmek ve engellemek için, siyasi kimliğimiz ve insanlık onurumuzu korumak doğrultusunda yapacağımız direnişler için; devrimci-demokrat kamuoyu başta olmak üzere tüm kamuoyundan çabalar bekliyor, saygılar sunuyoruz.

Nazilli E tipi cezaevindeki farklı davalardan siyasi tutuklular adına: Muammer Sakaryalı (D Yol), Ali Asker Özdoğan (PKK), Zekeriya Çelik (ÇS), Gülay Kerimoğlu (Acil), Hüseyin Güreş (TKP.ML.TIKKO), Hüseyin Arher (Direniş Hareketi), Zafer Koç (TDY), Ali Biçer (Kawa) Bayram Sarıtaş (TKP- ML Hareketi), Hasan Çiftçi (SVP), Mehmet Başer (TKP-B), Davut Harer (KUK)

TOPLUMSALKURTULUŞ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ SAYIN NEJDET KANBİR

Bana göndermiş olduğunuz T.Kurtuluş sayıları 37-38,39 ve 41.nci sayılar elime geçti. Teşekkür eder ve çok sevdiğimi belirtmek isterim. Şubat '91' sayısını da gönderirseniz sevinirim.

T.Kurtuluş'un 41.nci sayısı bugün (25.3.91) elime ulaştı. Dergi elime ulaştıktan yaklaşık 10 saat sonra yazıyorum. Dergi'yi büyük ilgi ile okuyorum. Sadece ben okumuyorum. Dergi'de belirtmiş olduğunuzun da ötesinde

Trablus'ta 1 T. Kurtuluş'u yaklaşık 15 kişi okuyor. Elbetteki tümü dergiyi baştan sona okumayı başarmıyor. Biraz da derginin üslubunun ağır olmasından kaynaklanıyor. Dergiyi okuyan bir çok işçi konuların özünü bazen anlamakta güçlük çekiyor.

Değerli Dostlar siz den bazı istemlerimiz olacaktır.

1- Derginin ödeneği olan yaklaşık 10 bin (her sayı için) ödememizi izine gelecek işçiler aracılığıyla ödeyeceğiz. Bu konuda derginin hangi zorluklar ile boğuştuğunun bilincindedeyiz.

2- Dergide cezaevlerindeki esir devrimcilerin sesine daha çok yer vermeniz yararlı olacaktır.

3- Yalçın Küçük Hoca'nın "Kürtler Üzerine Tezler" eserinden bir adet göndermenizi.

4- İşçilerin eğitimi için yararlı olabilecek grev-yürüyüş vb. etkinlikleri içeren Film'ler elinizde varsa, video ile izletmemiz için yararlı olur. 25 . 3 . 91'

Devrimci selam
ve saygılarımla

A. R

Trablus - Libya

Newroz kutlamalarının heyecanı bu sene çok erken başladı ve canlı geçti. Aynı zamanda birçok yerde kitlesel eylemlere vesile oldu. Aşağıdaki haberi, Diyarbakır'dan bir okurumuz yazdı. İşlenen konulara basında pek yer verilmedi.

NEWROZ ATEŞİ DÜNYAYI SARDI

KÜRT HALKI TOPYEKÜN AYAKTA.

Son birkaç aydır TC dahil bütün dünyada, Kürtler konuşuluyor, tartışılıyor ve Kürt sorununa "çözüm" getirilmeye çalışılıyor. Bu yıl "Serxıldan" 28 şubat günü Şırnak'ta patlak veriyor. Yıllardan beri, kendi imkanlarıyla, Şırnak çevresinde bulunan, terkedilmiş kömür ocaklarından kazmalarıyla, elleriyle kömür toplamaya çalışan yoksul Şırnak halkı, 28 şubat günü kömür ocaklarında özel timi karşılarında buluyor. Özel timlerin tüm baskalarına rağmen, kömür artıklarını katırlarına yüklemeye çalışan halk, bu kez kurşun yağmuruna tutuluyor. Katırları olay yerinde öldürülüyor. Bunun üzerine yaklaşık 3 bin kömür toplayanı kent merkezine doğru yürümeye başlıyor. Kömür toplayanların amacı olayı, yetkililere bildirmek. Yollar barikatlarla kesiliyor. Bu arada esnaf kepenk indiriyor. Katır-

ları vurulan yoksul kömür toplayıcılarına katılıyor. Sayıları üç bin iken, onbinler oluyor bir anda. Barikatlar yürüyüşe geçen halkı durduramayınca, bu kez kurşunlarla karşılık veriliyor. Bir anda Şırnak savaş meydanına dönüyor. Bir yandan bedenleriyle kurşunlara karşı direnen insanlar "Biji Kürdistan, Biji PKK, Serok Apo" derken; diğer yandan panzerlere taşlarla karşılık verilmeye çalışılıyor. Bu arada açılan ateş sonucu iki kömür toplayanı ölüyor, birçok insanda yaralanıyor. Öte yandan serxıldanların yaylaçağını bilen devlet yetkilileri olayın siyasi olmadığını, ekonomik olduğunu vurgulayarak, olayları durdurmaya çalışıyorlar.

Artık Nevroz ateşi yakılmıştır. Sönmesi de mümkün değildir. Şırnak direnişinin hemen ertesi günü, İstanbul Üniversitesinde okuyan yurtsever öğrenciler, Kürte Sloganlar atarak, "Biji Şırnak ve Malazgirt serxıldan" pankartını açarak, polisle çatışıyor. Olaylarda birçok

insan yaralanıyor, çoğu öğrenci sonradan gözaltına alınarak, işkence tezgahlarından geçiriliyor. Aynı gün PKK militanları, Malazgirt'te askeri güçlere kayıplar veriyor.

YÜRÜYEN İNSANLARA KURŞUN YAĞMURU.

2 Mart günü Lice'de PKK militanları bildiri dağıtarak, esnafı direnişi desteklemek amacıyla kepenk kapatmasını isteyerek, ilçede kepenk indirtiyor. Kepenklerini indiren esnaf evlerinden bir bir toplanarak işkenceli sorgulamalardan geçiriliyor. HEP'li Aksoy 3 Mart düzenlediği basın toplantısında "Doğuda devlet terörü olanca hızıyla sürüyor" derken, birçok yurtsever insan toplanarak, gözaltına alınıyor.

4 Mart tarihinde Nevroz ateşi İdil'e sığıyor. Kuvar Köyüne baskın yapan Jandarmalar, köylüleri koruyucu olmadığı için, köy meydanında çamur içinde yatırıyor, süründürüyor; kadınlara hakaretler yapıyor. Bunun üzerine

Kuvar köylüleri uygulamaya karşı çıkıyor; jandarmalar baskıyı daha da artırınca, ortalık bir anda savaş alanına dönüyor. Kurşun yağmuruna tutulan köylüler, taşlarla karşılık veriyor. Bu arada üç köylü ağır şekilde yaralanıyor. Yaralanan Abdülselem Aslan, Saif Başaran, Abdulkadir Aslan ve 50'den fazla insan gözaltına alınıyor. Yaralılar dahil birçok insan iki gün boyunca sorgulanarak, işkence ediliyor. Bunun üzerine İdil esnafı serxıldanı desteklemek, baskıları protesto etmek için kepenk kapatıyor; öğrenciler toplu olarak okulu boykot ediyor. Boykotçu öğrenciler kaymakamlığa doğru yürümek isteyince, jandarma ateş açıyor; birçok öğrenci yaralanıyor. Yaralananlar gözaltına alınmıyor. Aynı saatlerde köylerden gelen halk ve esnafta yürüyüşe geçiyor. Emniyet yetkilileri olayları bastıramazken, jandarma Binbaşı Mustafa Karatan emriyle ateşe başlıyor. Birçok insan yaralanıyor. Görgü tanıklarına göre 50'den fazla yaralı ve iki de ölü bırakıyor İdil serxıldanı geride. Ölen Ahmet Güleç (17) ve Ekrem Oruç'un (20) yaralı olduklarında müdahale edilmediği, kan kaybından öldükleri belirtiliyor. İlçede binden fazla insan gözaltına alınarak, sokağa çıkma yasağı ilan ediliyor, hiçbir basın mensubu şehre sokulmuyor.

5 Mart tarihinde asker kurşunuyla ölen lise öğrencisi Ahmet Güleç'in arkadaşları derse girmeyerek, protestoları devam ettirirken; Kozluk'taki öğrenciler de derslere girmeyerek Nevroz ateşini körüklüyor. Aynı gün Aralık ayı başında Bingöl yayladerede vurulan Aziz Turhallı ve on kavgadaşının cenazeleri 72 gün sonra bir çukurdan çıkartılarak, Aziz Turhallı'nın cenazesi Diyarbakır'da Kürt milli marşı "Ey Nekip" eşliğinde toprağa veriliyor; diğer kavgadaşları ise doğum yerlerinde aynı görkemle toprağa veriliyor. Ertesi gün yani Cizreli öğrenciler derse girmiyor; Kulpa PKK-ERNK imzalı bildiri dağıtılıyor. Ve kepenkler indiriliyor.

7 Mart günü bütün dünya, kadınlar gününü kutlamaya hazırlanırken, Rukiye Bozkurt (30) özel timin kurşunlarıyla can veriyor. Kerboran'da Şırnak ve İdil olaylarını protesto etmek için yürüyüş yapan halkın üzerine yine kurşunlar sıkılıyor, panzerlerden otomatik makinalı tüfeklerle ateş açılıyor. İki çocuk, 10 kişi yaralanırken, Rukiye Bozkurt ölüyor. Ertesi gün 8 Mart Rukiye Bozkurt'un cenazesi en az onbin kişinin katıldığı cenaze töreniyle kaldırılıyor; Nevroz ateşiyle dünya kadınlar günü birleşerek, zulüm protesto ediliyor. 9 Mart da gözaltılar başlıyor. Buna rağmen ilçe-

ye gelen HEP'li heyet "Biji Kürdistan, Kürdistan faşizme mezar olacak." sloganlarıyla karşılanıyor.

Kürdistan'daki zulümü grevi başlatılarak, Nevroz ateşi körüklüyor. Erzinca Cezaevinde yatmakta olan PKK'lı Ömer Oltu ve Kerem Yüksel sorgulanmak için alınmak isteyince, cezaevinde isyan çıkıyor ve tutsaklar altı yedi gün boyunca tüm baskılara rağmen, isyanlarına devam ediyorlar. Ancak çok sert önlemlerle isyan bastırıldığı ve bir çok insanın yaralandığı gelen haberler arasında. Yaralanan tutsakların tedavi edilmediği de belirtiliyor.

15 Mart günü Dargeçit yine yürüyüşe geçiyor. Gözaltındaki insanların serbest bırakılmasını isteyen öldürülürken beşten fazla çocukta yaralandı. Yine kepenkler indi, barikatlar aşılıyor, jandarmayla çatışıldı. Kentte sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bu arada Silvan'da lise öğrencisi Faruk Aktalı'nın öğretmen Celal Gür tarafından dövülerek kolunun kırılması, öğrenci ve velilerin yürüyüş yapmasına neden oldu. Aynı gün Diyarbakır'da kamplarda bulunan 12 bin Kürt sığınmacının, kamp dışına çıkmaları yasaklandı. Bölgede geniş gözaltılar başladı. Gene aynı günlerde birçok yerde Halepçe Katliamı protesto gösterileri yapılarak, Nevroz ateşi körüklendi. ■

DEVİRİM: ZAMAN VE PARTİ

Tevfik Fikret Yorulmaz

Teorik zaman üzerinde şimdiye kadar, sadece Kant ve Einstein durdular; zamanın ekonomisini ise en büyük bir açıklıkla Marx ele almış bulunuyor. Teorik olarak zamanı uzay olmadan ve özellikle uzayda hareketi, daha çok ışık hareketini, ele almadan kavramaya başlamak mümkün olmuyor. Zamanın ekonomisinde ise mutlaka "artık-zaman" kavramı ortaya çıkıyor. Artık zaman kavramı devrim ve devrimci mücadele ile çok yakından ilgilidir; üzerinde durmak zorunluluğu beliriyor.

Profesyonel devrimci düşünülebilir; bu, devrimci mücadelede zamanın teorik olarak ele alınmasını da önleyecek önemli bir faktör olamıyor. Profesyonel devrimci, bütün zamanı, "artık-zaman" olan kimsedir; zamanının tümünü devrimci mücadeleye ayırabilir. Ancak profesyonel devrimcinin devrimci mücadeleye ayırdığı tüm zamanı da, bir başkasının zamanının kullanılmasına dayanır; ister sonsuz bir devrimci kaynaktan isterse bir başkasının sağladığı imkanlardan olsun, yine de eninde-sonunda, devrim için kullanılacak toplam zamandan çıkıyor.

Politika, bir zaman kullanma işidir ve öncelikle bir dil sorunudur.

Şiir, tiyatro ve politika, dil ile gerçekleşir. Şiirde, tiyatrodaki ve politikadaki dilin yerini alacak başka bir araç göremiyorum; politikada yazı, dilin ulaşamadığı yerler içindir. Ancak hiç bir yazının, hangi ölçüde ikna edici olursa olsun, politikada dilin yerini alabileceğine ihtimal veremiyorum; kullanılır. Fakat kesinlikle, dile göre, çok daha güçsüzdür; devrimci politika, şiir ve tiyatro karışımı yüce bir iştir.

Devrimci politikada dili kullanmak, mekan değiştirmeyi gerektiriyor; zamandır.

Yazı, sıcaklıktan yoksundur ve güven vermiyor; dil güven kaynağıdır.

Politika, dille yapılır.

Devrim, toplam devrimci zamanı kullanma işidir.

Toplam devrimci zaman, devrimcilerin artık-

zamanlarının toplamıdır. Devrimcilerin, makul bir geçim için ayırmak zorunda kaldıkları zamanın ötesindeki zamanları toplamına, toplam devrimci zaman demek gerekiyor. Devrim, bu zamana bağlı oluyor.

Devrimi, kişilerden daha çok bir zaman kullanımı olarak almakta, çözümsel açıdan, önemli yararlar görüyorum; tartışmayı çok kolaylaştırıyor. Ancak bu kolaylaştırmanın karşılığında ödenen fiyatlar da var; eğer uyku ve yemeğe ayrılan zamandan sonra bir devrimcinin kullanılabilir zamanı on dört saat ise ve bu devrimci bunun on iki saatını, geçimini makul ölçüde sağlamaya ayırıyorsa, geriye artık zaman olarak iki saat kalıyor, demektir. İki saatlar toplandığında, eğer böylece kendisini devrimci sayanlar varsa, hiç kuşku yok çok büyük bir toplam devrimci zaman ortaya çıkar; ancak böyle bir hesap son derece yanlıcıdır. Günde iki saat devrime ayırmakla bir kimse devrimci olamaz; günde iki saat devrime ayırmak, eğlencedir. Devrim, insanların boş zamanını değerlendirme işi değildir; her gün insanı önemli ölçüde meşgul etmek durumundadır.

Günde iki saatını devrime ayırarak devrimci olacaklarını düşünenler, bu yüce yolu derhal bırakmalıdırlar. Bunlar, destek güç durumuna geçmeli ve buna razı olmalıdırlar.

Zaman hesabı, devrimci mücadelenin bir yaşam biçimi ve bir yaşam uğraşı olduğu gerçeğini gözlerden uzaklaştırmamalıdır. Şimdi Türkiye, her konuda netlik, ciddiyet ve kesinlik eşliğine girmiş bulunuyor; yollar kadar zaman da ayrılıyor.

Devrim, devrimci

zamanı çoğaltma ve planlı bir biçimde iktidar için kullanma işidir. Burada, devrimci zamanı en iyi bir biçimde kullanma ve hedefe götürmede parti son derece stratejik bir yere sahip bulunuyor; önemli, devrimci zamanı en iyi bir biçimde kullanmanın en iyi yollarından biri olmasından kaynaklanıyor.

Ancak partinin bir fetiş olmadığını belirtme ihtiyacı duyuyorum; Zinovyev'in yazdığı tarih, iktidarı alan Bolşevik partisinin ne ölçüde minüskül olduğu-

nu gözler önüne seriyor. Rosenberg'in Türkçe'ye çevrilmeyen tarihi ve diğer kaynaklar bunu doğruluyor; Bolşeviklerin en büyük gücü, ne istediklerini çok iyi bilmelerinden geliyor.

Bolşevik Parti, minüskül olmasına karşın, 1917 yılında, Rusya kütlesinin teorik özüdür. Toplumun bütün hürsını temsil ediyor. Bu temsil gücü, sanki "görünmez eller" itişiyile Bolşevikleri iktidara getiriyor.

Parti'nin fetiş olmaması bir yana, partinin çeşitli türlerinden birisini, açık ve gizli partiyi fetişleştirmenin, tümden bir aptallık olduğunu düşünüyorum. Devrimci soğukkanlıdır; devrimin gereklerine bakmak durumundadır. Devrimci, mücadelenin hiç bir türüyle katolik nikahı yapmak zorunda değildir; bir türü düşünür, ileri sürer, geliştirir, kuvamını bulduğu zaman, eğer devrimci mücadeleye katkısı olduğu değerlendirilmesini yaparsa, kurar. Yoksa vazgeçer; bir görüşün çok fazla savunulmakla zaman içinde haklılık kazanacağını sanmıyorum.

Bu girişten sonra, şimdi, Türkiye'de devrimci zamanın kaynak ve alanları konusunda bir envanter yapmak istiyorum. Bunu zaman zaman, açık ve gizli parti çerçevesinde sürdürmek gereğini duyuyorum.

Bir: İşçilerin artık zamanları giderek azalıyor. Artık zamanlarının çok büyük bir bölümünü, ekonomik artık zamanlarının tümünü, işverenler alıyor. Kentlerdeki yığılma, trafiğin kilitlenmesi, ulaştırmanın çok daha fazla zaman alması, devrimci mücadele için ayırabilecekleri zamanı azaltıyor. Ancak iş zamanını kullanma kapıları her zaman açık bulunuyor.

İki: Sendikaların Türkiye'de sol politikada çok büyük bir zaman yaratıcısı oldukları biliniyor; DİSK'in TIP tarafından kurulmuş olduğunu hatırlamak gerekiyor. Bu, 1960 yılında Türkiye İşçi Partisi'nin gelişmesinde tartışılması mümkün olmayan imkanlar yaratmıştır; hem sendikacılar ve hem de bu sendikacıların istihdam ettikleri uzmanlar, TIP hareketinin ihtiyaç duyduğu toplam zamanın çok büyük bir bölümünü sağlamıştır.

O zaman sendikacılar ve uzmanlar, açık bir partide yer almaktan çekinmediler.

TIP deneyimi TKP için öğretici oldu. 1970 yıllarında Türkiye Komünist Partisi'nin patlamasında ve genişlemesinde yine DİSK çok önemli bir rol oynadı. Eski TIP'li sendikacılar bu kez TKP'li oldular ve sendika uzmanları TKP'nin en militan elemanları olarak çalıştılar.

DİSK 1960 yılların-

Devrim, devrimci zamanı çoğaltma ve planlı bir biçimde iktidar için kullanma işidir. Burada, devrimci zamanı en iyi bir biçimde kullanma ve hedefe götürmede parti son derece stratejik bir yere sahip bulunuyor; önemi, devrimci zamanı en iyi bir biçimde kullanmanın en iyi yollarından biri olmasından kaynaklanıyor

yorum. Açık partide bazı yasal sınırlamalar getirilmiş bulunuyor; şu andaki sendika yöneticilerinin hemen hemen tümüne yakın bir bölümünün her hangi bir açık devrimci partide rol alması beklenmediğine göre bu sınırlamalar, herhangi bir anlam taşımıyor. Ancak bu sınırlamalar, alttan gelecek bir dalga ile sendika yönetimlerinin devrimcileşmeleri halinde, gizli bir partiye zaman sağlama konusunda, pratik önemlerini yitiriyorlar.

Üç: Öğretmenler, özellikle 1970 yıllarında ve özellikle THKP veya THKO kaynaklı hareketlere çok büyük katkıda bulundular. 1960 yıllarında açık TIP'in destekçisi olan öğretmenler, gizlilik ile açıklık arasında duran, 1970 yılı devrimci hareketlerin devrimci zaman sorununu çözmede son derece önemli oldular; DİSK'in TIP ve TKP için gördüğü işlevi, "Cephe" ve "Ordu" tarafında öğretmenler aldılar.

Eylülist reformların bu kaynağı kuruttuğunu düşünüyorum. Eylülizm, özel dersaneleri kapatmaya karar verdi ve sonra vazgeçti; bu vazgeçmede siyasal kaygıların rolünün olabileceğini düşünmek gerekiyor. Özel dersaneler, devrimci mücadeleye akabilecek çok önemli bir zamanı yok ediyor; ayrıca "dersaneci" öğretmenin geçim düzeyini anlamlı ölçüde yükselterek reformizme kaymasını sağlıyor. Fakat çok daha önemlisi, en iyi öğretmenler, açıklıkla ve çok zaman da gizli olarak dersanecilik yaptıkları için; devrimci mücadelenin her türüsüne ayrılabilir zamanlarını bitiriyorlar.

Kütle hareketliliği, Türkiye'de cumartesi ve pazar günlerine yayılıyor; dersaneci öğretmen ise cumartesi ve pazar gününü, bir esir türünden, dersane sahiplerine satmış durumdadır. Özel dersanecilik, devrimci hareketin bir önemli kaynağını kuruttuğu durumdadır; öğretmen hareketini de emeklilik bir yana artık önemli ölçüde yaşlı bir kuşağa emanet ediyor.

Dört: Avukatların durumu son derece şaşırtıcıdır. Nihat Sargın ve Nabi Yağcı'yı savunan avukatların yüzde birinin bile TBKP veya SBP'ye katılmamış olmaları son derece düşündürücü olmalıdır; HEP'te aktif görev alan avukatların sayısı ise ihmal edilebilecek bir düzeyde görünüyor.

Şöyle söyleyebilirim; avukatlar, eylülist darbeden sonra, en çok

Bugün sorun, işçi ve öğrencileri, sosyalizme gelirken bu bozulmuşluktan kurtarmak olarak görülüyor. Temiz olmak, net olmak, dikkatli olmak, kararlı olmak; bugünün acil kaygıları olarak ortaya çıkıyor

depolitize olan meslek grubunu oluşturuyor. Devrimci partiden kaçış, en çok avukatlarda görülüyor; bunun ciddi nedenleri olmalıdır. Çünkü 1960 ve 1970 TIP,TKP,DY,HK,KSD,v e diğer hareketlerinde, avukatlar önemli görev ve sorumluluk almışlardır.

Burada eylülist darbeden çıkartılan derslerin önemli bir etki yaptığını sanıyorum; militan devrimciler, hapishaneye düşünce "militan" avukatlara iş vermediler. Türk devrimciler, sıkıyönetim ile yakın ilişkide olan taze emekli subay yargıçları, Kürt devrimciler de kemalist avukatları tercih ettiler; devrimciler, eylülist darbede, kendi devrimci avukatlarını cezalandırdılar.

Avukatlar, devrimci ruhlarını yitirmelerinin yanında, genel olarak "solcu" kalmakla birlikte devrimci hareket içinde yer almamanın daha karlı olduğunu gördüler; bunu onaylamıyorum. Ancak görüyorum.

Devrimci Kürt hareketi, devrimci Türkiye hareketi önümüzdeki zamanda, hukukçu zamanından yoksun olacağı benziyor; bu devrimci zaman kullanımının her iki türü için de geçerli görünüyor. Devrimin, giderek, daha az sayıların işi olacağı buradan da görülüyor.

Beş: Bunun karşılığında doktorlar, yeni ve geniş imkan vaad ediyor. 1960 yıllarında yıldızı parlayan tıp mesleği, tıp fakültelerinin hızla artması sonucunda, çok hızlı bir fakirleşme sürecinin içine girdiler; devrimcileşiyorlar. Açık partiye girmeleri zordur; gizli parti için geniş ve imkanı bir zaman deposu olarak duruyorlar.

Mühendis ve teknik elemanlar için ayrı bir başlık açmak gereğini duymuyorum; fakirleşme sürecine doktorlardan da önce giren teknik elemanların giderek reformist bir konumu benimsemeleri üzerinde ayrıca durulması gerekiyor.

Altı: Öğrencilerin dernek ve partilere üye olmaları, eylülist darbe ile birlikte, yasaklanmış bulunuyor. Dernekler, öğrencilerin politika okullarıdır; bu yol tıkanmış durumdadır. Öğrencilerin açık partilere üye olmalarının yasal olarak yasaklanmış olması, devrimci öğrencileri, gizli partinin kapısına götürüyor.

Öğretim üyeleri, 1960 sosyalist hareketinin toplam zaman kullanımında çok önemli ve becerili bir kaynak oldular. Profesör Sencer Dıvıçoğlu, merhum

Profesör İdris Küçükömer, Profesör Sadun Aren, Profesör Suat Aksoy, Profesör Burhan Cahit Ünal, şimdiki profesörler Kurthan Fişek, Korkut Boratav, Alpaslan Işık, Yakup Kepenek, Cem Eroğul

Terkedilmesi gereken kalıplardan birisi, "sosyalizmin bayrağını meclise dikmek" hevesidir; tekelli aşamada meclis önemini yitiriyor. Bayrak kütleye içerilmek durumundadır; meclis, kütlenin çok dışına düşüyor

üstlendiler; bunlar artık tarihtir. Şimdiki öğretim üyelerinin tek kaygıları ek derstir ve şimdiki asistanlar, araştırma görevlileri, bir eğilim olarak sadece kariyer peşinde koşuyorlar.

Öğretim üyeleri ve yardımcıları, bankaların, iş çevrelerinin, yabancı kuruluşların araştırma projelerini, seminerlerini üstlenmeyi büyük bir görev sayıyorlar. Bunlar aynı zamanda tutucu ve reformist sendikaların baştaçısıdır, reformist sendikalar, çok yüksek seminer ve ders ücretlerini, düzen ile devrim arasında bir bataklık işlevi gören üniversite kadrolarına veriyorlar.

Envanteri burada durduruyorum. Şimdi sadece "zaman ve parti" perspektifi çerçevesinde devrimin acil görevlerine geçmek istiyorum.

Önce bir hatırlatmaya ihtiyaç var; açık partinin, eylülist darbeden sonra, tekrar tartışmaya açılması, 1985 yılına rastlanıyor. Daha çok Murat Belge, Doğu Perinçek, Yalçın Küçük'ün zaman zaman Uğur Mumcu'nun katıldığı paneller, sosyalistlerin açık partisini ele alıyordu. Burada, sosyalistlerin açık partisini en çok savunulardan birisi Yalçın Küçük olmuştur. Açık devrimci parti, bir tür sacayağı görüşü ile dile getiriliyordu. Açık devrimci parti, gizli parti, devrimci demokrat hareketten oluşan üç ayağın birisi, açık parti oluyordu; burada aydın belgesi ile bunu izleyen Ekin-Bilar toplantılarının yol açtığı moralin rolü görülüyor.

Açık partinin öne sürülmesinde, gizli partilerin birbirine yaklaşımları ve giderek birleşmeleri umudu bir etkiye sahiptir; ancak bu umudun gerçekleşmediği söylenmelidir. Gizli partiler, devrimci mücadele için birleşmediler; birleşenler her türlü mücadeleyi bıraktılar.

Açık partinin öne sürülmesindeki kaygıların bir diğeri, sosyalizmi dıştan bozucu etkilere karşı koruma isteği olmuştur; burjuvazinin bir legal parti ile sosyalizm alanını kapatmak istediği görülüyordu. Burjuvazi, bu alanda, isteğinden çok daha fazlasını elde etti; ancak sosyalizmin dışından değil içinden bozulduğu bir zamana girildi.

Açık partinin öne sürülmesinde, gizli partilerin birbirine yaklaşımları ve giderek birleşmeleri umudu bir etkiye sahiptir; ancak bu umudun gerçekleşmediği söylenmelidir. Gizli partiler, devrimci mücadele için birleşmediler; birleşenler her türlü mücadeleyi bıraktılar

İçinden bozulmuş bir sosyalizmde açık partinin yapacağı pek olumlu bir iş göremiyorum; bugün sorun, işçi ve öğrencileri, sosyalizme gelirken bu bozulmuşluktan kurtarmak olarak görülüyor.

Temiz olmak, net olmak, dikkatli olmak, kararlı olmak; bugünün acil kaygıları olarak ortaya çıkıyor.

Devrimci sosyalizmin önündeki en önemli sorunda açık partinin pek olumlu bir katkısını göremiyorum; ancak bu açık parti defterini kapatmak anlamına gelmiyor. Açık olduğu yerler var; bunlardan birisine ve en önemlisine değinmek istiyorum.

Ancak önce bir saptama gerek; Türkiye, tekel aşamasındadır ve dış yüzü açısından emperyalist planlara açılıyor. Bu, yeni bir durumdur ve eski kalıpların bir bölümünü terketmeyi zorluyor.

Terkedilmesi gereken kalıplardan birisi, "sosyalizmin bayrağını meclise dikmek" hevesidir; tekelli aşamada meclis önemini yitiriyor. Bayrak kütleyle içerilmek durumundadır; meclis, kütlenin çok dışına düşüyor.

Türkiye tekel aşamasındadır; meclis kürsüsünü sosyalizm için kullanma planları da tarihe karışıyor. Meclis kürsüsü artık boğulmuştur; tekellerin çıkarına olmayan hiç bir söz, o kürsüden kütleyle ulaşamıyor. Bugün her sayfası "Kürt" olan devletleştirilmiş tekel basınının, daha düne kadar, HEP'li milletvekillerinin haykırışlarının birisini bile kütleyle duyurma dürüstlüğü göstermediğini unutmamak gerekiyor.

Devletleştirilmiş basın artık doğru ve yansız haber vermek, daha doğrusu haber vermek kaygılarını

tümden atmış durumdadır. Artık meclis kürsüsünü sosyalizm için kullanma hevesi, olmayacak duaya amin demenin de ötesinde getireceği masrafına göre çok az olan bir proje olarak kalıyor.

Açık parti, eğer kurulursa, bu tür fantazileri bir kenara atmak zorundadır.

Açık partinin seçime girmek için örgütlenmesi, kütleyle gitme adına, bir bataklığa saplanması demektir; bu bataklık artık, sadece sosyal mücadeleler tarihi kitaplarına yansmalıdır.

Tekrarlıyorum; eğer hala açık parti tartışılıyorsa, bir ihtiyaç olduğu içindir. Ancak ihtiyacı yerinde ve doğru saptamak gerektiğini düşünüyorum.

Yakın zaman, ideolojik mücadelenin sanıldığından çok daha fazla önem kazanmakta olduğunu gösteriyor; rejim, çok büyük ölçüde, ideolojik bombardımana dayanmak gereğini duyuyor. Irak krizi sırasında rejimin bir kaç ayrık görüşün açıklanmasına bile izin vermemesi ve bunun yerine, tek yanlı tutu-

Yakın zaman, ideolojik mücadelenin sanıldığından çok daha fazla önem kazanmakta olduğunu gösteriyor; rejim, çok büyük ölçüde, ideolojik bombardımana dayanmak gereğini duyuyor

munu kütlelere enjekte edebilmek için, bütün "adamlarını" seferber etmesi çok düşündürücüdür. Bu kadar değil; düzen, ideolojik mücadeleye artan ölçüde kaynak ve zaman ayır-

maya başlıyor. Her gün bir yeni "Türkiye" veya "Demokrasi" ya da benzeri vakıf kuruluyor ve devrimcilerin arada bir yapmak istedikleri paneller yasaklanırken bütün vakıflar, bütün üniversiteler, bütün yarı resmi kuruluşlar panel ve toplantı düzenliyorlar.

Bu nokta son derece önemli görünüyor ve burada açık hareket tam bir üstünlüğe sahip bulunuyor; açık parti, açık hareketin içinde yer alıyor. Bir aşamadır. İdeolojik mücadelede, açık hareketin imkanları geniştir ve bunların kullanıldığını sanmıyorum.

Fakat önce açık hareketlilik gerekiyor.

Bu önceliğin sanıldığından önemli olduğunu düşünüyorum. Açık partinin bir araya getirebileceği devrimci kadroların, 1985 yılındaki konumunda olmadıkları kabul edilmelidir; 1984-1987 yılındaki yükselişin bir yanılmalı yanı olduğu, 1987 yılında önce Behice Boran'ın cenazesi ve daha sonra Sargın ile Yağcı'nın gelişleri ile etkisini yitirmeye başlamasından anlaşılıyor. Yükseliş, cenaze ile iki eski solcu politikacının gelişine dayanarak, tekelli basının yarattığı reformist havaya dayanamadı; dayanması için gösterilen çabalar, arkasından gelen 1989 tarihli Doğu Avrupa'daki sosyalizmin yıkılışı karşısında etkili olamadı. Bunu izleyen 1990 tarihinde Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşünün kesinlik kazanması 1960 ve 1970 yılları kadrolarının çok büyük bir bölümünü, güneş ışınlarıyla karşılaşan top dondurma haline getirdi; renkler birbirine karıştı ve eridiler.

Devrim çizgisinden bir kez ayrıldıktan sonra dönüş çok nadir oluyor.

Devrim çizgisinde görüş ayrılıkları çıkabiliyor; bu ayrıklık sayılmamalıdır. Ancak bu yolun dışına düşenlerin tekrar dönüşünü pek bilemiyorum.

Dolayısıyla ideolojik mücadele saf ve kesin olmak durumundadır.

İdeolojik mücadele sert ve şiddetli olmalıdır

Devrim çizgisinden bir kez ayrıldıktan sonra dönüş çok nadir oluyor.

Devrim çizgisinde görüş ayrılıkları çıkabiliyor; bu ayrıklık sayılmamalıdır. Ancak bu yolun dışına düşenlerin tekrar dönüşünü pek bilemiyorum.

Dolayısıyla ideolojik mücadele saf ve kesin olmak durumundadır.

İdeolojik mücadele sert ve şiddetli olmalıdır.

Devrim yolunun dışına düşenleri ıslah etmenin tek yolu şiddetli davranmaktan geçiyor.

Zamanın, arabayı atın önüne koyma yerine, tüm ve acil görevleri üstlenme zamanı olduğunu düşünüyorum.

"ÜLKENİN TEMEL SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN DEMOKRATİK BİR MUTABAKAT GEREKLİDİR"

Sayın Yalçın Küçük,

TBMM'nin bu çalışma döneminde 141-142 ve 163. maddelerini kaldırması için elbirliğiyle herşeyi yapmalıyız.

Bu maddelerden ve düşünceyi suç sayan maddelerden hala hapiste bulunanların çektikleri işkenceye bir an önce son vermek için elbirliğiyle herşeyi yapmalıyız.

İyi bilinir ki "gecikmiş adalet, adalet değildir." Ülkemizde yasakların kaldırılması konusunda hemen hiçbir karşı koyuş duyulmamaktadır. Özellikle son bir yıldır nerdeyse hergün bu yasakları kaldıracak yasal değişiklik beklenir olduğu halde, bu gerçekleşmemektedir. Hukuka bağlı devlet sözkonusu ise eğer, bu gelişme artık böylesi bir suç tanımının olmayacağı ve olmadığı anlamına gelir.

Buna rağmen TCK. 141, 142 ve 163. maddelerin ve buna bağlı olan ve olmayan diğer düşünce suçlarının özellikle basın suçlarının ortadan kaldırılmamış oluşu, cezaevlerinde halen bu maddelerden yatan insanların durumu bir hukuk skandalına dönüştürmüştür. Suçsuz ceza olmaz ilkesi açıkça çiğnenmektedir. O kadar ki, ülkemizde bir komünist partisi yasal olarak kurulmuş, kongresini bile yapmışken, onun kimi üyeleri halen cezaevlerinde bulunuyor. Pek çok gazeteci, fikir suçlusu cezaevlerinde ya da yargılanmaktadır.

Hükümet son olarak bu maddelerin kaldırılacağı ve yeni bir 'terörle mücadele yasası'nın çıkarılacağını resmen açıkladı ve hatta bir Anayasa değişikliği gereğinden söz etti. Nevar ki bu açıklamaların ardından gerek hükümet kanadından, gerekse parlamento içi muhalefetten sorunun parlamento'ya getirilmesi konusunda gereken çabanın gösterildiğini söylemek güçtür.

Ülkemiz için demokrasi, her tür küçük politik hesapların üstünde olması gereken iç sorundur. Artık görülmüş olmalıdır ki ülkemizin barışçı geleceği bile demokrasiye bağlıdır. Dahası eğer Türkiye Ortadoğu'da olumlu bir rol oynayacaksa, bu rolü ancak demokratik bir ülke hüviyetine kavuşarak oynayabilir. Ülkemizin ekonomik, politik, kültürel ağır sorunlarını hiçbir politik güç tek başına çözemez. Ülkenin temel sorunlarının çözümü için demokratik bir mutabakat gereklidir.

Yasakların kaldırılması konusu temel bir mutabakat konusudur ve böyle bir konuda mutabakat sağlamak hem mümkün, hem de zorunludur.

İşte bu nedenle 141,142 ve 163. maddelerin ve basın suçlarının kaldırılması, bu maddelerden cezaevlerinde haksız ve hukuka aykırı biçimde yatmakta olanların serbest bırakılması konusu, artık Parlamento tatile girmeden ele alınmalıdır. Yalnızca bu maddelerin kaldırılması için değil, ivedilikle bu sorunun çözümünün Parlamento'ya getirilmesi için duyarlılığınızı talep etmekteyiz.

Bu maddeler ivedilikle kaldırılmalı ve böylece suçsuz insanların daha fazla mağdur olmaları önlenmeli ve eğer yeni bir yasa getirmek gereği varsa ondan sonra bu çabaya girilmelidir. Ayrıca 12 Eylül'ün yaraları bir af ile sarılmalıdır.

Diğer yandan çıkarılması düşünülen 'terör önleme yasasının', kamuoyunda geniş biçimde tartışılabileceğinden kaygı duymaktayız. Bu tehlikeyi önlemenin yolu yalnızca kaygı açıklamak da olamaz. Yasakların kaldırılması ve yasaksız bir Anayasa konusunda, hükümet de içinde olmak üzere, özellikle Parlamento içindeki partiler arasında bir mutabakat sağlanmalıdır. Böyle bir mutabakat için çaba harcanmadığı durumda, çıkacak yasanın olumsuzluğunun sorumluluğu, bu çabayı göstermeyen herkesin olacaktır.

İşte bu nedenle, sizlerden Parlamento tatile girmeden bu konuda yapıcı ve somut, adım ve girişimler talep etmekteyiz.

Aynı zamanda sorunun ivedilikle çözümü konusunda görüşlerinizi öğrenmek arzusu duyuyoruz. Kuracağımız bu diyaloglardan sonra ülke çapında ve uluslararası planda sözkonusu gecikmenin doğurduğu insan hakları ihlali konusunda sesimizi yükselteceğiz.

Bu konuda bize sizlerle görüşme fırsatı vereceğinizi umuyor ve başarılar diliyoruz.

Saygılarımızla.
Genel Sekreter
Haydar Kutlu

"SOSYALİZM TEK BAŞINA TÜRKİYE'NİN TÜM SORUNLARINI ÇÖZECEK GÜÇTÜR"

Değerli Haydar Kutlu,

Mektubunuza gecikerek cevap verdiğim için özür diliyorum. Gecikmede, zamansızlık kadar, bu konuda atacağımız adımların cevabına bağlı olmadığı düşünce de rol oynadı. Fakat yine de geçikmeden dolayı rahatsızlığımı dile getirmek istiyorum. Görüşlerimi kısaca iletiyorum.

Bir: Türk Ceza Yasası'nun 141-142 ve 163 sayılı maddelerini aynı kategori içinde düşünemiyorum. İlke olarak 141-142 ile 163 arasında yasaklama yönü açısından büyük farklılıklar görüyorum. 141-142 geleceğe yönelişi ve 163 geçmişe dönüşü yasaklıyor.

163 sayılı maddenin kaldırılmasına bir itirazım olmayabilir; ancak kaldırılması için mücadele etmeyi uygun bulmuyorum. Bu, getirdiği yasağın geçmişe dönüşle ilgili olmasının yanında, islamik fundeman-talizmin siyasi sicilinden de kaynaklanıyor.

İslamik akım ayrı bir politik güç olduğu ve yasa- ma organında temsil edildiği zaman, daha önce söz vermiş olmasına karşın, 141-142 sayılı maddelerle ilgili bir affi önlemiştir. 1974 yılında Necmettin Erba- kan ve arkadaşları, o zamanlar benim arkadaşlarım olan Behice Boran ve arkadaşlarının ve pek çok 141- 142 mahkumunun hapishanelerde kalmaları için can- la-başla çalıştılar. Bunu da unutuyorsunuz: Tutumla- rını değiştirdiklerinden emin olamıyoruz.

İki: 141-142 önemini yitirmiştir. Ancak yine de kaldırılmalıdır. Bu kaldırılış geçmişin haksızlıklarının bir bölümünün telafisi anlamına gelecektir.

Burada her türlü işbirliğine hazırım.

Ancak haksızlıkları silme daha geniş olmalıdır.

Üç: Bununla birlikte 141-142 sayılı maddelerin kaldırılması ve daha geniş bir haksızlık silme çalış- ması içinde yapamayacaklarım da var. Bunlardan bi- risi Süleyman Demirel'e başvurmadır; onur kırıcı bu- luyorum. Bu, çağın çok gerisinde kalmış demogog politikacıdan Türkiye'nin geleceğine herhangi bir yardımın gelebileceğine hiç ihtimal vermiyorum. Kürt- çe üzerindeki yasağın bir bölümünün bile kaldırılma- sına karşı çıkacak kadar eskimiştir.

Demirel'e başvurmak, yapamayacaklarımin top- lam sayısı değil, bir örneğidir. Türkiye ilericiliğinin de bir belleği olmalıdır.

Dört: "Ülkemiz için demokrasi, her tür küçük poli- tik hesapların üstünde olması gereken bir sorundur.

Artık görülmüş olmalıdır ki, ülkemizin barışçı gelece- ği bile demokrasiye bağlıdır. Dahası eğer Türkiye Or- tadoğu'da olumlu bir rol oynayacaksa, bu rolü ancak demokratik bir ülke hüviyetine kavuşarak oynayabi- lir. Ülkemizin ekonomik, politik, kültürel ağır sorun- larını hiçbir politik güç tek başına çözemez. Ülkenin temel sorunlarının çözümü için demokratik bir muta- bakat gereklidir. Yasakların kaldırılması konusu tem- mel bir mutabakat konusudur ve böyle bir konuda mutabakat sağlamak hem mümkün, hem de zorunlu- dur."

Ne yazık ki, bu paragrafta açıklanan görüşlere katı- lamıyorum.

a: Türkiye'nin geleceğini demokraside görmüyö- rum. Gelecek sosyalizmdir ve demokrasiyi sosyalizm yolunda bir aşama saymıyorum.

b: Ortadoğu'da oynanacak "olumlu" rol beni ilği- lendirmiyor. "Bizim" için Ortadoğu'da bir tek rol var: Devrim.

c: Genel olarak mutabakat ya da uzlaşma yerine tartışma, ayrılma, netleşme ve güçlenme çizgisini sa- vunuyorum.

d: Sosyalizm, tek başına, Türkiye'nin tüm sorunla- rını çözecek güçtür.

Beş: Devrimci ve uzlaşmacı çizgiler arasında sü-rekli olan, kavga olumsuzdur. Ancak bugün devrimci ve uzlaşmacı çizgiler bir birinden çok uzaklaşmışlar- dır; arada çok büyük bir mesafe görülüyor. Bu, kavga ihtiyacını azaltıyor ve kavgayı zorlaştırıyor.

Altı: Yine de, işbirliği yapabileceğimiz alanların varlığına inanıyorum.

Devrimci mücadele, sürekli kavganın yanında, her türlü imkanı, sınıflama ve sıralama demektir. İyi bir sınıflama ve sıralama, işbirliği imkanlarına kapı açabiliyor.

Görüşmemiz her zaman mümkündür.

Sizinle, benimki kısa sürmekle birlikte, aynı dam altında hapis yattık. Genel Başkanlarımız merhume Behice Hanım ve Nihat Bey'le birlikte mücadele ve dostluk günlerimi hep hatırlıyorum. Her zaman gö- rüşmekten mutluluk duyacağımı bilmenizi isterim.

Size sağlık ve başan diliyorum.

Yalçın Küçük

1980 yılından bu yana yurtdışında sürgünde yaşayan Kürt avukat E. Xemgin Kürtler üzerine yazdığı kitaplarıyla tanınmaktadır. Bugüne kadar sırasıyla **İslamiyete Kadar Kürdistan Tarihi Cilt I, İslamiyetten Osmanlılara Kadar Kürt Tarihi Cilt II, Kürdistan'da İnsan Hakları** adlı kitapları yayımlandı. **Kürdistan Tarihi Osmanlılar ve Safeviler Dönemi Cilt III**, kısa bir süre sonra yayımlanacaktır. Ayrıca Kürdistan'da **Dinler ve Etkileri, İslamiyet Öncesi ve İslamiyet Sonrası** olmak üzere iki cilt olarak yayına verilmiştir.

Kürtlerle ilgili çeşitli konularda seminerler veren E. Xemgin, "çalışmalarıyla Kürdistan halkının haklı mücadelesine yardımcı olmak ve onlara tarihi miraslarının olumlu ve olumsuz yönlerini anlatmayı amaçladığını" belirtiyor. Xemgin'in *Rewşen* dergisinin ikinci sayısında Kürtçe yayımlanan bir incelemesinin çevirisini gelecek sayılarımızda yayımlayacağız.

Ayrıca birçok yayında Kürt tarihi ve kültürüyle ilgili makaleleri yayımlanan E. Xemgin'le Arkadaşımız İrfan Dayıoğlu konuştu.

Kürt Araştırmacı E. Xemgin:

"ÜLKEME KARŞI SORUMLULUĞUMU YERİNE GETİRMEMEYE ÇALIŞIYORUM"

Söyleşi: İrfan Dayıoğlu

-Yurtdışına ne zaman ve hangi gerekçelerden dolayı çıktınız?

Hiçbir zaman insani haklarımızın dahi sözkonusu edilmediği, buna karşın devamlı olarak görev ve hizmetlerimizin verilen sömürgeci eğitimle beynimize işlendiği ülkemde belirli bazı mücadele girişimlerinden sonra dönemin dayattığı koşullar nedeniyle 1980 yılının ilk yarısında Avrupa'ya çıktım. Burada, ülkemden binlerce kilometre uzakta, göçmen koşullarında imkanlarımız ölçüsünde halkıma bir kadermişçesine dayatılan kölece yaşam koşullarını bunların geçmiş ile olan bağlantılarını ve nedenlerini araştırmaya giriştim. Bu araştırmalarımın olanakları sömürgeci devlet yönetimleri tarafından ortadan kaldırılmıştı.

- Kürtler üzerine yazmaya ne zaman ve hangi nedenlerden başladınız, sizi yazmaya iten gerekçeler nelerdir?

Her insan bir toplumun bireyi olduğu kadar, yaşamında edindiği değer ve kültürel yargılarla aynı zamanda o toplumun bir ürünüdür. Bu nedenle insanların biri kendine ve ailesine diğeri de ürünü bulunduğu topluma karşı görev ve sorumluluklarının olduğuna inanırım. Topluma karşı görev ve sorumluluklarıma sahip çıkmak ve bunları olanaklarımla uyumlu olarak yerine getirebilmek için önce toplumun geçmişini ve geçmişinden günümüz şart-

anna sürüklenmesinde etkide bulunan etmenleri araştırmaya giriştim. Öğrenebildiğim kadarı ile halkımın kendi geçmişinden haberdar edilmesi ve geçmişinden dersler çıkarması ile sürüklendiği koşulların nedenleri ile süreçlerini anlatmaya çalıştım. İlk kitabım olan *İslamiyet Öncesi Kürdistan Tarihi*'nin 1. basısı 1982 yılında çok basit bir şekilde yayımlandı.

-Kürdistan sorununa nasıl bakıyorsunuz? Sorunun çözümü nedir?

Ortadoğu alanında Kürdistan'ın iç ve dış etmenlerinin uyumluluğu ile Kürdistan sorunu şekillenmiştir. Bölgede oluşturulan suni denge de ağırlıklı olarak Kürdistan ve halkının konumu gözönünde tutularak kurulmuştur. Bu nedenle geçmişten beri bölgede önemli huzursuzlukların temel etmenini oluşturmuştur.

Genel olarak Ortadoğu'da, özel olarak Kürdistan'da reel huzurun temini Kürdistan halkının komşu diğer halklar düzeyinde görülerek haklarına saygı gösterilmesi ve dış etmenlerin etkilerinden kurtularak kendi özgül iradesi ile kendi kaderini belirlemesi ile çözüme kavuşacaktır.

Kürdistan halkının böylesi bir aşamaya varabilmesi ise, Kürdistan'da halk arasında geçmişten beri varlığını sürdüren iç zararlı etmenlerin ya toplumdans tasfiye edilmesi ya da toplumsal yaşantıya yararlı hale dönüştürülmeleri zorunludur. Bu durum ise Kürdistan'da yeni bir kişilik ve büyük bir dönüşümü

gerektirmektedir.

-Bugün Kürt kimliğini tarif eder misiniz, gerekçeleri nelerdir?

Kürdistan'da her ne kadar fiziki olarak Kürtlerin yaşadığı değişik zamanlarda ve şekillerde vurgulanıyor idiyse de bu Kürt halkına hiçbir zaman kimlikleri anlamına gelmemiştir.

Kürt halkı dünya sömürge halklarının hiçbirinde görülmecek derecede muamelelere tabi tutularak korkak, kişiliksiz, yatalak hale getirilerek kölelikleri kaderleriymişçesine ruhlarına kadar işlenerek tahrip ve imha edilmiştir. Böylece güvensiz ve hastalıklı hale getirilen Kürdistan halkı tüm mücadelesi sürecinde başkalarına alet olmaktan kurtulamamıştır. Her mücadele sonrasında sürekli Kürdistan halkı zararlı çıkmış ve hiçbir kazanım elde edememiştir.

Son zamanlarda özellikle K. Kürdistan alanlarında verilen ulusal kurtuluş mücadelesi halkımız için yepyeni bir ışık haline gelerek yeni bir kişilik, nitelikli, şerefli ve üretken, korkusuzca düşürülmüşlüğe isyan bayrağı özelliklerini taşımaktadır. Bu özellikleri gerek öncülüğün sorunlara yaklaşımında, gerekse militanlarının dağlarda ve özellikle insanlığın onurunun ayaklar altına alınmasına karşı savaş esirlerinin tek silahları olan canları ile onurlu direnmelerinde görebiliyoruz.

İşte halkımızın kimliği bu ulusal kurtuluş mücadelesi seyri içerisinde en kıymetli evlatlarını vererek şekillenmeye başlamıştır. Böylesi bir kimlik Kürt halkına yakışır. Bu kimliğe her gün biraz daha özümseyerek, mücadelesiyle sahip çıkarak nitelik kazandırmaktadır.

-Bir bütün olarak Kürt hareketlerine bakışınızı özetler misiniz?

Günümüzde hala varlığını geniş ölçüde sürdüren feodal önderlikli hareketlerin varlığı Kürdistan halkının da gelişim düzeyinin bir göstergesi durumundadır. Bu Kürdistan'da uluslaşmanın nitelikleri ile tam olarak belirli bir aşamada olduğunun belirtisidir. Kürdistan halkının hastalıklı bünyesinden doğan ve tarihi geçmişleri tamamen olumsuzluklarla dolu olan bu türden örgütlü mücadelelerin önderliklerin kişisel çıkarları onların otonomi talepleri ile yola çıkılmalarına neden olmuştur. Kürdistan örgütlenmeleri de kendilerine ve Kürdistan halkına güvenleri olmadığının belirtilerini vermelerine rağmen, kendilerinin kişisel çıkarlarının Kürt halkı tarafından tehlikeye düşürülmesi durumunda sığınıp yardımlarını sağlayacaklarını düşündükleri sömürgeci güçlerin korunmasını garanti etmek istemektedirler. Bunların her ikisinin konumu halkımızın haklarına ve taleplerine denk düşmediği gibi olumsuzlukları da giderek kavranılmaktadır.

Günümüzde Kürdistan özgülünde halkına güven-

nen ve taleplerine çağa uygun cevap vermeye çalışan anti-feodal ulusal bağımsızlıkçı hareketlerin varoluşu sevindirici ve umut vericidir. Hele K. Kürdistan alanlarında ulaştığı aşama ve elde ettiği kazanımlar, halkımızın yeni bir tarihi aşamaya hazırlandığının belirtilerini ortaya koymaktadır. Kürdistan halkının gelecekteki yolunu aydınlatmakta ve verdiği güçle halkı bu yolda seferber ettiğinin izlenimini güçlendirmektedir.

-Kürt aydınının bugünkü konumu nedir, ne yapması gerekir?

Genel olarak her sömürge toplumda olduğu gibi, Kürdistan toplumunda da aydın dereceye gelebilme imkanı sömürgeci devlet yapısı ile uyum içerisinde olan ve maddi olanaklara sahip feodal ailelerin çocuklarına tanınmaktadır. Böylece gerek içerisinde yetişmiş olduğu feodal çevresinin alışkanlıkları ve gerekse sömürgeci devletin ideolojik yapısını güçlendirmek için beynine enjekte ettiği öğreti ile yetişmiştir. Bunlar genel olarak yatalak, çıkarlarına herşeyi feda eden toplumun kültürel ve sosyal değer yargularını dejenere ile imha eden kişiliksiz niteliklere sahiptir. Bu anlamda Kürt aydınınının olumlu nitelikler taşıdığını söylememiz mümkün değildir. Bunlardan belirli bir çoğunluğu kraldan çok kralcıdır. Bunların dışında kalan ve Kürdistan'daki bir kesimi ise gelişmeleri kendilerinin çıkarlarına aykırı gördüklerinden ya özünden boşaltarak kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmakta veya arkadan hançerlemek için her türlü olanaklarını seferber etmektedirler. Bu aydın kesimleri sömürge bir ulusun ulusal bağımsızlık savaşına hazırlandığı veya bu yolda mücadele ettiği ulusal aydınların niteliklerini taşımamaktadır. Bunlar hastalıklı bir toplumun aşağılık duyguları geliştirilmiş, güvensiz, marazlı ve veremli ürünleri durumundadır.

Diğer yandan sömürgeci eğitimle beyinleri ve düşünceleri şekillendirilmiş olmasına rağmen, Kürdistan halkının mücadelesine olanaklarını ve yeteneklerini sunmaya çalışan son derece azınlıkta olan aydın kesiminin büyük çoğunluğu, sömürgeci aydınlarının kötü birer kopyacısı olma durumunu aşamamaktadır. Bunların halkımızın somut gerçeklerine uyumlu olarak düşünce üretmeleri ve hastalıklı hale getirilmiş bünyesinde tedavi önermeleri zaman istemektedir. Ancak halkımızın ise daha fazla zaman tanıma imkanı kalmamıştır. Bu aydın kesimin halkın gerçeklerini gözönünde tutarak, ona göre ve çıkarlarına yönelik düşüncelerini yoğunlaştırmaları ve bu alanda üretim vermeleri zorunlu bir hal almıştır. Toplumun gelişimi ile dönüşümü seyrinde ve ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde en önde görevlerine sahip çıkmaları gereklidir. Ulusal kurtuluş mücadelesi önderliğinin gelecek vaadeden düşüncelerinin halka aktarılması ve benimsetilmesi ile gelişmelere uyumlu

düşen yaratıcı yeteneklerinin kullanılmalari zorunludur. Bu görev ve sorumluluklarına sahip çıkmayan veya bu yolda gayret içinde olmayana Kürt aydını niteliğini yakıştırmak yersiz ve anlamsızdır.

-İçinde yer aldığımız Kürt Aydınlar Birliği'nin amaçları ve çalışmaları, etkinlik alanı nedir?

Bu kuruluş Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesine hizmet ve yeteneklerini sunmak amacıyla Avrupa'daki Kürt aydınlarından belirli bir kesim tarafından kuruldu. Ancak Kürdistan'daki gelişmeler ile uyumlu olarak çalışma alanları da genişlemektedir. Böylece ulusal kurtuluş mücadelesinin ve Kürdistan halkının değişik alanlardaki haklı taleplerine cevap vermeye çalışılmaktadır. Bu doğrultuda başta Rewşen dergisi olmak üzere değişik yayınlar yayımlanmakta ve etkinlikler düzenlenmekte veya katılmaktadır.

-Türk solunun Kürt hareketine bakışına ne diyorsunuz, bugün Türk solunun Kürt sorununda geldiği düzeyi nasıl görüyorsunuz?

Türk solu genel olarak olumlu olmayan karakteristik bazı özellikleri taşımaktadır. Özellikle TC Devletinin kemalist eğitim sistemi ile oluşturmak istediği beyinsel şekillenme toplumsal yaşantılarının olumsuz nitelikleridir. Somut gerçekleri görerek çalışmalarını o temelde yürütmeleri gerekirken, gerçekleri gözardı edilerek hep kendilerinden yana yontmaya çalışmışlardır. Kürt halkının gençlerini kullanmak isteklerinde genel olarak onların büyüklük, hükümranlık, Kürtlerin ise içine düşürüldükleri küçüklük, aşağılık gibi psikolojik durumların önemli etkisi olduğu muhakkaktır. Halkların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi gerektiğini savunmalarına rağmen, bu prensip halkımız açısından ya kendilerine bağlı olarak veya kendilerinin bu hakkı sonradan tanıyacaklarını pratik uygulamaları ile belli etmektedirler.

Son zamanlarda zorunlu olarak bazı olumlu gelişmeler görülmesine rağmen bu da somut realiteyi kabul etmeye başladıklarının olumlu bir göstergesidir; hala KUKM'ne samimi desteklerini sunabilme düzeyine varamadıkları görülmektedir.

-Dergimiz aracılığı ile Türkiye kamuoyuna iletmek istediğiniz bir şey var mı?

Herşeyden önce bana böyle bir imkanı tanıyan derginiz çalışanlarına candan teşekkür ederim. Türkiye kamuoyunun gelecekteki dostça ve kardeşçe yaşama hazırlık da olsa temel atmaları gereklidir. Bu ise bölgedeki kardeş Kürdistan halkının haklı mücadelesinde haklarını elde edebilmesi için gerekli desteğin sunulması ile dost olduklarının gösterilerek onların da dostluklarını kazanmalıdır. Barbar Türk yönetimine karşı dağlarda ve insanlığı onurunu korumak için kanları ve canları ile zindanlarda verilen haklı mücadelenin tüm güç ve yeteneklerle desteklenmesidir. Türkiye kamuoyunun haksızlıktan yana tavır alarak onlarla suç ortağı ve geleceğinde bölgede düşmanlık ile kin deryasında huzursuz yaşamak istemeyeceğine inanıyorum. Kürt halkının haklarını elde etmesinin kimseye zararı olmadığı gibi komşu halklarla dostluk ve kardeşlik ilişkileri ile beslenirse bölgeye huzur ve kardeşlik havası hakim olacaktır.

Devrimci sevgi ve saygıyla...

MOSKOVA'NIN
GENÇ KOMÜNİSTLERİNE

Leninizmi öğreniyoruz: İşte, bilinçli işçilerin toplandığı her yerde duyduğumuz sözler. Genç komünistleri ve özellikle de SSCB'nin başkentindeki komünistleri özendirecek en önemli sebep de budur.

Rusya Komünist Partisi Tarihi adlı kitabım bu eğitime başlamada yalnızca yardımcı olacaktır. Bunun ötesinde bir iddia taşımıyor. Rusya Komünist Partisi Tarihi'nin her sayfası V.I. Lenin'in yaşamıyla bağlantılıdır. Rusya Genç Komünistler Birliği (RGKB) şimdi adım "Leninist Gençler Birliği" olarak değiştiriyor. O halde, Leninizmi öğreniyoruz; kitaplarda ve mücadelede, aylarca ve yıllarca süren inatçı bir çalışmayla...

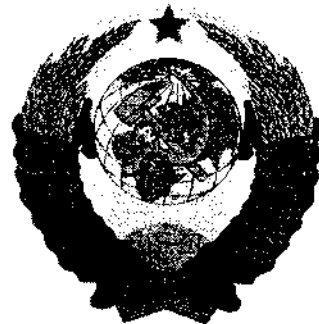
G. Zinovyev
Moskova 31 Mart 1924

ÇIKTIKİTAPÇILARDA

(Ödemeli Gönderilir.)

ZİNOVYEV

RUSYA
KOMÜNİST PARTİSİ
TARİHİ

AMERİKAN FİRMALARI KUVEYT'TEN KARLI SÖZLEŞME TAAHHÜTLERİ ALIYOR

Stuart Auerbach

Müttefik devletlerden müteahhitler tarihin en büyük, en yoğun inşaat projelerinden birini başlatmaya hazırlanıyorlar- petrol zengini Kuveyt Emirliği'nin yeniden inşası.

Bu nihayetinde 100 milyar dolara mal olabilecek bir iş ve Kuveyt sözleşmeleri savaş çabalarını destekleyen ülkelere taahhüt etti.

Şimdiye dek Kuveyt'in dağıttığı 171 ilk sözleşmenin yaklaşık %70'i Amerikan firmalarına gitti, kalanı da Kuveytli yetkililerin söylediğine göre Avrupalı müttefik firmalarına dağıldı. Birleşik Devletler'in başkalarını ihaleden uzak tuttuğuna ilişkin özellikle İngiliz inşaat şirketlerinden gelen bazı şikayetler oldu.

Sürgündeki Kuveyt hükümeti tarafından operasyonun ilk evresini yönetmek üzere işe alınan ABD Ordu Mühendis Birliği'nce çizilen planlara göre inşaat ekipleri, askeri komutanlar ülkenin Iraklı askerler, mayınlar ve bubi tuzaklarından kurtulduğuna karar verir vermez molozları temizlemeye ve caddeleri ve limanları onarmaya başlayacaklar.

Kuveyt Mühendis Birliği'ni 45 milyon dolarlık bir sözleşme altında temizleme işinin ilk 90 gününü idare etmek üzere kiraladı. Başkan Bush Kuveyt'in 9 Ekim'de ABD yardımını istemesinden sonra birliğin katılımını onayladı. Kuveyt hükümeti Irak kuvvetlerinin gitmesinden sonraki ilk üç ay içinde acil sağlık hizmetleri, hijyensek, iletişim, ulaşım, elektrik, yiyecek ve su hizmetlerini tekrar yoluna koymak için bir 500-800 milyon dolar daha harcamaya hazır durumda. IBM'den bilgisayarlar, Motorola Inc.'dan araç telefonları, Caterpillar Inc.'dan jeneratörler ısmarladılar. Mühendis Müfrezesi Raytheon Services şirketine, Kuveyt Uluslararası Havaalanı'nı yeniden hizmete açmak için acil hava trafik kontrolleri, pist ışıklandırması, iletişim donanımı ve başka temel donanımların sağlanması için 5.7 milyon dolarlık bir sözleşme sundu.

Ancak asıl para sonradan, Kuveyt'in zenginliğini sağlayan petrol üretim ve arıtım tesislerinin ve kendisini Ortadoğu'nun en gelişkin ülkelerinden biri yapan altyapısının uğradığı hasarı ekledikten sonra gelecek. Bunlar belli başlı maddelerdir: Deniz suyu arıtma tesisleri, hastaneler, üniversiteler, kütüphaneler, limanlar, uluslararası bir havaalanı, anayollar, hükümet binaları. Bazı Kuveytli yetkililer, eğer Irak ordusu yakıp yıkıcı bir kara savunması gösterirse, beş yıllık planın 100 milyar dolar kadar (II. Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa'yı yeniden inşa eden Marshall planınının 70 milyar dolarlık (1990 dolarıyla) maliyetinden daha fazla) olacağını tahmin ettiler. Bir kara savaşı olmaksızın Irak'ın geri çekilmesi durumundaysa maliyet tahminleri 20 milyar dolarla 40 milyar dolar arasında değişiyordu.

Ayrıca kişisel olarak Kuveytli esnaf ve evsahipleri zarar görmüş veya yağmalanmış evlerin diğer yapıların ve kişisel mallarının tamiri, yeniden inşası ve değiştirilmesi için muhtemelen büyük meblağlar harcayacaklar.

Dünyanın çeşitli yerlerinden inşaat firmaları ihaleden pay kapmak için çabalyorlar, fakat Kuveytli yetkililer sözleşmelerin en büyük kısmının, aktif olarak kurtuluş hareketini destekleyen ülke firmalarına gideceğine söz verdi.

"Eski en az maliyet politikası bizim zamanımızda geçerli olmayacaktır" diyordu, Kuveyt'in Washington büyükelçisi Şeyh Suud Nasır el - Sabah. "Biz dostlarımızı ihmal etmeyeceğiz, unutmayacağız. Bizi desteklemeyen ülkelerle hiçbir sözleşme imzalamadık. Bunu müttefiklerimizle yapacağız...Çöl Fırtınası hareketine katılanlarla."

Yeniden inşa faaliyetinde yer alma fırsatını yitiren ülkelerin ismini vermekten kaçındı fakat Almanya ve Japonya uluslararası önemde inşaat ve mühendislik firmalarına sahip olup Çöl Fırtınası'nda yer almamış ülkelerdi. Basından izlendiği kadarıyla Japonya'da siyasi liderler Kuveyt'ten

- Alo?... Alo? Koşullarım şunlar...

çok müttefik bombalamalarıyla Kuveyt'ten daha büyük hasar gören, Irak'ın yeniden inşasını düşünüyorlar. Temel fark şu ki muazzam petrol gelirini yurtdışına yatırmış olan Kuveyt kendi yeniden inşası için para verebilecekken, zengin petrol rezervleri olmasına karşın savaş öncesinde büyük borca girmiş olan, Irak'ın uluslararası yardıma ihtiyacı olacak.

Japonya, Kuveyt'i ilhaki öncesinde, Irak'a en fazla yardım yapan ülkeydi ve Başbakan Toshiki Kaifu, Irak'ın Japonya'ya hala savaş öncesinden kalma borçları olduğunu belirtti. Uluslararası bir inşaatçılık bülteni olan Fischer raporunun yayıncısı George. E. Fischer, "Japonlar Kuveyt'te hiçbir şey alamayacaklar ve Suudi Arabistan'da da değil. Fakat kesinlikle Irak'ta olacaklar çünkü Çöl Fırtınası'nda yer almadılar" dedi.

İngiliz müteahhitler, Ortadoğu'da uzun süreli deneyimleriyle, yeniden inşa sözleşmelerinden önemli pay almak için çalışıyorlar. Dışişleri sekreteri Douglas Hurd'un başını çektiği İngiliz müteahhitler delegasyonu yeniden inşa işinin büyük bölümü için yüksek düzeyde ricada bulunmak üzere Kuveyt'in sürgündeki hükümetinin bulunduğu Suudi Arabistan'ın Taif şehrine geldi. Ve İngiltere ABD Ordu Mühendis Birliği ile ilgili resmi bir şikayetini belirtti çünkü ABD tarafından büyük kazanç getirecek bir sözleşmelere başvuru İngiliz şirketlerine yalnızca 48 saat süre vermişti.

Ülkenin güvenliği sağlayıp, Irak ilhakından sonra Emirlikte kalan tahmini 300.000 Kuveyt'linin

ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra, Kuveyt'li yetkililere göre, Kuveyt hükümetinin en baştaki işi petrol üretimini eski düzeyine getirmek olacak. Büyükelçi El - Sabah Kuveytli uzmanların ülkenin petrol ve gaz tesislerini ve öteki savaş öncesi tesisleri kuran şirketlerden bunları yeniden çalıştırmak için yardım beklediklerini söyledi. "Onları yeniden işletmek için gerekli bilgiye ve yedek parçalara sahip" dedi El Sabah.

Örneğin Dallas'tan Halliburton Co. Kuveyt'le iki yıl önce kendi inşa ettiği 2 milyar dolarlık Mina Abdulla petrol rafinerisi için gerekebilecek tamirat konusunda görüşüyor. Benzer şekilde Houston kaynaklı Dressen Industries Inc.'a bağlı M.W. Kellog şirketi Mina al Ahmadi'deki dünyanın en büyük sıvı propan sıvı gaz tesisini yeniden

işletmek için Kuveytli yetkililerle görüşüyorlar. Kellog bu tesisi 1979'da

Amerikan müteahhitleri arasında en kazançlı çıkanlar muhtemelen bölgede uzun süreli deneyime sahip şirketler olacak. Bechtel şirketler grubunun Kuveyt tarafından baş müteahhit olarak belirlenmesi yaygın olarak bekleniyor. Sözcü Michael Kidder, Bechtel'in Kuveyt'le petrol üretiminin restorasyonu hakkında görüşüğünü söyledi fakat sözleşme imzalanmadığında ısrar etti.

"Görüşmeler sürüyor ve gelecekteki müşterimiz olmasını umduğumuz kimselerden haber bekliyoruz" dedi.

Öteki önemli aktörlerin, dünya çapında büyük petrol üretimi ve arıtımı projelerinde lider olan, Fluor Corp. ve Kuveyt'te 30 yıl çalışmış bir inşaat ve makinacılık şirketi olan Parsons Corp. olması bekleniyor Dresser, Schlumberger Ltd. ve Parker Drilling Co. gibi petrol konusunda uzman olanların yakılan petrol alanlarının onarımıyla ilgili sözleşmeleri kazanmaları muhtemel.

Kuveyt'in gereksinimlerinin listesi sınırsız güküyor. Al - Sabah hükümetin şimdiden Irak'ın ülkeden kaçırdığı belgeler ve nakiti kullanmasını önlemek için yeni kimlik kartları, pasaportlar ve para bastırıldığını söyledi.

"Herşey yenilenmeye doğru gidiyor ve umarım iyiye doğru" diyor büyükelçi.

MAKSİMUM-MİNİMUM PROGRAM AYRIMININ TARİHSEL TEMELLERİ

Murat Ceran

Marx ve Engels 1948-1949 Alman burjuva devrimi deneyiminden hareketle, proletaryanın, yaklaşmakta olan devrimde burjuvazi ve küçük burjuvazinin bir yedeği konumundan çıkarak, gerçek devrimci rolünü oynaması için kendi bağımsız örgütlenmesini gerçekleştirmesi gerektiğini ve "... az çok mülk sahibi tüm sınıflar egemen konumlarından uzaklaştırıluncaya dek, proletarya devlet gücünü ele geçirinceye ve yalnızca bir tek ülkedeki değil, dünyanın tüm önde gelen ülkelerindeki proleterlerin birliğini, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin ortadan kalkmış olduğu ve hiç değilse belli başlı üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşuncaya dek devrimi sürekli kılma"nın (1) proletaryanın görevi olduğunu belirterek, yaklaşan devrimde proletaryanın sloganının "sürekli devrim" olması gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Gerek Marx ve Engels, gerekse Lenin'in yaklaşımında sürekli devrim teorisi hem herhangi bir ülkedeki devrimin sürekliliğini, hem de bu devrimin başka ülkelerdeki devrimlerle birlikte dünya devrimine büyümesini içermektedir. Başka bir deyişle sürekli devrim sloganı sadece bir ülke proletaryasının değil dünya proletaryasının sloganıdır.

Devrimin kendi içindeki sürekliliği, yalnızca geri bir ülkede sosyalizm yolunun açılması zorunluluğundan kaynaklanmıyor, bundan da önemlisi kapitalizmden komünizme yürüyüşte tarihsel sürecin bir zorunluluğu olarak ortaya çıkıyor.

Burjuva devrimleri açısından devrimde süreklilik zorunluluğu yoktur. Tersine proletaryanın kendisi için bir sınıf durumuna yükseldiği ve sınıf mücadelesinin esas olarak burjuvaziyle feodal sınıf arasında bir mücadele olmaktan çıkarak

proletarya ile burjuvazi arasında mücadeleye dönüştüğü koşullarda, burjuva devrimlerin restorasyon sürecine girmesi ve gericileşmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bu koşullarda tek tek burjuva devrimlerin gerici bir karakter kazanması ise, tek tek ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci bir konuma yükselmesine bağlı değildir. Bunun için işçi sınıfının konumunda bir sıçramanın genel planda ortaya çıkması yeterlidir.

1848 Fransız devrimi burjuva devrimleri tarihinde böyle bir dönüşümün (gericileşmenin) dönüm noktasıdır. Bu devrimle birlikte tarihsel olarak burjuva demokratik devrimler dönemi kapanmıştır. Bundan sonraki bütün burjuva devrimleri, devrimde işçi sınıfının, kendi bağımsız rolünü üstlendiği oranda, artan ölçüde uzlaşmacı ve "gerici" doğmuşlardır. Dünya çapında sınıf mücadelesinde burjuva-feodal karşıtlık yerini esas olarak proleter-burjuva karşıtlığına bırakmıştır ve burjuvazi silahını ölmekte olan sınıftan - feodal sınıf- doğmakta olan sınıfa -işçi sınıfı- çevirmiştir.

Kapitalizmin, emperyalizmin tam ve doğru bir çözümlenmesine dayanan, Lenin'in kesintisiz devrim ya da sürekli devrim teorisi "İki Taktik"te konulduğu biçimiyle, genel olarak kapitalizmden sosyalizme geçişin bir teorisi değil, Rusya'nın o günkü koşullarının değerlendirilmesine dayanan bir çözümlenmedir ve ancak bu çerçevede, kapitalist ilişkilerin varlığına rağmen feodal sınıfın iktidarda olduğu ülkelerle sı-

nırlı, bir geçiş teorisi olma özelliğine sahiptir. Lenin'in şu sözleri bu saptama için yeterince açıklayıcıdır. "Avrupa'da sosyal demokrat çalışmanın gerçek siyasal içeriği devletle tüm egemenliği elinde tutan burjuvaziye karşı proletaryayı iktidar sa-

Gerek Marx ve Engels, gerekse Lenin'in yaklaşımında sürekli devrim teorisi hem herhangi bir ülkedeki devrimin sürekliliğini, hem de bu devrimin başka ülkelerdeki devrimlerle birlikte dünya devrimine büyümesini içermektedir. Başka bir deyişle sürekli devrim sloganı sadece bir ülke proletaryasının değil dünya proletaryasının sloganıdır

vaşına hazırlamaktır. Rusya'da ise sorun henüz sadece modern bir burjuva devleti yaratmaktır. Bu devlet (çarlığın demokrasi üzerinde zafer elde etmesi durumunda) bir junker monarşisine ya da (demokrasinin çarlık üzerinde zafer kazanması durumunda) köylü demokratik cumhuriyete benzeyecektir.

Bugünkü Rusya'da demokrasinin zafer kazanması ancak köylü yığınlarının, hain liberallerin değil ama devrimci proletaryanın önderliği altında gitmesiyle mümkündür. Tarih henüz bu soru hakkında kararını vermiş değil, Rusya'da henüz burjuva devrimleri tamamlanmamıştır." (2) Lenin'in çözümlemesinin sürekli devrim teorisi açısından önemli noktalarını şöyle sıralamak olanaklıdır.

1-Kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaşmasıyla birlikte sosyalizmin maddi koşulları tüm dünya ölçüsünde olgunlaşmış, proleter devrimleri gündeme gelmiştir.

2-Kapitalizmin eşitsiz gelişimi ve bununla açıklanan çeşitli ülkelerde çelişkiler yoğunlaşması ve keskinleşmesine bağlı olarak devrim başlangıçta bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşabilir.

3-Ekonomide ve devlette tekeli egemenliğe denk düşen sistemin ana politik eğilimi gericiştir. Burjuvazinin, emperyalizm çağında, burjuva demokrasisine bağlı kalması olanaksızdır. Feodal gericiliğin iktidarda olduğu ülkelerde burjuvazi, proleter devrimden korkusuyla feodalizmle tam ve kesin hesaplaşma yeteneğini yitirmiştir. Feodalizme karşı savaşında sonuna kadar gitmeye kararlı tek güç proletaryadır.

4-Bu ülkelerde varlığını koruyan feodal ilişkiler sınıf mücadelesinin serpilip gelişmesinin önündeki başlıca engeldir. Ama bu feodal ilişkilerle kapitalist ilişkilerin iç içe, yan yana bulunması geçici bir olgudur, feodal sömürünün yerini kapitalist sömürünün alması kaçınılmazdır. Bu iki biçimde gerçekleşebilir: a) Reform yolu ile-feodal toprak sahibinin kapitalist toprak sahibi haline gelmesi, b) Devrim yolu ile-feodal ilişkilerin tam ve kesin tasfiyesi.

5-Bu ülkelerde "devrim toplumsal ve ekonomik doğası bakımından bir burjuva devrimdir". Devrimin ilk ağızdan hedefi feodal gericiliğin (çarlık, krallık, monarşi, vb.) devrilmesidir. Toprağı: feodallerin elinden alıp köylüye verecek olan bu devrim aynı zamanda bir köylü devrimidir.

6-Proletaryanın amacı sosyalizmi kurmaktır. Siyasi iktidarın feodal sınıfın elinde olduğu bir ülkede proletarya bu amacına varmak için feodal ilişkilerin temizlenmesi işini üstlenmek zorundadır. Bu görev pro-

Kapitalizmin, emperyalizmin tam ve doğru bir çözümlemesine dayanan, Lenin'in kesintisiz devrim ya da sürekli devrim teorisi "İki Taktik"te konulduğu biçimiyle, genel olarak kapitalizmden sosyalizme geçişin bir teorisi değil, Rusya'nın o günkü koşullarının değerlendirilmesine dayanan bir çözümlemedir ve ancak bu çerçevede, kapitalist ilişkilerin varlığına rağmen feodal sınıfın iktidarda olduğu ülkelerle sınırlı, bir geçiş teorisi olma özelliğine sahiptir

letarya için geçici süreli ama zorunlu bir görevdir. Bu devrimi zaferle sonuçlandırmadan (işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğünü kurmadan) proletarya, sosyalizm amacını gerçekleştiremez.

7- Bu devrimde proletaryanın ana bağlaşığı köylülüktür. Köylülük bu devrimden aynı

zamanda en çok çıkarı olan sınıftır. Proletaryayla köylülüğün bağlaşıklığı devrimin kesin zaferinin, proletaryanın hegemonyası ise devrimin kesintisiz gelişiminin olmazsa olmaz koşuludur.

Lenin'in sürekli devrim formülasyonunda ana noktalardan biri, devrimin ilk ağızda hedefinin feodal iktidarı devirmek, diğeri ise devrimin sürekliliği için proletaryanın köylülük üzerindeki hegemonyası zorunluluğudur.

Bu belirlemelerden sonra Rusya'da devrimin gelişimini ele alırsak: 1917 Şubat burjuva demokratik devrimi öncesi Rusya'nın somut durumu neydi? Rusya "orta derecede gelişmiş kapitalist bir ülke" olmasına rağmen siyasi iktidar feodal soyluluğu temsil eden çarlığın elindeydi. Rusya'da var olan sınıflar (proletarya, burjuvazi, köylülük vb.) tarafından yürütülen mücadele bu sınıfların her birinin birbirinden farklı olan amaçlarına karşı çarlığın devrilmesine yönelikti. Bunun anlamı Lenin'in usanmadan tekrarladığı gibi "Rusya'da devrimin ekonomik ve toplumsal doğası bakımından bir burjuva devrim" (3) olmasıdır.

Özünde bir burjuva devrimi olan bu devrim karşısında Rusya proletaryasının önünde iki yol vardır; ya, özünde bir burjuva devrimi olan çarlığın devrilmesi savaşına, kendisini gelecekteki "sosyalist devrim hazırlama" gereksesi ile "aşırı muhalefet partisi" olarak konum almak, böylece gelecekteki sınıf savaşımı uğruna bugünkü sınıf savaşımının dışında kalmak, ya da demokratik köylülüğün önüne geçerek çarlığı yıkmak, devrimin kesintisiz gelişimini güvence altına alarak sosyalizm amacına ulaşmak. Bu "iki taktik" Rus devriminde menşeviklerle bolşevikler arasındaki ayrılığın gerçek temelidir.

Çarlığa karşı mücadele eden diğer sınıflardan farklı olarak proletaryanın amacı sosyalizmdir. Proletarya bu amacına sınıf savaşımından yan çizerek, kenarda mutlu günün gelmesini bekleyerek değil, onun bizzat içinde ve önünde yer alarak, bu savaşımı bizzat örgütleyerek ulaşabilirdi.

Rusya'nın o günkü koşullarının (objektif ve subjektif) "işçi sınıfının hemen ve tam kurtuluşunu olanaksız kıldığı" (4) somut durumdan hareketle Lenin sosyalizm amacına varabilmek için, proletaryanın gelişmekte olan burjuva devrimine katılmakla kalma-

yıp bu savaşımı "kesin devrimci amaca" (5) (işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğü) bağlayarak, çarlığa karşı savaşında kesin zaferden çıkarı olan köylülük üzerinde hegemonyasını kurmak zorunda olduğunu, feodal gericiğin iktidarda olduğu bir ülkede sosyalizmi başka bir yoldan gerçekleştirmenin olanaksızlığını belirtmiştir.

Çarlığa karşı savaşında yer alan güçlerin sınıfsal konuları ve amaçlarını göz önünde tutarak Lenin, "Rusya'nın ekonomik ve politik düzeninin burjuva demokratik doğrultuda oluşup dönüşme"sinin kaçınılmaz olduğunu ve bu dönüşümün iki farklı biçimde sonuçlanabileceğini belirtmiştir. a) "ya her şey çarlığa karşı devrimin kesin zaferiyle sonuçlanacaktır ya da b) kesin zaferi sağlayacak olan güçler yeterli olmayacak ve herşey burjuvazinin en tutarsız, en bencil öğelerinin çarlıkla uzlaşmasıyla sonuçlanacaktır." (6)

Lenin'in geliştirdiği ve Rusya koşullarına uyguladığı kesintisiz devrim teorisinin özü, özünde birbirinden farklı olan iki savaşımın -çarlığa karşı burjuva demokratik devrim savaşımı ile burjuvaziye karşı sosyalizm savaşımı- tek bir devrimci süreç olarak birleştirilmesidir. Bu devrimci süreçte, çarlığa karşı işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğü amacıyla yürütülen savaşım proletarya açısından onun sosyalizm amaçlı savaşımına bağımlı, "belirli süreli ve geçici bir görev" dir (7).

Daha önce de belirttiğimiz gibi proletaryanın hegemonyası bu iki süreci tek bir devrimci süreç olarak birbirine bağlayan maddi bağdır.

Bolşeviklerin taktiğinde burjuva demokratik ve sosyalist devrim olarak yer almış olan bu formülasyon, parti programında minimum ve maksimum program olarak ifade edilmiştir. Lenin bu gerekliliği (maksimum ve minimum program gerekliliğini) şöyle açıklamıştır: "İşçiler ile ilgili bölümde toplumsal reform sınırlarını aşmak hakkına sahip değiliz, köylüler bölümünde ise, toplumsal devrimci taleplerde durmamız gerekiyor. Başka bir deyişle, işçilerle ilgili bölümde kesinlikle minimum bir programla sınırlanmış durumdayız, köylüler bölümünde ise maksimum bir program getirebiliriz ve getirmeliyiz. Açıklayalım: Her iki bölümde de ileri sürdüğümüz şeyler bizim ivedi taleplerimizdir, bizim nihai amaçlarımız değil. Bu nedenle her ikisinde de günümüz (burjuva) toplumu temelinde kalmak zorundayız...İşçilerle ilgili olan bölümde, kendimizi yürürlükte olan burjuva düzeninde yapılacak kısmi iyileştirmelerle sınırlamak zorundayız. Köylüler bölümünde ise serflik düzeninin tüm kalıntılarını temizlemek için çabalamak zorundayız...Burjuvazinin iktidarını deviren toplumsal dev-

Türkiye devrimci hareketi demokratik devrim mi sosyalist devrim mi ikilemenden kurtulmadan yaklaşan devrimde gerçek devrimci rolünü oynayamaz. Bu bakımdan Lenin'in 1917 Şubat devriminden sonra yükseldiği sosyalist devrim şiarına karşı "burjuva demokratik devrim tamamlanmamıştır" gerekçesiyle karşı duranlara, Lenin'in yürüttüğü savaşımın kavranması özellikle önemlidir

rim bizim nihai amacımızı başaran proleter devrimi olduğu içindir ki, işçilerle ilgili bölümde yer alan ivedi taleplerimiz arasında toplumsal devrim taleplerini koyamayız. Köylülük bölümünde ise toplumsal devrimci talepleri koyuyoruz. Çünkü serf sahibi toprak sahiplerinin egemenliğini yıkan toplumsal devrim (...) yürürlükte olan burjuva düzeninde olanak dahilindedir." (8)

Üzerine yorum gerektirmeyecek kadar açık: Rusya'daki somut durum işçi sınıfının önüne çözülmesi zorunlu farklı iki görevi koyuyor. Çarlığın yıkılması ve "demokratik bir cumhuriyetin" kurulması-minimum program- burjuva düzeninin yıkılması ve proletarya diktatörlüğünün kurulması-maksimum program.

1917 Şubat devrimine kadar bolşeviklerin eylemine yön veren ana taktik minimum programla ortaya konan çarlığın yıkılması, işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün kurulmasıdır. Minimum programın üzerinde yükseldiği ana istemler (sekiz saatlik iş günü, toprağın köylüye verilmesi, demokratik bir cumhuriyet) dikkate alındığında bu programın tamamen burjuva demokratik çerçevede kaldığı kolaylıkla görülebilir.

1917 Şubat Devrimi ve Bolşeviklerin Stratejisinin Değişmesi

1917 Şubat-Mart devrimleriyle birlikte çarlık yıkıldı, ama somut durum bolşeviklerin önceden öngördüğü biçimde gerçekleşmedi. Burjuvazinin iktidarının yanında ve onunla yan yana varolan işçi sınıfının ve köylülüğün fiili iktidarından oluşan bir iktidar ikiliği ortaya çıktı. İktidar ikiliği çok kısa bir süre devam etti. İşçiler ve köylüler kendi elleriyle iktidarı burjuvaziye teslim ettiler.

Burjuvazinin iktidarı tümüyle ele geçirmesiyle birlikte burjuva devrimin burjuva demokratik anlamda kendi azami sınırlarına ulaşması olasılığı da ortadan kalktı ve devrimin görevleri çözülmeden kaldı.* Lenin 1917 Şubat devriminde ortaya çıkan bu yeni durumdan hareketle, partinin yeni durumunda ana şiarının sosyalist devrim olması gerektiğini ortaya koydu. Rusya'nın koşullarındaki hangi değişim böyle bir strateji değişikliğine yol açtı?

* Lenin, burjuvazinin devrimde öncülüğü ele geçirmesi durumunda, çarlıkla uzlaşacağına ve bunun devrimin yarıda kalmasına, kendi görevlerini çözmesinde başarısızlığa uğramasına neden olacağına, önceden dikkat çekmişti.

Şubat Devrimi kendi görevlerinin hiçbirini çözmemiştir (toprak sorunu, ulusal sorun vb. olduğu gibi kaldı). İşçi sınıfı ve yığınların durumunda hiç bir iyileşme sağlanmadığı gibi, devrimden sonra açlık Rusya'nın bir numaralı

sorunu haline geldi. Devrimle birlikte yığınların bilinç düzeyinde bir değişim olmasına rağmen, bu değişim bilinçte bir sıçrama noktasına varamadı. Bunun en açık kanıtı fiili iktidarı elinde tutan sovyetlerin büyük çoğunluğunun kendi isteğiyle burjuva hükümeti desteklemeye devam etmesidir." Rusya'da proletaryanın siyasal yetersizliği, yetersiz bilinç ve örgütlenme derecesi, madalyonun öteki yüzü işte budur." (9)

Ama tüm gerçekleşmeyenlere karşın Rusya'nın toplumsal yapısında köklü bir değişim gerçekleşmiş, iktidar feodallerin elinden burjuvazinin eline geçmiştir. Lenin'in yeni stratejisini dayandırdığı ana nokta budur.

Lenin, 1917 devrimi öncesi ve sonrası somut durumu ele alarak bu yeni taktiği şöyle açıklıyor. O tarihlerde (1917 Şubat devrimine kadar olan süre kastediliyor) burjuva devriminin öngününde ya da tamamlanmamış bir burjuva devriminin akışı içinde bulunuyorduk ve görev herşeyden önce bu devrimi krallığın yıkılmasına kadar götürmektir. Şimdi krallık yıkılmış bulunuyor. Rusya'nın, başında kadetler, menşevikler ve sosyalist devrimciler bulunan bir demokratik cumhuriyet haline gelişi ölçüsünde burjuva devrimi tamamlanmıştır.... Yalnız proletarya ve köylüler krallığı devirebilirler, o çağda bizim sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi bu olmuştur. Ve bu ilke doğru idi. 1917 Şubat ve Mart ayları bu ilkeyi bir kez daha doğrulamaktan başka bir şey yapmadı. Yalnız proletarya en yoksul köylüleri (...) yöneterek savaşı demokratik bir barışla sona erdirebilir (...) ve sosyalizme doğru mutlak olarak zorunlu olan, acil bir hale gelen adımları atabilir. Şimdi sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi budur." (10)

Lenin'in bu tezine karşı çıkanların dayandıkları ana nokta 1917 Şubat devriminin, devrimin hiç bir sorununu çözemediğinden hareketle "burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı" tezidir. Bizde de sosyalist devrime karşı duranların yıllardır sarıldıkları ana tez budur.

Devrimde, proletaryanın gerçek devrimci rolünü oynayabilmesi ve zaferi garanti altına alması için her şeyden önce "devrimin temel sorunu olan iktidar sorunu"nda tam bir netlik şarttır.

Türkiye devrimci hareketi demokratik devrim mi sosyalist devrim mi ikileminden kurtulmadan yaklaşan devrimde gerçek devrimci rolünü oynayamaz. Bu bakımdan Lenin'in 1917 Şubat devriminden sonra

Farklı sınıfların tarih sahnesinde ve iktidar mücadelesinde yer aldığı koşullarda iktidara yükselen hiçbir sınıfın iktidarı saf olamaz. İttifak kaçınılmaz olduğu sürece, iktidara yükselen sınıf ittifak kurduğu sınıfa, bu ittifaka gereksinim duyduğu ölçüde ödünler verir. Ama bu durum hiç bir zaman iktidarın bir sınıflar koalisyonu olduğu anlamına gelmez

yükselttiği sosyalist devrim şiarına karşı "burjuva demokratik devrim tamamlanmamıştır" gerekçesiyle karşı duranlara, Lenin'in yürüttüğü savaşımın kavranması özellikle önemlidir.

İktidarın burjuvaziye geçişini "alışılmış

tipte tamamlanmış burjuva demokratik devrim" (11) olarak tanımlayan Lenin, bu tezin artık eskidiğini hiçbir işe yaramaz olduğunu, bu teze sarılmanın sınıf mücadelesinden hiçbir şey anlamamak olduğunu belirterek şunları yazmıştır. "Birinci aşama neyi kapsar? Devlet iktidarının burjuvaziye geçmesini. Şubat-Mart 1917 devriminden önce iktidar Rusya'da eski bir sınıfa (...) feodal toprak soylularına aitti. Bu devrimden sonra, iktidar başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, burjuvaziye ait bulunuyor. İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir. Burjuva devrimi ya da burjuva demokratik devrim Rusya'da bu bakımdan tamamlanmıştır." (12)

Bu noktada 1917 Şubat devrimiyle 1920 Türk burjuva devrimi arasında bir karşılaştırma yapmak konuya daha da bir açıklık getirecektir. Karşılaştırmanın gerçekçi olabilmesi için her iki ülkenin o günkü somut durumlarının ele alınması zorunludur.

O günkü Rusya'yla karşılaştırıldığında Türkiye'de devlet iktidarı Rusya'da olduğu gibi feodal gericiliğin elindeydi. Bu benzerliğe rağmen arada önemli farklılıklar vardır. Herşeyden önce Türkiye (Osmanlı) yarı sömürge bir ülke idi ve kapitalizm henüz yeni yeni gelişmeye başlamıştı. Sanayi burjuvazisi hemen yok denecek gibiydi, buna karşın görece gelişmiş bir ticaret burjuvazisi vardı. Rusya'dan farklı olarak güçlü, deneyimli ve isyankar bir köylülük yoktu. İşçi sınıfı hem nicel olarak hem de nitel olarak henüz gelişmemişti. Burjuvaziye karşı sendikal anlamda bile bir mücadele deneyimine sahip değildi. İşçi sınıfının siyasi örgütlenmesi ise henüz başlangıç aşamasında ve oldukça dağınıktı. Burjuvazi açısından ise durum çok daha farklıdır. Henüz kapitalist gelişmenin ilk başlangıç döneminde olmasına karşın, bununla kıyaslanamayacak ölçüde güçlü, örgütlü ve deneyimli bir burjuva hareket söz konusudur. 1920'lere doğru Müdafai Hukuk hareketi olarak yeniden örgütlenen burjuva hareketin geçmişinde 1908 gibi bir burjuva devrimci deneyim, İttihat ve Terakki gibi radikal bir örgütlenme ve feodalizme karşı örgütlü bir savaşım geleneği vardır (Hareket Ordusu vb.).

Rusya'da burjuva devrimin gerçekleştiği dönemde (1917) Türkiye'deki somut durum şöyleydi:

Türkiye I. Savaş'tan emperyalist Almanya ile birlikte yenik çıkmış, Mondros mütarekesi ile impara-

torluğa ait toprakların büyük bir kısmını kaybetmişti, geri kalan topraklar (Misak-ı Milli) üzerinde de emperyalist paylaşım sürmekteydi. Feodal iktidar ise emperyalizme tümüyle teslim olmuş durumdaydı. Bu koşullarda bağımsızlık savaşımı ile feodal gerici-liği yıkmaya yönelik sınıf savaşımı iç içe geçmiş durumdaydı. "Misak-ı Milli" sınırları içinde ortaya çıkan ulusal kurtuluş hareketlerini (Ermeni ve Rum ulusal hareketleri, 1920'lerde Kürdistan'da ulusal kurtuluşçu bir başkaldırı söz konusu değildir, Kürt feodalleri kemalist hareketin yedeği ve diğer ulusal kurtuluş hareketlerine - Ermenilere- karşı vurucu gücü durumundaydı) bir yana bırakırsak iç içe girmiş ulusal ve sınıfsal savaşım içerisinde yer alan güçleri şöyle sıralamak olanaklıdır: Şövenist, gerici ve uzlaşmacı burjuva kemalist hareket (Müdafa-i Hukuk hareketi), Kuvva-i Milliye -Kuvva-i Seyyare hareketi (köylü hareketi) ve TKP ve Halk İştirakiyyun Fırkası'nda somutlanan işçi hareketi.

Türkiye'nin o günkü somut durumunu ele aldığımızda, ivedi devrimci adım "toplumsal ve ekonomik doğası bakımından burjuva" olan "milli demokratik devrimin" gerçekleştirilmesidir. İşçi sınıfı devrimci hareketinin önündeki ana görev feodal iktidarı yıkmak, emperyalizmi kovmak ve köylü sovyetlerini gerçekleştirmektir.*

Şüphesiz bu görev ancak işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesinin yaratılması ve kendi bağımsız politikasını hayata geçirerek, burjuvazinin emekçi yığınları aldatarak yedeğine alma çabalarını boşa çıkarması ile yerine getirilebilirdi. Ama somut durum çok farklı gelişmiştir. İşçi sınıfı kendi bağımsız örgütlenmesiyle sınıf savaşımı içinde yer aldığı halde bağımsız bir politik hat izleyememiştir, çabasının ana yönünü köylü hareketini etkilemek, onunla ittifak kurmak ve milli demokratik devrimi** sonuna kadar götürmek doğrultusunda harcaacağı yerde, burjuvaziyle ittifak peşinde koşmuştur. Burjuvazinin yedeği rolünü oynayanın ötesine geçememiş ve öncülüğü izlediği kuyrukçu politika ile gönüllü olarak burjuvaziye bırakmıştır.

Bu koşullarda burjuvazi feodal gericilik ve emperyalizmle uzlaşma halinde iktidarı ele geçirdi (1920).

TKP burjuvazinin iktidarı ele geçmesiyle oluşan bu yeni durumu göremedi, stratejisinde hiç bir değişiklik yapmadan burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı eskimiş tezine dayanarak burjuva

kuyrukçu politikayı izlemeye devam etti.

TKP, bolşeviklerin 1917 Şubat devriminden sonra izlediği taktiğin tam tersini izledi. Bolşevikler 1917 Şubat devriminden sonra kurulan burjuva hükümeti-işçi köylü sovyetlerinin büyük çoğunluğu bu hükümeti izlediği halde-kesinlikle desteklemez, burjuva hükümete karşı sosyalist devrim şiarını yükseltirken, TKP emperyalizm ve feodal gericilik ile uzlaşan, kendi devrimini ileri götüremeyeceği, demokratik görevleri çözemeyeceği pratikte açığa çıkan burjuva iktidarı büyük bir şevkle desteklemeye devam etti.

1924'ten sonra Komintern'in geliştirdiği-burjuvazinin feodal gericiliğe karşı savaşımını destekleme, onun işçi sınıfına ve halka karşı aldığı tedbirlere karşı çıkma biçiminde özetlenebilecek sağ taktik TKP'nin bu kuyrukçu politikalarda ısrar etmesinin teorik kılıfı oldu. Bu ünlü "turnusol kağıdı" taktiğinin ne kadar kulağa hoş gelse de, işçi sınıfının kendi bağımsız mücadelesine son vererek burjuva kuyrukçuluğuna yol açtığı, menşeviklerden sonra TKP'nin pratiği ile de birkez daha kanıtlanmıştır.

Sonuçta; TKP burjuva (kemalist) hareketin bir uzantısı olmanın ötesine gidemedi. Tüm gücünü, sırtına olan tüm bağlarını yitirdi ve politikanın dışına düşerek, kendi kendisiyle uğraşan bir aydınlar kulübüne dönüştü.

Burjuvazinin öncülüğü ele geçirmesi ile 1920 burjuva devrimi, Lenin'in emperyalizm döneminde burjuvazinin, işçi sınıfından ölümçül korkusuyla kendi devrimini sonuna kadar götüremeyeceği, bu devrimi sonuna kadar götüreceği tek gücün köylülükle bağlaşıklık halindeki proletarya olduğu tezini bir kez daha doğruladı. Feodal gericilik ve emperyalizmle uzlaşan burjuvazi eski toplumun bir çok kalıntısını (orduyu, feodal kurumları ve benzeri) olduğu gibi korudu. Bu kurumlara dayanarak işçi ve halk hareketini ezdi. Kendi iktidarını sağlamlaştırdığı, güvence altına aldığı ölçüde ve yalnızca bu ölçüde feodalizmin tasfiyesi ve burjuva iktidar için zorunlu oluşumların oluşturulması işine girişti(anayasa, yasalar, bunların gereksinim duyduğu kurumlar).

İşçi sınıfının ve köylülüğün devrimci eylemini, girişimini ve enerjisini geliştireceği korkusuyla, dönüşümün (reformlar) tam ve kesin olmayan bir biçimde süreç içinde ve tedrici olarak gelişmesine büyük bir özen gösterdi. İktidara geldikten ancak üç yıldan fazla bir süre sonra padişahlığı kaldırdığını açıkladı. Feodal toprak mülkiyetini ortadan kaldırmanın, tarımda feodal mülkiyete saldırının özel mülkiyete karşı bir saldırıya dönüşeceği korkusuyla feodal kurumların-ağalık - olduğu gibi korudu. Feodal toprak sahiplerinin süreç içinde ve adım adım kapitalist toprak sahiplerine dönüşmesinin sağlanması için gerekli önlemleri aldı.

Feodal gericilikle uzlaşma halinde baştan "piç" doğan burjuva devrimi kendi doğal açılımını yaşayamadı, yaşayamazdı. Ama tüm bunlara karşın "bir devrimin temel sorunu olan iktidar sorunu" çözüldü.

*- Lenin, 3. Enternasyonal'in II. Kongre'sinde (19 Temmuz 1920) "kapitalist olmayan ülkelerde"ki komünist partilerinin önündeki ana görevi, "köylü ya da emekçi sovyetleri"ni kurmak olarak belirlemiştir (Lenin, III. Enternasyonal Konuşmaları, Koral Yay. sf. 63-64.)

** - Lenin, Komintern'in II. Kongre'sinde (Temmuz-Ağustos 1920) yaptığı konuşmada burjuva demokratik hareket yerine, "ulusal devrimci" teriminin kullanılmasını gerektiğini belirtmiştir (Lenin, agy. sf. 76-77.)

İktidar burjuvazinin eline geçti. İktidarın bu el değişimi ile burjuva devrimi, çözmesi zorunlu görevlerin çözüldüğü anlamında değil, iktidarın sınıfsal el değişimi anlamında - klasik anlamında - tamamlandı.

Feodalizmle aynı temel üzerinde (üretim araçlarının özel mülkiyeti) yükselen burjuva sınıf egemenliğinin, feodal yapılardan bir anda kurtulması, hele bu iktidar tarihsel olarak feodal sınıflarla uzlaşmaya mahkumsa olanaklı değildir. Burjuva iktidarın bu tarihsel koşullarda feodal sınıfla ittifakı -feodal kurumları olduğu gibi devralması ve başlangıçta büyük ölçüde onlara dayanması- burjuvazinin sınıf iktidarını feodal sınıfla paylaştığının değil, işçi sınıfının tarihin sahnesinde yer aldığı bir durumda burjuvazinin sınıf egemenliğini kurmanın ve bu egemenliği korumanın başka yolu olmadığını kanıtlar.

Bu ittifaka dayanarak çok sınıflı bir iktidar yapısından söz etmek (tarihte böyle durumlar istisnai ve ancak çok geçici bir durum olarak var olabilirler) tarihsel gelişmeyi ve bu gelişme içinde burjuva devrimlerin kaçınılmaz kaderini anlayamamaktır.

Farklı sınıfların (feodal sınıf, burjuvazi, işçi sınıfı ve köylülük) tarih sahnesinde ve iktidar mücadelesinde yer aldığı koşullarda iktidara yükselen hiçbir sınıfın iktidarı saf olamaz. İttifak kaçınılmaz olduğu sürece, iktidara yükselen sınıf ittifak kurduğu sınıfa, bu ittifaka gereksinim duyduğu ölçüde ödünler verir. Ama bu durum hiç bir zaman iktidarın bir sınıflar koalisyonu olduğu anlamına gelmez.

Türk burjuvazisi, hem iktidarı almada hem de onu korumada feodal sınıfla bir ittifaka girmiştir. Bir zorunluluk olan bu ittifak için burjuvazinin ödediği bir bedel vardır, ama onun yoluyla kazandığı kendi sınıf egemenliğidir. Mevcut durumdaki bu değişime (iktidarın feodal sınıftan burjuvaziye geçmesi) sınıf savaşımının eskisinden farklı yeni koşullarda ve yeni bir nitelikte yürütülmesi zorunluluğunu ortaya koyar. Artık işçi sınıfının yürütmesi gereken savaşım (iktidar savaşımı) feodal gericiliğe karşı ve burjuva demokratik içerikli değil, iktidardaki burjuvaziye karşı ve bu anlamda da işçi sınıfının öznel durumundan bağımsız olarak, nesnel olarak sosyalist içerikli bir savaşım olmak zorundadır.

İktidardaki sınıf feodal bir sınıf olduğu müddetçe, kapitalizmin gelişme düzeyi ne kadar yüksek olursa olsun (elbette feodal yönetim altında kapitalizm yüksek bir gelişme düzeyi tutturamaz) toplumsal gelişmenin önündeki nesnel devrimci adım burjuva demokratik devrimdir. Yine aynı şekilde, iktidardaki sınıf burjuva olduğu sürece, kapitalizmin gelişme düzeyi ne kadar düşük olursa olsun, geçmişin kalıntı-

Ekim devrimi sonrası ortaya çıkan devrimler, demokratik devrimi devrimci süreçte ayrı bir aşama olmaktan çıkartarak Lenin'in bu yeni formülasyonunu doğrulamaktadır. Bu devrimlerin niteliği konusunda bugün dahi sürmekte olan, demokratik devrim miydi, sosyalist devrim miydi tartışması, Ekim devrimiyle birlikte devrimci süreçte demokratik devrimin ayrı bir devrim aşaması olmaktan çıkmasının kavranamaması ile ilgilidir

larının bu yeni toplumsal düzen-kapitalizm içindeki ağırlıkları ne olursa olsun, toplumsal gelişmenin önündeki nesnel adım sosyalist devrimdir. Kapitalizmin gelişme düzeyinin düşüklüğü ve geçmişin kalıntılarının bu düzen içindeki varlığı, emek sermaye gelişmesinin

yoğunlaşması ve keskinleşme derecesi üzerinde etkide bulunur ki, bu da sınıf savaşımının daha uzun bir döneme yayılmasına ve yavaş ilerlemesine yol açar. Yani sınıf savaşımının gelişme süreci üzerinde etkide bulunur. Hiç bir durumda savaşımın amacını değiştirmez.

Burjuva devriminin tam ve kesin olmaması, sonuna kadar gitmemesi, önündeki devrimci görevleri çözmemesi, bu görevlerin yeni toplumsal devrim tarafından üstlenilmesine yol açar. Bu da devrimin niteliğini değil, kapsamı etkiler, kapsamı genişletir. Burjuva devriminin çözmediği sorunlara bağlı toplumsal güçler şu ya da bu ölçüde bu yeni devrimin toplumsal güçleri arasında yer alır. Tarih bugüne kadar saf devrim örnekleri sunmadı, bu durum ise devrimlerin niteliğini değiştirmemiştir.

Ekim Devrimi ve Kesintisiz Devrim Tezi

Ekim devrimi, demokratik devrim-sosyalist devrim biçimindeki eski formülasyonda önemli bir değişime yol açmıştır. En başta, eski devrimi, dünya proletaryası ile dünya burjuvazisini karşı karşıya getirerek sosyalizm için savaşımı bir bütünlük içinde dünya ölçüsüne yaymıştır. Bu yeni dünya koşullarında, niteliği ne olursa olsun (ister demokratik, ister sosyalist) devrimler ya emperyalist-kapitalist sistem içinde boğulmak ya da bu çerçeveyi aşarak, Ekim devrimine eklenerek açık bir sosyalist nitelik almak durumundadır. Bunun anlamı tek tek ülkelerin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak feodal bir sınıfın iktidarda olduğu en geri bir ülkede bile seçeneğin nesnel olarak ya kapitalizm ya da sosyalizm biçiminde somutlandığıdır.

Lenin'in feodal ve yarı feodal ülkeler için ileri sürdüğü kapitalizmi atlayarak sosyalizmi kurmak tezi, eski tezin bu yeni duruma uygun yeniden formülasyonudur. Ekim devrimi sonrası ortaya çıkan devrimler, demokratik devrimi devrimci süreçte ayrı bir aşama olmaktan çıkartarak Lenin'in bu yeni formülasyonunu doğrulamaktadır. Bu devrimlerin niteliği konusunda bugün dahi sürmekte olan tartışma (demokratik devrim miydi, sosyalist devrim miydi tartışması), Ekim devrimiyle birlikte devrimci süreçte ortaya çıkan bu değişimin (yani demokratik devrimin ayrı bir devrim aşaması olmaktan çıkması) kavranamaması ile ilgilidir.

Demokratik devrimi devrim sürecinin dışına atan bu yeni durumun Komintern tarafından kavranamaması ve teorileştirilmemiş olması, dünya komünist hareketinin gelişimi üzerinde geriletici bir etkiye bulunmuştur. Bu gerileme sadece değişen duruma uymayan demokratik devrim tezini korumaktan kaynaklanmıyor. Komintern bundan da ileri giderek icat ettiği anti-tekel devrim ve kapitalist olmayan kalkınma yolu gibi tezlerle devrim sürecinin önünü hem teorik hem de pratik olarak tıkamıştır. Dayandıkları bağlaşıklık politikasıyla bu tezler işçi sınıfını sosyalizmden kopararak burjuva düzenle uzlaştırmanın aracına dönüşmüştür. (Sürecek)

Notlar:

- 1- Merkez Komitesinin Komünistler Birliğine Çağrısı, Marx-Engels, Seçme Yapıtlar, Sol Yay. Cilt 1 sf.218
- 2- Rusya'da Parti İçi Savaşımın Tarihsel Anlamı, Lenin, Tasfiyecilik Üzerine, Sol Yay. sf. 156
- 3- Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay. sf. 243
- 4- Lenin, İki Taktik, TKP Yay. sf. 12
- 5- Lenin, Tarım Sorunları I, Sol Yay. sf.274
- 6- Lenin, İki Taktik, sf. 34
- 7- Lenin, age, sf. 61
- 8- Lenin, Tarım Sorunları I, Sol Yay. sf. 275
- 9- Lenin, Nisan Tezleri, Sol Yay. sf. 43
- 10- Lenin, age, sf.127-128
- 11- Lenin, age, sf. 31
- 12- Lenin, age, sf.23

Irak'ta, Kürtlerle Saddam rejimi arasındaki çatışma olanca şiddetiyle sürerken sivil halka karşı girilen jenoside tepkiler de sürüyor. Dergimiz baskıya gireceği günlerdeki etkinliklerden biri de basın toplantıları oldu. 5/4/1991 günü düzenlenen basın toplantısında İHD İstanbul Şube başkanı Av. Ercan Kanar'ın yaptığı basın açıklamasını aşağıda sunuyoruz.

Değerli Arkadaşlar

Yine bir soykırımla karşı karşıyayız. Dün Halepçe'de olduğu gibi. Daha önceleri başka uluslar üzerinde aynı suçun işlendiği gibi. Birleşmiş Milletler yine seyirci, başta ABD, İngiltere, Fransa, Sovyetler Birliği, Almanya yine kayıtsız. Bu son katliamda da bir kez daha görülmüştür ki emperyalizm, sömürgeci devletler insan haklarının, bu hakların içinde en önemlilerinden olan ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının önünde en büyük engel. Bir ulusun, halkın, başka bir ulusa, halka yol göstermesi, tavsiyede bulunması düşünülemez. O halk, ulus yolunu kendi feneriyle açacaktır. Ancak konuyu insan hakları açısından bakıldığında ortaya çıkan gerçek odur ki emperyalistler ancak kendi çizdikleri sınırlar içinde kalmak kaydıyla insan haklarına sahip çıkar görünebilirler. Yine ulusların kendi kaderlerini tayin hakkından anladıkları bu tayini kendilerinin yapmalarıdır. Tayin hakkının kendi güdümlerinde olmasıdır.

Irak rejiminin soykırımı karşısındaki tavır bu devletlerin ikiyüzlülüğünü bir kez daha kanıtlamıştır. Sömürgeci mantık kendisini, koruyucu "Irak'ın işleri" olarak değerlendirmekte göstermiştir. Bileşimi sınırları, devlet vasfı şaibeli Küveyt'le ilgili çatışmada Irak'ı, "bir başka devlete müdahale ediyor" diyerek yoğun bombardımana tabi tutan emperyalistler, konu Kürt sorununu olunca, olayı bir başka ulusa saldırı ve soykırım olarak değerlendirmemişler, "Irak'ın işleri" diyerek Saddam'a manevi destek olmuşlar soykırımı ortak olmuşlardır.

Irak'ın dünkü ve bugünkü soykırımında Türkiye de suçlu devletler arasındadır. Halepçe katliamı sürecinde Irak'a her açıdan destek olmuş, Irak'tan gelen Kürtlere Birleşmiş Milletler insan hakları evrensel beyannamesinin 2. ve 14. madde gerekliliklerini yerine getirmemiştir. Cenevre anlaşmasına konular çekince ileri sürülenek mültecilik statüsü tanımamıştır. Oysa sınırdan kabul etmekle fiilen o çekincece vazgeçilmiş sayılır. Artık anlaşmanın tüm hükümlerinin uygulanması gerekir. Yabancılar tanıyan tüm hakların tanınması gerekir. Soru ikamet, dolayım, mesleği idame, kendi dili ile eğitim öğrenim haklarının tanınması gerekir.

Oysa Türkiye'nin tavır tam tersi olmuştur. Adeta esir kampları oluşturulmuş, jenositten kaçan insanlar yeni bir baskının cenderesine düşmüşlerdir.

Bugün de Türkiye, yaşama hakkı tehdit altında bulunan yüzbinlerce insana hala sınırları açmamakta direnmektedir. Koşullar öne sürmekte, Batı'dan yardım istemektedir.

Siğınma hakkı bir lütuf değildir. Temel bir insan hakkıdır. Türkiye derhal sınırları hiçbir şart öne sürmeden, Batı ile pazarlık yapmadan açmalıdır.

Kürtlere mültecilik statüsünü tanımalıdır. Aksi tavır soykırım suçuna ortak olmak demektir.

3-4 gün önce bir ANAP ve iktidar yetkilisi "insan hakları savunucularını görelim bakalım" dedi. Biz de buradan sesleniyoruz; İHD İstanbul Şubesi olarak, Irak'tan gelen Kürtlere, sınırlarda bekleyen Kürtlere insani gereksinimlerini gidermek için yardım kampanyası açma kararı aldık. Bunun için Vilayet'e gerekli başvuruyu yaptık. Bu engellendiği takdirde, "insan hakları savunucularını görelim bakalım" diyen yetkiliyi ikiyüzlülük ve sahtekarlıkla suçlayacağız.

Sorun sadece Kürtlerin sorunu değildir. İnsanım diyen herkesin sorunudur. İnsan haklarından ve demokratik huktan yana herkesi, başta barolar olmak üzere tüm kuruluşları, bu insanlık faciası karşısında duyarlı olmaya çağırıyoruz.

İHD İst. Şubesi Başkanı
Av. Ercan Kanar

"TÜRKÜLERİMİZ KARDEŞTİR"

F. Egemen

İskenderun Halkevi'nin düzenlemiş olduğu Bilgesu Erenus'un "Türkülerimiz Kardeşdir" konseri muhteşem oldu. Konserin başlamasına az bir süre kala salonda adım atacak yer kalmadı. Açılış konuşmasını yapan Halkevi Başkanı Sadullah Çağlar Halkevinin misyonu olarak kültür çalışmalarını anlattı. Halkevinin tarihsel süreç içerisinde üzerindeki baskıları anlatarak kültürün önemine değindi. Kültürsüz bir toplumun sürüden bir farkı olmadığını; Vietnam halkının en yoğun ABD işgali altında bile yeraltında tiyatro seyrettiğini; Türkiye'de ise düzenle bütünleşerek gerçek halk sanatçısı özelliklerini yitirdiklerini örnek olsun bir zamanlar Yunan ilericilerini peşinden sürükleyen, barış havarisi Theodorakis'in sağcı bir partiden milletvekili seçildiğini, bizde ünlü sanatçılardan Zülfü Livaneli'nin ise Türkiye'deki tekellerin baş temsilcisi Turgut Özal'ın Livaneli'nin yanğından makas alarak "Biz seni yanlış anlamışız" dediğini anlattı.

Baskıların, devlet terörünün en yoğun olduğu bir dönemde Halkların kardeşliğini türkülerle dile getiren Bilgesu Erenus sahneye geldi. Büyük bir coşkuyla kitlenin katılımıyla konser başladı. Bilgesu Erenus'un vermiş olduğu politik mesajlar çok önem taşıyordu. Ve kitlede büyük bir devrimci coşkuyla dönüşüyordu. Kardeş halkların şarkılarıyla bütünleşen kitlesel katılım konsere farklı bir boyut kazandırıyor.

Bilgesu Erenus konserde hemşehrimiz Yalçın Küçük'ün selamlarını ileterek; "Sosyalizmi savunmuştur" dedi. Bilgesu'nun bu mesajına salondaki kitle alkışlayarak karşılık verdi.

HALKEVİ KONSERİ BAŞARILI OLDU BILGESU ERENUS COŞTURDU

İskenderun Halkevi'nin düzenlemiş olduğu Halk Konserine yaklaşık 1000 kişi katıldı.

Belediye Gazinosunda yapılan konserde sanatçı Bilgesu Erenus, katılanları özgün Anadolu türkülerini, dünyanın çeşitli ülkelerinin şarkılarının yanı sıra, kürtçe arapça, ıbranice ve ermenice şarkıları ile coşturdu.

Sanatçının izleyicileri sürekli olarak sunduğu eserlere katkıda bulunmaya çağırısı büyük bir katılımı gerçekleştirdi.

Konserde bir konuşma yapan İskenderun Halkevi Başkanı Sadullah Çağlar, Cumhuriyet tarihimizin ilk yıllarında Türkiyenin çağdaş bir toplum olmasına büyük katkısı olan Halkevleri geleneğini tüm baskı ve engellemelere karşın, sürdüreceğini belirtti.

ERENUS ESTİ

Kerim Bağdadlıoğlu

Diline sağlık, eline sağlık Erenus. Gitarınla, sesinle bir açlığımızı giderdin. Sağolasın, varolasın. O akşam seni dinleyenler seni unutamayacaklar. O kardeş şarkıların hep kulaklarda çınlayacak. Ermenice, Kürtçe, Lazca, İspanyolca, Türkçe, İbranice, Arapça söylediğin ezgiler birer çiçek gibi buram buram dostluk, kardeşlik, özgürlük ve demokrasi kokuyordu. Hepsini rengarenk bir çiçek demeli gibiydi. O güzel türkülerini dinledikçe bir sarhoş oldu salon. Dinleyicileriyle diyalogun mükemmeldi Erenus. Sana teşekkürle doyamıyorum. Sen hep öyle kal. Şarkıların hep kardeşçe olsun. Seni tekrar dinleyebilme kıvancına ulaşabilme umuduyla. Güle güle.

HİYERARŞİK EMPERYALİZM

Lenin'in
yüzyirmibirinci doğuşu için
Nisan 1870-Nisan 1991

Yalçın Küçük

Tarihin başarıyla taçlandırdığı insanların, red ya da mahkum ettiklerine borçlarının sanıldığından büyük olduğu görülüyor; belki de bu, red veya mahkum etmenin, sadece bir tür ayırışma olmasından kaynaklanıyor. Emperyalizm teorisi, red ve mahkumiyet yoluyla, doğruyu saflaştırma ve yüceltme sürecidir. Lenin, bu süreç içinde, hala ve ne yazık, en yüksek aşamadır; yeni gözlem ve soyutlamalarla zenginleştirilmeyi ve bu anlamda yenilenmeyi bekliyor.

Başkaları da var; ancak önünde üç temel çalışma duruyor. "Sosyal - Liberal" olarak nitelediği J.A. Hobson'un "Imperialism" çalışması, 1902 tarihini taşıyor. "Marksist" saydığı tipik bir sosyal demokrat olan ve asla devrimci olamayan Rudolf Hilferding'in "Finance Capital" adını verdiği kitabı 1910 yılında yayınlanıyor. Alt başlığı son derece ilginçtir: "Kapitalist Gelişmenin En Son Aşamasının Bir İncelenmesi" alt başlığı, "Finans Kapital" başlığının hemen altında yer alıyor. Buradan "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" nitelemesini bulmanın zor olmayacağını düşünüyorum. Bolşevik Partisi'nin "tatlı çocuğu", Lenin'in "skolastik" bulduğu Nikalay Buharin'in "Emperyalizm ve Dünya Ekonomisi" başlıklı çalışmasına Lenin'in yazdığı önsöz, 1915 Aralık ayının damgasını taşıyor. Bir yıl sonra Lenin'in "Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" olarak "Emperyalizm", broşürü çıkıyor; bütün çalışmaların en çok bilineni budur.

Bunlar öndedir; ancak hem Buharin'in ve hem de Lenin'in çalışmasında, en önde yer alan, Kautsky'nin son çalışmaları oluyor. Uzun yıllar, Marx ve Engels'ten sonra dünyanın en büyük marksist otoritesi sayılan Kautsky, Birinci Dünya Savaşı'nın borazanlarının öttüğü bir zamanda "ultra-emperyalizm" görüşüyle ortaya çıkıyor; Kautsky, artık dünya emperyalizmini emperyalist güçlerin katıldığı son derece barışçıl bir klüp olarak görmeye başlıyor. Buradan "barışçıl" bir kapitalizme sığıyor; Buharin ve arkasından Lenin hücumlarını buraya çeviriyorlar. Her zaman barışçıl olan yol devrimci yolu tikiyor; her ikisi de, 1915 ve 1916 yıllarında, dünya devrimi için devrimci bir çizginin sahibi oluyorlar.

Hemen söyleyeceklerim var; Buharin ve Lenin'in çıkışlarını zamanlı ve doğru buluyorum. Ancak ikna

edici olabildiklerini söyleyecek durumda değilim, bu noktayı daha ilerde tartışmak istiyorum. Önce "Finans Kapital" üzerinde durma gereği duyuyorum.

Öyle görünüyor, Hilferding'in "Finans Kapital" çalışması büyük bir boşluğa ve açlığa düşüyor; Marx ve Engels'den sosyal ekonomiyi inceleyen kapsamlı çalışmaların arkasının gelmemiş olması, marksist çevrelerde bir güven kırıklığına yol açıyor. Hilferding'in çalışmasının, çıkar çıkmaz, Otte Bauer tarafından Capital'e ek yeni bir cilt olarak değerlendirilmesini, bu değerlendirme hemen Kautsky tarafından da destekleniyor.* Başka türlü açıklayamıyorum; değerli bir çalışmadır, ancak zamanındaki bilgi birikimine göre önemli bir sıçrama olarak görünmüyor. Yine de önemli bir sıçrama olarak kabul ediliyor ve finans kapital, çok büyük ölçüde abartılıyor.

Hilferding, hem geçici ve hem de yerel olan bir olguyu, büyük bir abartma ile, dünya kapitalizminin temel özelliklerinden birisi haline getiriyor; banka sermayesinin, sanayi sermayesine egemenliğini bir temel kural sayıyor. O zaman doğru değildi; daha sonraki zamanlarda ise pek çok zaman doğru olmadı. Banka sermayesi tarihin belli kesitinde sadece ve sadece almanya ile Avusturya'da belirleyici bir duruma geldi, diğer ülkelerde hep tabi bir rol oynuyor.

Emperyalist aşamaya geçişte finans kesimine önemli bir rol verme, bu alandaki ilk klasik çalışmanın sahibi Hobson'a aittir; ancak Hobson, aynı zamanda, uyarıcı davranma gereğini duyuyor. Hobson, emperyalist çağa geçişte finans kesiminin rolünü vurguladıktan sonra, "finansörlere çok büyük bir güç izafe etmek, tarihe çok dar bir ekonomik açıdan bakmaktır" diyor.** Emperyalizmin motor gücünün tek başına finansal olmadığını yazıyor; finans kesimini, emperyal motorun yöneteni olarak niteledikten sonra, "motorun yakıtını sağlamaz ve gerekli enerjiyi de doğrudan üretmez" diye ekliyor.

Kuşkusuz Hobson, finans kesimine çok büyük bir

*- Rudolf Hilferding, Finance Capital- A Study of the Latest Phase of Capitalist Development, London, 1910-1981, Tom Bottomore'un giriş incelemesi, Sf. 1

**- J.A. Hobson, Imperialism, London, 1902-

ağırlık vermenin geçersizliğini ileri sürerken, ekonomik motiflere dayanmıyor; politikacıların, askerlerin, filantropistlerin ve tüccarların patriyotik duyguları ürettiklerini, kamçladıklarını yazıyor. Bu kaynaktan çıkan güçler, "güçlü ve gerçek olmakla birlikte düzensiz ve kör" sayılıyor; finans kesimi, bunları, emperyalist genişleme için düzenli bir hale getiriyor. Hilferding ise hem daha "iktisatçı" bakıyor ve hem de tüm iktisat motiflerini, finans kesiminin tabiyeti altına koyuyor; "fazla kredi açma, bir bankanın sanayi işletmesi üzerinde yüksek düzeyde kontrol kurmasını zorunlu hale getirmektedir ve bu da, sanayi işletmesinin banka ile asosiyasyon halinde çalışması demek olmaktadır" diyor.* Hilferding, finans kapitali, Hıristiyan dinindeki kutsal yerlerden birisini layık görüyor ve bilinen Trinite ile bir benzetme kurduktan sonra, sanayi sermayesinin "Baba Tanrı", banka sermayesinin "Oğul Tanrı" ve parasal sermayenin de "Kutsal Ruh" olduğunu ileri sürüyor, bu üçü, ya da üç insan, bir de, finans kapitalde, birleşiyorlar.** Dinler de gerçekleri yansıtıyor; ancak son derece basitleştirilmiş gerçekleri ve son derece tek doğrultulu hale getirilmiş akıllar için yansıtıyorlar. Hilferding'in kutsal finans kapitali, zengin ve her zaman sofistike sonuca uymuyor.

Hobson, "imperialism is thus seen to be, not a choice, but a necessity" diyor; emperyalizm, kapitalizm için bir tercih değil, bir zorunluluktur. Daha sonra Kautsky, bunu reddediyor; dönüşü buradadır. Buharin ise, emperyalizmi, "finans kapitalizminin tümleşik bir ögesi" olarak tanımlıyor.*** Finans kapital ile emperyalizm arasında bir zorunluluk ilişkisinin bulunduğu ısrar ediyor; emperyalist olmadıkça finans kapitalizminin kapitalist anlamını yitireceğini belirterek, emperyalizmin de zorunlu olarak fetihçi bir politika izleyeceğine işaret ediyor.

Buharin, modern ekonomilerde iki süreci karşı karşıya koyuyor; bunlardan birincisi sermayenin enternasyonalizasyonu sürecidir. Diğer ise ekonomilerin "nasyonalizasyonu" süreci oluyor; merkez ülkeden taşarak çeşitli topraklara yayılan ve böylece enternasyonalize olan sermaye, buralarda, hem nasyonal ekonomilerin oluşmasına ve hem de oluşan nasyonal ekonomilerin başta gücük devletler, çeşitli imkanlarla, diğer emperyalist güçlere kapatılmasına yol açıyor. Hepsini fetihçi olmak zorunda olan emperyalist güçler, enternasyonalizasyon ve nasyonalizasyon süreçlerin çatışması sonucunda, kendilerine, Lenin'in büyük bir dikkatlilikle yapmış olduğu ayırımla, iki tarafı da emperyalist, savaşlara yol açıyor.

Buraya kadar güzel; yalnız finans kapitali tekerle-

mesi gerçeklere batıyor. Bu tarihte Türkiye'de yaşayan bir kimsenin banka sermayesinin sanayi işletmelerini egemenlikleri altına aldıkları iddiasını ciddiye alması imkansız görünüyor; büyük sanayi gruplarının emirlerinde bir veya daha çok bankaları bulunuyor. Bu okadar öyle ki, bankalar, sanayi kesiminden kredi taleplerinin azalması nedeniyle yüksek faizli tüketici kredilerine yönelmek zorunda kalıyorlar; egemenliklerine aldıkları varlıkları tüketicilerdir.

* Dünyanın en ileri kapitalist ülkesi sayılan Amerika Birleşik Devletleri'nde banka sermayesinin sanayi işletmeleri üzerindeki egemenliği pek bilinmiyor, büyük sanayi grupları, hep bankalara yönetici veriyorlar. Bu noktayı fazla irdellemek istemiyorum; çünkü, tarihin sadece belirli kesitlerinde Almanya hariç finans kapitalin modern ekonomileri yönettiği iddiası bir saçmalaktır.

Hilferding'in kitabı yayınlanır yayınlanmaz, marksist otoriteler büyük övgüler düzerken "burjuva" iktisatçılar bu noktaya büyük eleştiriler yönelttiler; Hilferding, bunları kabul etme durumunda kalıyor. Ancak bu emperyalist teoride çok daha önemli bir tartışmanın üstünü örtüyor, sermaye ihracı, nakit sermaye mi yoksa sermaye malları ihracı mı; tartışmak gerekiyor. Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin ve Rusya'da Çalışmasında İhracatın ve Uluslararası Ticaretin Çok Büyük Ölçüde Kapitalizmin Eşitsiz Gelişme Yasasından Doğduğuna İşaret Ediyor*; bu işaret, sermaye ihracatında, aşırı sermaye malları üretiminden kaynaklanan bir ihracat baskısını gösteriyor.

Bu tartışmaya burada girecek durumda değilim; ancak bir emperyal ülke sınırlarının dışına çıkan finans kapital, eğer doğrudan doğruya bankacılık ya da sigortacılık sektörüne değilse, çıkış ülkesinden mutlaka sermaye mallarını da talep ediyor. Modern çok ülkeli şirketler için işe yeni bir ülkeye gitmek, çok büyük ölçüde, sermaye malları, ara mallar ve tüketim malları için yeni talepler yaratmak anlamına geliyor.

Buradan Lenin'e dönmek durumundayım; Lenin de yaşadığı günlerin, eylemsel ve düşünsel baskıların altındadır. Bu nedenle Lenin'in de, "Emperyalizm" broşüründe sık sık finans kapitalden söz etmesine şaşmamak gerekiyor; asıl bunlardan söz etmediği zamanlar şaşırarak zorunludur. Buradan bakıldığında Lenin'in her zaman şaşırıcı olduğu görülüyor; abartılı kaynakların baskısından kurtularak, çalışmasında, kısa dönüş ve özetler yaptığı sıralarda, emperyalizmin teorisinde hala son söz sayılabilecek cümlelerini kaleme alıyor.

"Typical of the old capitalism, when free competition held undivided sway, was the export of goods. Typical of the latest stage of capitalism, when monopolies rule, is the export of capital."* Sovyetler Birliği'nde yapılan İngilizce çevirilere güvenmemekle birlikte, İngilizce olarak aktarmayı uygun buluyorum;

* R. Hilferding, *Finance Capital*, op.cit., s.97

** Ibid., s. 220.

*** Nikolay Buharin, *Imperialism and World Economy, 1915-1973*, s.142.

* V.I. Lenin, *Imperialism - The Highest Stage of Capitalism, 1916-1974*, Moskova, s.59.

serbest kapitalizm zamanında ortaya ihracatının tipik olduğunu vurguluyor. "Kapitalizmin en son aşamasında" ise, bu aşamayı, ikirciksiz, "tekelilerin yönetimi" olarak görüyor, sermaye ihracı tipik hale geliyor.

"The principal feature of the latest stage of capitalism is the domination of monopolist associations of big employers".

"If it were necessary to give the briefest possible definition of imperialism we should have to say that imperialism is the monopoly stage of capitalism!"

Bu aktarmaların her ikisinde de, son derece netlikle ortaya çıkıyor; Lenin, eğer emperyalizmin mümkün olan en kısa tanımını verebilecek olursa, bunun kapitalizmin tekelleri aşaması olduğunu vurguluyor.

Özetlemek ihtiyacına duyuyorum; tekeliler varsa, emperyalizm ortaya çıkıyor. Emperyalizm, tekelli düzenin ülke coğrafyası dışına yayılmasıdır; tekeliler içinde vurucu ve öncü olanlar ise sanayi sektöründen çıkıyor. Ayrıca banka sermayesi çok fazla akışkan olduğu için sanayi sermayesi kadar fetihçi olmak durumunda değildir; yeni kaynaklar ve yeni pazarlara muhtaç olan, başta, sanayi üretimi oluyor.

Bu kadar değil; Lenin'in emperyalizm çözümlemesinde, genellikle gözlerden kaçan iki vurgu daha var. Bunlardan birisi, emperyalist güçlerin sadece tarımsal toprakları fetih ve ilhak etme eğiliminde olmalarıyla ilgilidir. Almanya'nın Belçika'ya karşı kabaran iştahını, Fransa'nın Lorraine'e olan hursunu, Lenin, emperyalist güçlerin gelişmiş ülke topraklarını da ilhak etme niyetlerine örnek olarak gösteriyor. İkincisi, daha da önemli görüyorum. Lenin, emperyalizmin özünü "hegemonya" kurmak olarak gösteriyor; "an essential feature of imperialism is the rivalry between several great powers in the striving for hegemony" diye yazıyor.* Emperyalist güçler arasında rekabet her zaman dar ekonomik amaçlı olmuyor; doğrudan doğruya hegemonya kurmak ve hegemonyayı sürdürmek için, rakibi zayıflatmak ve "to undermine his hegemony", hegemonyasını kırmak için de toprak ilhak edilebiliyor.

Lenin'in bu son derecede verimli işaretini genişletme eğilimini taşıyorum; emperyalizm, bir güç yayma sürecidir. Emperyalist bir ülke, emperyalizmi sürdürürebilmek için, arada bir hegemonyasını sınamak ve mümkünse yeni hegemonya alanları bulmak durumundadır; bunun için her zaman ekonomik gerekece bulma zorunluluğu olmadığı düşünüyorum.

Emperyalizmin özünde sürekli bir güç gösterisi var.

Bu söylediklerimle Kautsky'nin "ultra-emperyalizm" görüşü doğrudan doğruya bağlantılı görünmüyor; ultra-emperyalizm, emperyalist ülkeler arası savaşlara, Lenin'in sözleriyle iki tarafı da emperyalist olan silahlı çatışmalara son verme çabası olarak ortaya çıkıyor. Emperyalist ülkeler, kamplar

ve ittifaklar kurarak, birbiriyi savaşma pratiklerine son verebilirler; buna karşın, ekonomik nedenle veya değil zaman zaman güçlerini hatırlatma ve sınamak durumundadırlar.

Bu noktaya yeniden dönme umuduyla, şimdi, ultra-emperyalizm tartışmasına dönmek istiyorum; bir yanında Kautsky ve diğer yanında ise Buharin ve Lenin yer alıyor.

Karl Kautsky, ultra-emperyalizm görüşünü, Birinci Savaş patladıktan hemen sonra dillendiriyor; Kautsky'nin görüşlerine ilgi kalmadığı için ultra-emperyalizm formülasyonu da pek bilinmiyor veya zor bulunuyor. Şunları yazıyor: "From the purely economic standpoint, it is excluded that capitalism may live through another new phase, the transference of the policy of cartels to free policy, a phase of ultra-imperialism, which of course we must fight against just as energetically as we fought imperialism."* Kautsky'nin ultra-emperyalizm mantığı son derece basittir; iç ekonomide tekelilerin kartel kurarak pazarı paylaşması türünden, dünya ölçüsünde de, emperyalistlerin dünyayı paylaşacakları ve emperyalistler arası savaşların sona ereceği düşünülüyor; Kautsky'nin yazılarında, ultra-emperyalizm düşününün hiç bir ekonomik dayanağı yer almıyor. Sadece emperyalistlerin karşılıklı savaşın yüksek maliyetini görenek "emperyalistler arası bir kutsal ittifak" ile emperyalizmi nihai olarak çözebilecekleri ileri sürülüyor. Çözebilirler mi; Kautsky, "in purely economic terms, there is nothing to prevent this powerful explosion finally dissolving by a holy alliance of the imperialists", ekonomik açıdan emperyalistlerin bu gücü patlamaları önlenemeleri için hiç bir engelin bulunmadığı kanısındadır. Ultra-emperyalizm için ekonomik mekanizmalardan söz edilmiyor; emperyalistler arasında bir savaş önlenememesi önünde ekonomik engellerin olmadığı yazılıyor.

Lenin "emperyalizmin en derin temeli tekellerdir" dedikten sonra, bekleneceği gibi, "the theory of ultra-imperialism is (so) absurd" diye ekliyor; ultra-emperyalizmi, "saçma" olarak niteliyor.** Buna, "reaksiyoner" olduğunu ilave ediyor; ancak benim de eklemem gerek, Kautsky'nin ultra-emperyalizmini temellendirmemesi türünden hem Buharin ve hem de Lenin, ultra-emperyalizmin neden saçma olduğunu çözümüyorlar. Daha doğrusu, böyle bir tartışmanın temel mekanizmalarını ortaya koymuyorlar.

Emperyalistler arası savaşın ekonomik şansı, pek çok mekanizmanın karşılıklı etkisine bağlı olmak durumundadır; burada bunların bazılarını tartışmak istiyorum. Ultra-emperyalizmin, ortaya çıkıp çıkmaması bu mekanizmaların ağırlıklarının tartışılması sorunudur; yapılması gerekiyor.

*- Karl Kautsky, Selected Political Writings, London, 1983, s. 88.

**- V.I. Lenin, Imperialism, op. cit., s. 94 ve 110.

*- Ibid., s. 86

Bir: Amerika, Monroe Doktrinini aştıktan ve açık bir emperyalist yayılma arayışı içine girdikten sonra, "open door", açık kapı siyasetinin savunucusu oldu; bu hiçbir ülke ile ticaretin bir büyük emperyalist güç tarafından kapatılmaması anlamına geliyor. Open door siyasetin yayılması, emperyalist ülkeler arasında barışçıl rekabetin geçerli olması anlamına geliyor.

İki: Rekabetçi kapitalizmde, kolonilerin kapatılması o kadar önemli değildir; sermaye ihracı aşamasında tabii ülkeler emperyalist güçler tarafından diğerlerine kapatılıyor. Bu, sermayenin enternasyonalizasyonunun emperyalist ülkeler arasında sert bir rekabete yol açması demek oluyor. Fakat üretimin enternasyonalizasyonu yeni bir süreçtir; burada aynı sanayi mamülünün parçalarının çok çeşitli ülkelerde üretilmesi durumuyla karşı karşıya geliniyor. Sermayenin enternasyonalizasyonu aşamasından sonra özellikle imalat kesiminde üretimin enternasyonalizasyonu, çüşler, çok ülkeli şirketler ile birlikte geliyor. Böylece üretimin enternasyonalizasyonu ve çüşler, Buharin'in sözünü ettiği ekonomilerin nasyonalizasyonu sürecinin tersine doğru bir etkiye sahip oluyor.

Bu iki mekanizma, ultra-emperyalizm yönündedir.

Üç: Yeni, büyük, hırslı "nasyonal" ekonomilerin ortaya çıkması yepyeni bir mekanizmayı işletiyor; Birinci Savaş'tan önce Almanya son derece hırslı ve aynı ölçüde sıkıştırılmış bir nasyonal ekonomidir. Japonya ve Rusya, Almanya'yı izliyor; Birinci Savaş öncesinde Rusya'ya "ikinci sınıf" bir emperyalist ülke demek yerindedir. Türkiye'ye, Sibiry'a'ya, Mançurya'ya doğru ekspansiyon içindedir.

Yeni, güçlü, kendi sınırlarına sığmayan bir nasyonal ekonomi, her zaman bir savaş kaynağıdır.

İki savaş arasında, Almanya ve Japonya, sıkıştırılmış bir zembereğe benziyorlar. Dört: Emperyalist sistemi dışından karşılama ve frenleme, eninde sonunda, emperyalistler arası barışçıl rekabeti silahlı çatışmaya çevirme eğilimindedir. Ultra-emperyalizm görüşünün sahibi Kautsky'nin kendisinin, 1905 tarihli "İktidar Yolu" başlıklı incelemesinde açıkça, 1904-1905 Rusya-Japonya savaşından sonra Uzak Doğu ve Muhammedi dünyanın "Avrupa Kapitalizmini yıkmak için ayağa kalktığını" yazıyor.* Kautsky, Doğular'ın ve tüm müslümanların Avrupa proletaryasıyla aynı düşmana karşı savaştıklarını ve ancak bir sermayenin yerine bir diğer sermayenin egemenliğini kurmak istediklerini kaydediyor.

Kautsky, bu incelemesiyle, 1920 yılında Komintern tarafından toplanacak olan Doğu Halkları Kurultayı'nın temellerini atmış oluyor; aynı zamanda emperyalizmi daraltacak hareketlere parmağını basıyor. 1905 Rusya Devrimi'nden sonra Jön Türk Devrimi'ni, İran Devrimi'ni, daha sonraki Meksika ve Çin Devrimleri, büyük bir kuşak oluşturuyor; bu, hiç kuşku-

suz, burjuva devrimci kuşağın, emperyalistler arası rekabeti kızıştırarak Birinci Emperyalist Savaşa yol açmış olması ihtimal dahilindedir.

İkinci Savaş'ın mekanizmaları daha karışık ve bu- laşık olmakla birlikte, Sosyalist Devrim'in yerleşmesi, Çin Devrimi'nin yaklaşması, emperyalist yayılmaya önemli frenler olarak çıkıyorlar. Dışından sarılan emperyalist sistem, diğer mekanizmalarla birlikte, kendi iç çelişkilerini artırıyor ve sonunda emperyalist savaşı yaşıyor.

Ultra-emperyalizm tartışmasını, bu saydığım, ek- lenebilecek veya çıkartılabilecek mekanizmalar çerçevesinde sürdürmek gerekiyor; Buharin ve Lenin'in bunları yapmadığını tekrarlamak gereği duyuyorum. Ancak özellikle Lenin'in böyle bir tartışmaya hiç yabancı olmadığını düşünüyorum ve bunun kanıtları var. Lenin'in, Buharin'in çalışmasına yazdığı, 1915 yılının sonlarının damgasını taşıyor, önsöz, her nedense hep ihmal ediliyor. Bu önsözden aktarıyorum: "Can one, however, deny that in the abstract a new phase of capitalism to follow imperialism, namely, a phase of ultra-imperialism, is thinkable? No. In the abstract one can think of such a phase."*

Çok açık; soyut olarak emperyalizmin bir yeni, ultra-emperyalizm aşaması tarafından izlenebileceğini inkar etmenin mümkün olup olmadığını soruyor. Kesinlikle inkar edilemeyeceği cevabını veriyor. Soyut olarak böyle bir aşama düşünülebilir; Lenin, bu düşüncededir.

Güzel; bunu, Lenin'in, sözünü ettiğim tartışmayı yazmamakla birlikte yapmış olduğu biçiminde yorumluyorum. Lenin, hiç kuşkusuz gelişme çizgisinin, "istisnasız bütün devletleri ve işletmeleri yutan bir dünya tröstü doğrultusunda" olduğunu kaydediyor. Çok güzel, ancak ekledikleri var. Emperyalizm, ultra-emperyalizme dönmeden önce "emperyalizm, kaçınılmaz olarak, patlayacaktır ve kapitalizm zıddına dönecektir". Lenin, bu haberi veriyor.

Burada duruyorum ve kısa bir açıklama yapmak istiyorum: Ortaya iki Lenin çıkıyor. Birisi, bilim adamıdır ve diğeri devrimci politikacı oluyor. Bilim adamı Lenin, gelişmenin ultra-emperyalizm yönünde olduğuna işaret ediyor ve devrimci politikacı Lenin, bu noktaya varılmadan önce sistemin patlayacağını ya da patlatılacağı mesajını veriyor.

Belki de hiç bir yerde bilim adamı Lenin ile devrimci politikacı Lenin bu ölçüde birbirinin karşısına dikilmiyor ve belki de hiç bir yerde bilim adamı Lenin, devrimci Lenin'i böylesine büyük uyumla desteklemiyor; yöntemsel olarak bunlara değinmeden edemiyorum.

Peki şimdi?

Son savaşı, tek yanlı bir ultra-emperyalist savaş olarak nitelenebilir mi? Burada bu noktaya

*- Karl Kautsky, Selected Political Writings, op. cit., s. 77

*-N.Buharin, Imperialism, op. cit., s. 13.

girmek istemiyorum. Şu anda düşündüklerim Irak Savaşı'nda bile emperyalistler arasında ahengin hiç de görüldüğü gibi olmadığını, pek çok emperyalist ülkenin Amerika'nın bir "süper emperyalist" ülke durumuna gelmesini, emperyalist ülkelere de kendi emrini dikte ettiren bir konuma ulaşmasını engellemek için, Amerika'nın kuyruğuna takıldıklarını düşünebiliyorum.

Katılmada, Amerikan hegemonyasının yaygınlığı izlenimini önleme motiflerini görebiliyorum; ayrıca Irak eninde-sonunda bu birleşik emperyalist saldırı için küçük bir lokma oluşturuyor.

Bu nokta ve soru ilerde tartışılacaktır; ben burada emperyalistler arası savaşların bitip bitmediği sorusunu ele almak istiyorum. Bu soruyu tartışırken de "hiyerarşik emperyalizm" kavramını denemek durumundayım.* Bir üstemperyalist gücün hegemonyasında bir başka emperyalist devlet düşünebiliyorum.

Mevcut emperyalist ülkeler arasında, kendiliğinden çıkabilecek bir savaş uzak bir ihtimal görünüyor; Japonya'nın yeni pazarlara girişi, Avrupa ve Amerika pazarları dahil, son derece başarılı gelişti. 1960 yıllarından itibaren Japonya, yeni pazarlar ararken son derece dikkatli ve temkinli davrandı; özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin tepkisi büyüdükçe geri adım attı ve dolar zayıfladıkça yardım elini uzattı. Başka bir yolu da görünmüyordu; çünkü İkinci Savaş'tan sonra Almanya gibi silahsızlaştırılmıştır.

Almanya ve Japonya'nın Amerika ve geri kalan Avrupa ekonomilerini tehdit ettikleri bir zamanda silahsızlandırılmış olmaları, mevcut emperyalist ülkeler arasındaki bir savaş ihtimalini ortadan kaldırmış oluyor; ama yeni yollar açılabilir. Belki de Irak üzerine açılan savaş, hem emperyalistlerin hegemonya gösterisi ihtiyacı ve hem de büyük bir uzak görüşlülükle Arap Birliği'ni önleyerek ilerdeki dahabüyük bir savaşın önünü alma olarak değerlendirmek mümkündür; bu savaşla kaybeden Araplar ve Arap Birliği oluyor.

Arap Birliği yönünde atılan küçük ve zor adım birleşik emperyalist saldırı ile karşılaşılıyor; ancak aynı zamanda, bir Türk Birliği olmasa bile Türkik Kökenli bir federasyon için Ankara'nın şiddetle özendirildiği görülüyor.**

Daha açık da söylenebilir; Türkiye, Amerika'nın üst hegemonyası altında ikinci sınıf bir emperyalist

devlet olmaya doğru itiliyor.

Sovyet sisteminin çözülüşü ile birlikte Türkiye'den Azerbaycan üzerinden geçerek Orta Asya'daki Türkik kökenli devlet ve halkların Türkiye'nin hegemonyası altında toplanması, çözülüş başlar başlamaz Amerikan basınında pek büyük bir sıklıkla yazıldı; Türkiye'de böyle bir iradenin olmayışından yakınılıyordu. Irak Savaşı ile birlikte Türkiye'de bir emperyalist ülke olma iradesinin canlanmaya başladığı görülüyor.

Şu anda Ankara ne yapıyorsa, Washington'un bilgisi ve planları dahilinde yapıyor; Türkiye ikinci sınıf bir emperyalist güç olma planını açığa vuruyor.

Bu açıklık, "Seçmeli Caydırıcılık" olarak Türkçeleştirdiğim Amerikan doktrinine uygun görünüyor; bu doktrin genişlemesi anlamına geliyor. Washington, "discrete deterrence" doktrini ile Orta Doğu'da kendisine paralı askerlik yapacak yerel halklar arıyordu; Türkiye ile birlikte ikinci sınıf bir emperyalist güç bulabileceği noktasına geldiği anlaşılıyor.

Türkiye'nin emperyalist senaryosu, ilk aşamada, Kuzey'ine doğru barışçıl, güneyine doğru fetihçi olmak durumundadır; her iki açıdan da zorunluluk görüyorum. Hiç bir ülkenin yalnızca ekonomik gücüne bakarak ve yalnızca bunu göstererek bir emperyalist ülke sayılması mümkün görünmüyor; mutlaka bir kez, ülke dışında zorunu göstermesi gerekiyor.

Buradan emperyalistler arası savaş ihtimaline veya ultra-emperyalizm tartışmasına dönmek istiyorum.

İkinci sınıf bir emperyalist ülke de, eninde-sonunda, bir emperyalizmdir; güçlenmesi ve büyümesi halinde üst hegemonyayı dinlememesi büyük bir ihtimal sayılmalıdır. Irak, çok daha sınırlı imkanlarla, Amerika'yı dinlememe şansını denemiş oldu; bunu, daha büyümüş bir ikinci sınıf emperyalist ülkenin tekrarlamasını normal karşılamak gerekiyor.

Böyle bir ihtimal, yeni bir durum anlamına geliyor; ortaya çıktığında ve realize edildiğinde mutlaka emperyalistler arası dengeleri etkileme durumundadır. Bu etkileme, ultra-emperyalizm tartışmasını doğrudan doğruya ilgilendiriyor.

Ancak ben daha çok Türkiye'nin emperyalist açılımı ile ilgileniyorum; "hiyerarşik emperyalizm" kavramı, bu açılışın emperyalistler arası dengeler açısından da imkan dahilinde olduğunu gösteriyor. Rusya'nın bir zamanlar ikinci sınıf bir emperyalist devlet olması, kavramın sadece Türkiye ile sınırlı kalmadığını ortaya koyuyor.

Türkiye'nin hem Kuzey'de yeniden doğmakta olan "Rusya" devletini ürkütmemeye ve hem de total bir "süper emperyalist" görüntüsü kazanan Amerika'yı teskin etmeye özen göstereceği anlaşılıyor.

"Emperyalist Türkiye" üzerine düşünmeyi sürdürmek istiyorum.

*-Bob Rowthorn, "Imperialist satellite", uydu emperyalist kavramını ortaya atıyor; Büyük Britanya'nın Amerika'nın uydusu bir emperyalist ülke olduğunu ileri sürüyor. Çok yerindedir; bugün yazdığı zamandan daha geçerli görünüyor. Ancak benim tartışmama yetmiyor. B.Rowthorn, Imperialism in the Seventies-Unity or Rivalry? *New Left Review*, N. 69, Sept-Oct. 1971, s. 51.

** - Yakında Tekin Yayınevi tarafından yayınlanacak olan "Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşü" adımı taşıyan çalışmamda bu özendirilmenin kanıtları yer alıyor.

13 MART 1982'DE İDAM EDİLEN ÜÇ GENÇ SOSYALİST İŞÇİ MÜCADELEMİZDE YAŞIYOR

İlhan Pasin

Analar onlar ayakta buğday içindeler,
Onlar yücelerden yüce dururlar:
Dünyayı doruktan sayreden,
Bir öğle güneşi gibi
Bir can darbeleri gibi onlar

Üç sosyalist işçinin, Seyit Konuk, İbrahim Ethem Coşkun, Necati Vardar'ın 13 Mart 1982'de Eyiülistim tarafından idam edilışleri üzerinden 9 yıl geçti. Şehit edilen üç yoldaşı saygıyla anıyor, mücadelelerini kendimize örnek alıyoruz. Fiziki varlıklarına son verildiği idam sephasına kadar devrimci onurunu, sosyalist inancını taşımuşlardır. Bugün bizlerde, proleteryanın mücadele bayrağını aynı kararlılıkla, aynı inançla taşıyoruz ve taşıyacağız.

TKEP üyesi bu üç işçinin idam edilmesi, Türkiye işçi sınıfı hareketinde sıradan bir olay değildir. Bunlar 1970'lerde Denizler'in, Mahirler'in, İbolar'ın mücadele ruhudur. Bu ruhla ve işçi sınıfının mücadelesinden aldıkları güçle, faşist mahkemelerde susmayarak orada da mücadele etmenin örneklerini bizlere göstermişlerdir.

Sınıfı uğruna darağaca giden işçi sınıfının öz evlatları sadece cezaevi ve idamlarda değil, önceleri de; Seyit Konuk Tarih olaylarındaydı. Ufağa soka vucuduyla demir çubukla polis panzerine barış koyan Seyit'tir. Karadeniz mensucat grev kadını grev boyu bekleyen BMW işçisi Necati idi. Maden işçilerini örgütleyen İ.Etem di.

Yoldaşlar, dimdik durdular, yalvarmadılar. "Bizler şerefimizle bir kez ölürüz", şerefsizce çok yaşamaktansa şerefli ölümü yeğlediler. Heyete hesap vermediler. "Sizden hesap soracağız" dediler. 1 Mayıs'a denk gelen mahkemeyi protesto ettiler. "Bugün 1 Mayıs! Bugün dünya işçi sınıfının ve emekçilerin dayanışma günü olan 1 Mayıs sizi tüm devrim şehitleri adına 1 dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum!" diye haykırıyordu Seyit. Daha sonra üçü kenetlenerek mahkemeyi reddettiler. Aynı gün mahkeme heyeti kararlı üç sosyaliste idam kararı verdi.

Çorak tarıflara tohum saçılar
Ne korktular ve kavgadan kaçılar
Yigitce ölüme kucaak açılar
13 Mart şafağı üç darağacı

Seyitler'in suçu MHP'nin İzmir İl Sekreteri ve bir işvereni öldürmek. Bunu bir kişi öbür yoldaşları kurtarmak için tek başına yaptığını üslenir. Fakat diğerleri baş kurtarmaya gitmek istemezler. Son isteklerini söylerler. Necati parkasının, cezaevinde yatan bir yoldaşına verilmesini söyler. Saatinin yeğenine verilmesini bildirir. Son çay ve sigaralarını isterler. Hakim dırki, "sizler zaman kazanmaya çalışıyorsunuz." Azarla, küfürle çay gelir. İ.Etem; "ölümden kormuyorum", der, çayı bir dikişte bitirir.

Cellat tekme ile vurdu sehpaye
Devam edin devam edin kavgaya
Son bir defa haykırdılar dünyaya
13 Mart şafağı üç darağacı

Üç işçi, yıllardır biriken sosyalist hareketin, işçi sınıfı hareketiyle tarih bağlarının olduğunu ve bu bağların hergün gelişerek devrime yürüyüşün yolunu sağlam döşenmekte olduğunu kanıtlarını sundular. Türkiye sosyalist hareketinde idam edilen ilk komünist işçiler olarak da, yine mücadele tarihine adlarını yazdırdılar. İşçi sınıfına layık politik zenginlikte izler bıraktılar.

Yoldaşlara bağlılık devrime bağlılıktır. Hapislerimiz ve ölümlerimiz ortak değerlerimizdir. Bu bakımdan zenginiz.

Tarihi gelişin önüne kimse çıkamaz; bilimsel sosyalizm, toplumsal dinamiklerin yarattığı dalgalanmalarla birlikte, gelecekte insanlığın kurtuluşu olan sosyalist toplumun kuruluşunu sağlayacak bir ideolojidir. Yarınlar, kapitalizmin ve onun çeşitli varyasyonlarının değil sosyalizmindir.

Zamanıyım kırılacak bu çarklar
Zulüm yok olur kurtulur halklar
Tarihler geçse de anılacaklar
13 Mart şafağı üç darağacı
6 Mayıs günü üç darağacı

13 Martı Unutmadık!
İdamlar Bizi Yıldırılmaz!
Ya Sosyalizm Ya Ölüm!

BİR BROŞÜRÜN ÇÖZÜMLEMELERİNE YÖNELİK ÖNCELİKLİ DEĞİNİMLER

Orhan İyiler

"Günümüz Dünyası, Türkiye ve Görevlerimiz" broşürünü* okuduğum zaman ilk izlenimim şu oldu: "İşte gerçekten çaba gösterilerek hazırlanmış bir çalışma". Düşünceleri nizi kurgulamada, onları geliştirmede ve çerçevelemedeki başarınızın yanında, dilinizin arılığı, anlatım bütünlüğündeki tutarlılık imrendirdi beni. "Bu dedim, geleneğin getirdiği gözardı edilmemesi gereken önemli bir kazanım. Tümcelerinizdeki "Marksizm-Leninizm'in reformizme karşı savunulmasına" sık sık yaptığımız vurgulamalar, bunu tüm çözümlerinizde bir ölçek olarak kullanışınız hiç kuşkusuz benim gibi birçok kişiyi de heyecanlandırmış olmalıdır. Sonuçta işçi sınıfıyla Leninci kadroların buluşabilmesi, bu dağılımın giderilebilmesi, komünist hareketin birliğinin sağlanabilmesi için birleşik, yasal açık bir emek ve sosyalizm partisinin yaratılmasını önermeniz, ve bunun kaçınılmaz oluşunu vurgulayıp, broşürünüzü okuyanlarca gerçekten de artık en sağlıklı bir çözüm olarak algılanmış olmalıdır.

"Günümüz Dünyası" konusundaki çözümlerinizin genel yapısına değinmek istemiyorum. Benim yapmak istediğim geniş çerçeveleriyle ortaya çıkan tablonun son derece büyük farklılıklar gösterdiğini söylemek değil ama sizin "Günümüz Dünyası" çözümlerinizde son derece önem verdiğiniz ayrıntılara önemle parmak basabilmektir. Ayrıntılar, diyalektik görüşümüzün en önemli temel taşlarından biridir. Birçok şey ayrıntılarda gizlidir çünkü. Onlarla döşeyeceğimiz çözümlerimiz ve bu çözümlere dayalı yargımız -işin şaşılması yanı- benim ayrıntıları başka, bir başkasının çok daha başka değerlendirmesiyle sonuçta aynı sonuca çıksa bile bir işlem yanılışıyla iki sonuçtan birinden birinin kesinlikle kabul edilmemesi gerekir. Bu işlem yanılığını öğrenmenin matematik sınavında -sonuç doğru olsa bile- öğretmeni geri çevirir, yine bu işlem yanılışı toplumsal

*- "Devrimci Sosyalist İşçi Partisi Yolunda"ki gruptan K.Birlik'e ait bu broşür (Yaz 1990) üzerine Ağustos 1990 tarihli "Değınmeler"den geniş bir derleme T.Kurtuluş redaksiyonunca yapıldı-T.Kurtuluş.

içerikliyse toplum yadsır. Geri çevirir.

Sizinle birlikte ben de: "Yaşasın Marksizm-Leninizm", "Yaşasın proletarya enternasyonalizmi", "Selam olsun Türkiye'nin ve dünyanın geleceğine", "Şan olsun bu yolda savaşan tüm yoldaşlara" diye bağırabilmek isterdim. Ama ayrıntıların diyalektik değerlendirilmesinde ve de belki onun kadar önemli yaşadıklarımızın bize öğrettikleriyle aramızdaki bu ayrıntıları işlemede gösterdiğimiz ayrıcalıklı tutum -görüntüdeki- doğru sonucu aynı heyecan ve coşkuyla paylaşmamı engeliyor. Bizi sonuca götüren düşünce ve değerlendirme taşlarını böylesine gelişigüzel atvermenin bende uyandırdığı derin kaygıyla, çözümlerinizdeki ayrıntıları değerlendirmedeki bence son derece önemli yanlışlara değinmek istiyorum.

LENİN'İN ÜLKESİNDE SOSYALİZM BİR SAKATLANMAYLA MI DOĞMUŞTUR? YA DA GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE SOSYALİZM GERÇEKLEŞTİRİLEMEZ Mİ?

Broşürünüzün "Dünyadaki Yeni Gelişmelere İlişkin Kimi Saptamalar" bölümünün 3. sayfasında şöyle diyorsunuz:

"Öncelikle sosyalizm kuruculuğuna görece geri kalmış Çarlık Rusya'sı koşullarında girişme ve uzun süre tek ülkede kuruculuğu düşman kampla çevrili koşullarda yürütme zorunluluğu gibi nesnellik, bu nesnellikte boy veren öznelci ve iradeci yaklaşımlar, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruculuğunun daha baştan kimi sakatlanmalarına uğramasını getirmiştir."

Yoldaşlar:

Bu yaklaşım Leninizm'in geri kalmış ülkelerdeki doğru formülasyonunu ve gerçekleştirdiklerini gözardı etmeyi getirir. Herkeste pek yaygın bir biçimde temellendirilmiş bulunan "sosyalizmin geri kalmış ülkelere göre olmadığı" vulgar düşüncesinin devrimci kadrolara değin uzanmış, hele son zamanlardaki altüst oluşlarla iyice pekiştirilen "ucuz" yorumun psikolojik tortusunu artırmaya yarar. Bununla da kal-

maz. Reel sosyalizmin uğradığı yenilginin hangi büyük işlem hatasından kaynaklandığını görmemizi de engeller. Basmakalıp düşünmeye alışmış ya da alıştırılmış insanlarımız için bu tür yargıların bence bir başka büyük sakıncası da şudur: "Öyleyse önce kapitalizmin ülkemizde gerçekleşmesini sağlamalıyız. Ondan sonra sosyalizmin gelmesini ve de gerçekleştirilmesini yanlızsız bir biçimde gerçekleştirme olanağını buluruz." Kendi tembelliklerine sürekli gerekçeler hazırlayan kadroların son zamanlarda gözlediğim "kendilerini kurtarma, köşeyi dönme ve zenginleşme" çabalarına da bir güzel kılıf hazırlamış olunuz. Öyle ya kapitalizmin aşamasından sonra gelecek sosyalizm için çaba harcamak liberal ekonominin bütünüyle içinde yer almayı getiriyorsa "biz neden zenginleşmeyelim? Köşelerin hızla döndüğü bir ülkede biz önümüze çıkan bir iki köşeyi niye dönmiyelim?"

Oysa, "görece geri kalmış Çarlık Rusyası koşullarında" uygulamaya konulan sosyalizm uygulamasının gerek parti, gerek ideolojik gerekse ülkenin somut koşullarının dönüştürülmesi konusunda Leninizm'in bize öğrettikleri -tüm geri kalmış, sömürülen ülkeler için- Pleblerin kendi kurtuluşlarında altın bir anahtar işlevliğini taşımaktadır. Lenin bu ülkelerde özellikle demokratik burjuva devriminin parti ve proletaryanın öncülüğünde ileri sanayi ülkelerinde bile elde edilememiş başarılarına büyük bir önem vererek değinir. Toplumun ortaçağ kalıntılarının ve karanlığından sosyalizmin demokratik burjuva aşamasını gerçekleştirerek nasıl çekip çıkardığının, hem de en kısa bir dönemde başarılı olduğunu somut örneklerini Lenin'in stratejisinde, bolşevik partinin kararlı uygulamalarında görürüz.

Lenin'in şu alıntılardaki görüşlerini yoksa siz artık paylaşmıyor musunuz? Ya da hiç unutmamamız gereken öğretisini sirtımızı mı dönüyorsunuz? O zaman sizinle nasıl "Yaşasın Marksizm-Leninizm" diye coşkuyla haykırabilirim?

"Biz marksistler demokratik burjuva devriminin içeriğinden, ortaçağ göreneklerinin, uşaklık düzeninin, sosyal ilişkilerde (rejimsel ve kuramsal alanda) feodalizmin elenip atılmasını anlarız. (...) Hiç kimse-nin yapamadığı biçimde monarşik düzenin içini boşalttık. Din ya da kadın haklarının olmayışının ya da Rus olmayan uluslar için hukuktaki eşitsizlikleri, zorbalıkları düşününüz. (...) Hiçbir ülkede, en ilerlemiş olanlarında bile bu sorunlar demokratik burjuva anlamında sonuna dek çözülebilmemiş değildir(...) Bizde bu sorunlar Ekim devriminin yaşamasıyla tümüyle çözümlendiler. Ciddi bir biçimde dinle savaştık ve bu savaşımızı sürdürüyoruz. Rus olmayan tüm uluslara kendilerine ait cumhuriyetlerini ya da otonom bölgelerini kendilerine geri verdik. Gezegenimizin istisnasız tüm ülkelerinde açgözlü burjuvazi ve küt kafalı, şaşkın küçük burjuvazi tarafından örtbas edilen

kadın haklarının eşitsizliği ya da kadın haklarının olmayışı gibi feodalitenin ve ortaçağın insanı isyan ettirici bu bayağı, yüzkarası, utanç verici kalıtının ayıbını Rusya artık yaşamıyor**

Dostlarım, bizim gibi ülkeler için son derece de yaşamsal değerler içeren bu görüşler kendi başarılı pratikleriyle artık sizce uzak birer türkü müdür? Yoksa sosyalizmin kuruculuğunun, demokratik devrim aşamasına eşsiz bir buluşla geliştiren Lenin'in bu görüşlerinin sosyalizmin kuruluşuyla hiç mi ilgisi olmadığını vurgulamak istiyorsunuz?

Bu söylem burjuvazinin söylemidir. O elimizdeki tüm deneyimleri bir bir geri almak uğraşısını büyük bir beceriyle veriyor. Bizimse sarılabileceğimiz 1871 deneyimi, 1917 deneyimimizden başkaca hiçbir şeyimiz yok. Her ikisinin de aktif ve pasifini, işin hiç kolayına kaçmadan dökmek zorundayızdır. Bunu Leninizm'in ilkelerinin nerede deformasyona uğratıldığını, nerede tümüyle gündemden çıkarıldığını, nerede de gerçekten bu ilkelerin olayı tümüyle doğru kavrayamadığını saptayarak gerçekleştirebiliriz.

Sorunu şöyle temellendiremez miyiz? "Geri kalmış ülkelerde sosyalizme geçiş sürecinin öngörülmesi aslında Marx ve Engels'in bilimsel sosyalizm kuramlarına aykındır. Ve de ne söylenirse söylensin görece geri kalmış ülkelerde sosyalizm uygulamalarına geçiş kimi sakatlanmalara uğranmasını kaçınılmaz kılmaktadır."

Apaçık bir gerçek: Marx da Engels de, demokratik burjuva devrimi aşamasına gelememiş toplumlarda sosyalizme geçiş uygulamalarının sözkonusu olamayacağını söylüyorlardı. Marx'ın Rusya için düşünceleri son derece duruydu. Henüz demokratik burjuva devrimi için bile kendini doğru dürüst toparlayamamış, örgütlenememiş, Çar despotizminin başkaldırtmaz koşulları içinde yaşayan bir toplumun yazgısının Batı Avrupa proletaryasının gerçekleştireceği devrime sıkı sıkıya bağlı olduğunu söylüyordu. Batıda gerçekleştirilecek proletarya devrimi Rusya'da demokratik burjuva devriminin yoğun bir biçimde yolunu açacak ve Rusya'nın rönesansını sağlayacaktı. Ama Batıda gerçekleştirilmiş olan proletarya devriminin Rus işçi sınıfıyla yoğun birlikliliklerinin koşulları Rus proleter devriminin de sanıldığından çok önce gerçekleşmesini, demokratik burjuva devrimi koşullarını gerisinde bırakmasını sağlayacaktı. *

Yaşanun getirdiği, bu öngörünün taban tabana karşıt olmuştur. Ama biz bununla da yetinmeyelim. Ustaların nasıl yanıldıklarının örneklerin daha da biçimlendirelim. Engels de yanılmadı mı? "İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu" adlı yapıtında 1847'de artık İngiltere'de proletarya devriminin patlamak üzere olduğu muştusunu vermedi mi? 150 yılı aşkın bu muştu insanlığın somut yaşamına girmede. Marx 1853'de New-York Daily Tribune'e yazdığı bir yazıda aşağı

*-Lenin Toplu yapıtlar 33.cilt-44-45-46. sayfalardan

*- Bkz: Karl Marx, Ed. Progres. Moscou 1978 Sf. 664

yukarı, özetle şöyle diyordu: "Burjuva dönemi yaşayan dünyamızda bir büyük sosyal devrim gerçekleştiğinde, bu devrim dünya pazarını ve üretim güçlerini kendi yönetimi altına alacak, en ileri ülke halklarının ortak denetimine verecek ve işte o zaman insanlığın ilerlemesi öldürdüklerinin kafatasından nektar için korkunç yaratığa benzemekten kurtulacaktır.* Korkunç yaratık öldürdüklerinin kafatasından nektar içmesini sürdürmüyor mu?"

Soruyu, ucu sivri bir bıçak gibi yönlendirmeliyiz kendimize:

"Bilimsel kurgularının sonucunda ancak ileri, endüstriyel toplumlarda devrimin gerçekleşeceğini söyleyen ustalar -devrimin o ülkelerde değil- görece geri kalmış ülkelerde gerçekleşmesi karşısında tümüyle bilimsel bütünlüklerinde ve çözümlenmelerinde derin bir yanlışlığa düşmüşlerdir"

Ya da:

"Ustalar yanılmamıştır. Görece geri kalmış ülkelerde gerçekleşen devrim daha işin başında ustaların öngördüğü gibi kimi sakatlanmalarla doğduğu için dünya burjuvazisi karşısında yenilgisi kaçınılmazdır. Tıpkı 1871 Komünü'nün yenilgisi nasıl kaçınılmazdı ise 1917'nin de dünya burjuvazisi karşısında yenilgisi kaçınılmazdı."

Son irdelemeyi sizin gibi doğru bir irdeleme olarak varsayarsak o zaman şu soruyla yalın bir biçimde karşı karşıya kalırız: "Dünya üretiminin %71'ini ellerinde bulunduran bugünkü adıyla Kuzeyliler'in yani 7 büyük sanayii burjuvazisinin tümüyle dünyayı ele geçirmesini beklemekten başka yapacak hiçbir şeyimiz yok. Onların demokratik burjuva devrimlerini yeryüzünün tüm ülkelerinde bir bir gerçekleştirdikten sonra, söz konusu olan artık dünya proleteryanın devrim sürecinin başlamasıdır."

Yoldaşlarım,

Hemen belirtiyimki yukarıdaki her iki irdeleme de temelden olana, yaşamın diyalektik akışına tümüyle karşıttır. Diyalektiğin kendisine aykırı düşense marksizmin yaşama bakışındaki felsefesinin metoduna da aykırıdır.

Olan biten ve gözden kaçırılan şu: İngiltere'de 1847'lerdeki çalışan sınıfının durumu şimdi dünyamızın dörtte üçünü kapsayan insanların durumudur. Yani olay artık dünya metropollerinin 1847'deki görünümünden, sömürünün o azgın vahşiliğinden çıkmış, geri kalmış, sömürülen ülkelerin Üçüncü Dünya ülkelerinin sırtına bindirilmişdir. Gerek Marx, gerek Engels, 1860'larda artık kendini yavaş yavaş embriyon durumundan çıkarıp bütünüyle yoğunlaşmaya başlayan dünya pazarı ve kolonyalizm'in tanığı oluyorlardı. Engels bunu şöyle açıklar: "İngiltere'de emekçi sınıfın durumunu yazdığımda 24 yaşındaydım. Ama bugün bu yaştan üç kat daha çok yaşıyorum." Ve de bence en az, adı geçen yapıt ka-

dar önemli olan 1892'deki Almanca basımına yazdığı önsözde gerek İngiltere'deki, gerek kolonyalizmin boyutlarının kendi yöntemleri içinde nasıl diyalektik bir bütünlük gösterdiğini bugün de tümüyle geçerli öğeler üzerine yaptığı vurgulamalarla apaçık gösterir. Bu önsözün son derece özenle okunmasını öneriyorum. Herkesin temel yapıtlardan kaçmayı, ustaların adı geçince yüzünü buruşturmayı bir alışkanlık haline getirdiği bu altüst olmuş günümüzde, ben, uygarlığın bu ölümsüz yapıtlarını yeniden yeniden okumayı söyleyeceğim, üsteleye üsteleye. Çünkü en çok da onları okumamız, içeriğinin derin yorumunu, diyalektik vurgulamasını en doğru kavramamız gereken bir dönemi yaşıyoruz. Yani yenilgiyi yaşıyoruz. Yani gelişigüzel düşüncelerin hiç özen gösterilmeden söyleniverildiği bir dönemi yaşıyoruz. Yani geri çekilmenin sonsuz sapkınlıkları içinde insanlarımızın eriyip eriyip gittiği bir dönemden geçiyoruz.

Engels 1860'lardan sonra hızla gelişen emperyalizmi, Marx'tan daha uzun yaşamasının getirdiği olanağın yararlanarak son derece dikkatli bir biçimde çözümlediğinden metropollerdeki işçi sınıfını nasıl bu emperyalizmin finanse ettiğinin de son derece önemli tanıklığını yapar. Bu dönemde yazdığı yazılarda Marx'ın embriyon biçimde saptadığı dünya pazarı olgusunu tümüyle geliştirir. Monopoller dönemine gelindiğinden İngiliz monopollerinden söz eder. Yalnızca bununla da kalmaz. Gerek İngiltere, gerek Fransa ve gerek Amerika monopollerinin arasındaki rekabetin ilk çizgilerini verir. Bu monopollerin İngiliz dünya monopollerinin hegemonyasında bir "gedik açtığını" söyler. Ve de bu genç monopollerin dünya pazarındaki rekabetlerinin kapitalizmin yeni bunalmalarını yaratan yeni olguları oluşturduğunun net saptamalarını yapar. Yoldaşlar, söyler misiniz hangisi yanlıştı bunların? Ve de Lenin, özellikle Engels'ten monopollerle ilgili kolonyal gelişmelerinin yorumunu "Kapitalizmin Son Aşaması: Emperyalizm" yapıtında tümüyle bütünlüğe kavuşturur ve politik stratejisiyle siyasal erkin proleterya tarafından ele geçirilişin temel taşlarını daha o zamandan atar. Lenin'in gerisinde duran böylesine bilimsel yapıtların varlığı sözkonusu olmasaydı, ne ulusların kavgasının, savaşların özünü kavramamız olanaklı olacaktı, ne de paylaşım savaşlarının ekonomik temelini. O nedenle yalnız ve yalnız Lenin olmuştur; 1. Dünya paylaşım savaşının gerek çıkışındaki nedenlere değinindeki temel görüşleriyle ve sonrasındaki politikalarıyla tüm kıta Avrupasındaki sosyalistlerden kendini ayırmasını bilen. Ve o sosyalistler, marksizmin felsefesini doğru kavrayamadıkları için 1. Dünya savaşında ülkelerinin savaş bütçelerini desteklediler... Milyonlarca genci "ulusal" marsların rap rap'larında ölüm cephelerine sürdüler. Bunu, şunun için söylüyorum: Dün yapılan yanlışlıklar insanların yaşamını nasıl ölümcül etkilemişse, bugün yapılanlar da o denli olumsuz etkiliyecektir.

Dostlarımız, 71'erin dünyayı sömüren kendi metro-

* -Bkz: Kolonyalizm Üstüne Yazılar. Ed. Progres. Moscou 1977. Sf.99

pollerindeki saltanatına son verebilmek için oradaki işçi sınıfının bilincinin de yeniden doğması için, üzerindeki kapitalist metropollere son verme savaşını bizi bekliyor. Bu artık yalnızca bizim, sömürülen insanların görevidir. Ve de bunun böyle gerçekleşeceğinin yaşamsal kaçınılmazlığı teorik temele oturtulduğunda o zaman artık kimse: "görece geri kalmış ülkelerde sosyalizmin baştan sakatlanmalara neden olduğunu" söyleyemeyecek, tam karşısı, hem kendi ülkesindeki sosyalizmi inşa ederken deneyimlerini yenileyecek, hem de dünya metropollerindeki işçi sınıfının sosyalizmi o ülkelerde yeniden kaldıracabilmelerine doğrudan katkıda bulunacaktır.

Olanaksız, çok zor mu diyorsunuz? Zor olan her zaman kolaycı açıklamalara başvurup çıkmaz sokakların duvarlarıyla yüzyüze gelişimizdir. Üstelik doğru değerlendirmelerin kapitalizmin dünya egemenliğine karşın içinde bulunduğu çıkmazlıklarının olanaklarıyla da zenginleşerek tüm dünyamızı, tüm insanları, yeryüzü maceramızı ve uygarlık savaşımızı kurtarma olanaklarını kendi içinde taşıyor. "Ya Sosyalizm Ya Ölüm" diye bağırarak insanların sesi daha dünyamızdan kesilmedi. Bu sesin kesilmesi de olanaksızdır. Çünkü hiçbir dönemde bağımsızlık ve sosyalizm bu kadar iç içe çıkmadı. Geçen yılın Ocak ayında Fidel Castro, bu yalın gerçeği şöyle açıklıyordu: "Küba'da devrim, sosyalizm, ulusal bağımsızlık birbirinden ayrılmaz bir bütündür."* "Eğer, diye sürdürüyordu yoldaş Castro konuşmasını, Küba yeniden kapitalizme dönmek zorunda kalırsa, bağımsızlığımız ve kendi egemenliğimiz artık tümüyle elden çıkacak demektir. Miami'nin basit bir uzantısı, emperyalizmin yeni bir eklentisi olmaktan başka hiçbir kimliğimiz kalmayacak. (...) Kapitalizmin pazar ekonomisi ile, kendi değer yargılarıyla, kendi kategori ve yöntemleriyle, sosyalizmin bugünkü güncel sorunlarından çıkmasına yardımcı olabilecek gücü yoktur kendisinde kesinlikle..."

Yoldaşlar, kurucularımızın bilimsel saptamalarının hiçbiri temelde yanlışlığa düşmüş değildir. Kurucularımız manüfaktüre dönemle tam da kapitalizmin endüstriyel aşamaya vardığı dönemi tümüyle çözümlenip gelişme yasalarını belirlemişlerdir. Kurucularımızın sayrılığı saptamaları, sayrılığın nasıl bir yöntemle gelişeceğini göstermesinin gerçeklerini hiç ama hiç gözardı edemeyiz. O ilkeler bizi savaşımızın, hergün gelişen yeni yöntemlerini korkusuzca saptamamıza sonsuz olanaklar tanıyor. Engels'in İngiltere'de yeniden sosyalizmin doğuşunu, artık gelişen emperyalizmin içerideki sınıfları finanse etmesini tespitiyle izlenecek yolun düğümleri daha o zamandan atılmıştı. O nedenle burjuva söylemleriyle "sosyalizmin görece geri kalmış ülkelerde gelişmesinin" "kimi sakatlanmaları içerdiği" görüşü kurucularımızın sonradan yaptıkları, özellikle Marx'ın son zamanlarında koloni-

yal yazılarında büyük bir özenle üzerinde durduğu dünya pazarı olgusu ve ondan daha sonraki aşamaları bu olguyla değerlendiren Engels'in bilimsel irdelemeleri, Lenin'in derin kavrayışı ve yerli yerine oturmasıyla hem enternasyonal boyutu hem geri kalmış ülkelerde sosyalizmin inşasının derin boyutlu çıkışlarının öğretisini bize unutmamamız gereken bir kalıt olarak bıraktıklarını gözden kaçıramayız. Kurucularımız bize her zaman geliştirebileceğimiz büyük bir yöntem bıraktılar. Dar formülasyonlarla bu yöntemi budamaktan kaçınmak sanırım şu son zamanlarda en başta gelen görevimiz.

İRADECİ YAKLAŞIMLARIN GETİRDİĞİ NEDİR? YA DA İRADECİ YAKLAŞIM SOSYALİZMİN SAKATLANMASINA MI NEDEN OLMUŞTUR?

Diyorsunuz ki: "...Geri kalmışlık ve düşman kampla çevrili koşulların nesnelğinde "boy veren öznelci ve iradeci yaklaşımlar"da sosyalizmin daha baştan sakatlanmasına neden olan girişimler olmuştur." Dostlarım, bu, tam da Leninizm'in ruhuna aykırı bir saptamadır. Leninizm iradecidir.

Son zamanlarda en çok söz edilen, yönlendirilen eleştirilerden biri de bu. Marksist solumuzda da kendilerini Leninci diye tanımlayanlarda da bu "iradeci" sözcüğü pek geçer oldu. Pek geçer olunca da "eh herkes söylediğine göre, doğru olmalı" diye birçok kimse de sözcüğün sosyal ve psikolojik içeriğini hiç mi hiç araştırmıyorlar. Açıkçası zaman zaman benim bile kafam karıştı. Bu iradeci lafından ne anlaşılıyor diye düşünmeye başladım. Kuşkusuz bildikleri bir şey var diye geçirdim kafamdan. Ama sizin broşürünüzde de iradeci sözcüğünü görünce bu sözcüğün yanlış bir biçimde büyüyüp gitmekte olduğunu sezinlemede güçlük çekmedim. Önce öznelci sözcüğünü doğru dürtüst kavrayamadım. Belki de karmaşa, biri öztürkçe öteki arapça sözcüğün yan yana gelivermesinden. O zaman karmakarışık oluyor kafam. Sonunda buldum: Öznelci; kökü öznel; öznel de şu: "Gerçeklere değil de bir kimsenin bireysel, kişisel anlayış ve duygularına uygun olan, kaynağını onlardan alan." Bununla Stalin'i mi amaçlıyorsunuz? Öyleyse hemen söyleyeyim ki Stalin'e yapılan en kaba ve yanlış bir eleştiridir bu. Bunu geçiyorum.

Ama iradeci sözüyle neyi amaçladığınızı daha çok ilgilim çekti Çünkü Leninist partiye tümüyle son zamanlarda özellikle kendilerini "Marksist Sol" diye nitelendirenler, Leninci modeli iradeci olmakla suçuyorlar. Iradeci sözcüğünü doğru algılayabilmem için tıpkı öznelci'de yaptığım gibi yeniden Okyanus sözlüğünü açtım. Kökü irade buyruk, buyrultu. Iradeci de buyrukçu, buyrultu veren ya da buyrultuları kabul eden. Fransızcası: Volontariste. O zaman biraz daha rahatladım. Larouse'u açtım, yetmedi. Robert'i açtım, olmadı. Littré'de köküyle öteki anlamlarıyla yapılan karşılaştırınca ortaya birçok değişik kullanımları

*- Bkz. Le Monde Diplomatique. Haziran 1990

yanında solcularımızın kendilerine belki de temel aldıkları hepsindeki ortak şu açıklamayı saptayabildim: "Her şeyi yapmamız yada yapmamızı kendi gücümüzde gören görüş." Volontariste de; "herşeyi insan gücünde gören" demek.

Sözcük sözcük tümcelerinizin üzerinde duruşumu çılgınlığıma vermeyiniz sakın. Tartarak, bilerek kullanmadığımız her sözcük karmaşamızı, birlikte olmamız gerekenlerle benzer görüntüler verişimizi sergiliyor. Örneğin Bay Gorbaçov da sizin gibi kullanıyor iradeci sözcüğünü. 28. Kongre'de "pazar ekonomisi" ile ilgili bölümde aynen şöyle diyor: "Pazarın kendiliğinden mal mübadelesinden çok iyi organize olmuş mekanizmalara uzanan binlerce yıllık bir geçmişi vardır. *Biz iradeci yaklaşımlardan vazgeçmeli ve ekonomik süreçleri değer yasına dayanarak ve böylece ekonomide yeni ve güçlü teşvikler yaratacak biçimde yönlendirmeyi öğrenmeliyiz.*"

Bay Gorbaçov'la aynı dili kullanarak nasıl "Yaşasın Leninistler" diyebiliriz? Hem de herşeyin gerçekten birbirinden kendi özüne yönelik soyutlanmasını yaşadığımız bir dönemde...

Lenin ve bolşevik parti volontarist idi. Öncü parti anlayışı ister istemez volontarizm içerir. Ama dostlarım aslına bakarsanız Marx ve Engels de gerek enter-nasyonal'in kuruluşundaki izledikleri yöntemde, gerek kendi yaşadıkları günlerde özellikle Alman sosyalist partisinin kuruluşundaki yöntemde bu volontarist eğilimi her zaman göstermişlerdir. Proletarya diktatoryasını temel ilke olarak kuran kurucularımızın iradeci olmadıklarını söylemek nasıl olanaklıdır? Sanırım volontarist sözcüğü ile demokrat sözcüğü birbirine karıştırılıyor. Kim volontarizm'in demokratik olmadığı savında bulunabilir? Özellikle Leninist parti volontarizm'in nasıl demokratik bir karakter taşıdığına gerek X. Kongre'deki sendikalar tartışmasında, gerek Brest-Litovsk andlaşmasında ve özellikle kendini tümüyle açığa çıkaran Bogdanov'uların Ernest Mach'in subjektivist, yani sizin sözcüğünüzle; öznelci, ve idealist düşüncesinden kaynaklanan Proletkult tartışmalarında apaçık belirginleştirmiştir. Leninizm işçi sınıfının öncü partiyle kitlelerin iradesini tümüyle kaynaştırmayı ve "kitleleri eğite eğite tüm ekonomiyi, tüm yönetimi ele geçirmelerini" sağlamayı amaçlamıştır. Bu damıtılmış bir biçimde komünizmin de kurucularımızca gözetilen, çerçevesi iyi belirlenmiş amacı değil midir?

Lenin 8 Ekim 1920'de Proletkult kongresinde Buharin'e gönderdiği notta aynen şunları yazıyordu:

"Proletarya=Rus Komünist Partisi=Sovyet Devleti. Sizinle bunda anlaşılıyor muyuz?" Bu eşitler'in Leninist partide demokratik volontarizmi içerdiğini olayı yakından izlemek zorunda olanlar, kendilerine Leninist diyenler çok iyi bilmek zorundadırlar. Çünkü bolşevikler kitlelere rağmen iktidarı almış değil, kitlelerin iradesi ile ve Sovyetlerin onayı ile, giderek bir bakıma itimiyle siyasal erki ele geçirmişlerdir. Yoldaşlarım, kaynaktaki olaylarla sonradan olanları biri

birine karıştırıp "öznel ve iradeci yaklaşımların" görece geri kalmış ülkelerde sosyalizm kuruculuğunu daha için başında sakatlandığını söylemek tüm uygulamaları bir çırpıda gözardı etmek, olayları doğru irdeleyememek sakıncasını birlikte getirir. Bununla da kalmaz: Artık apaçık anti-leninist oldukları ortaya çıkmış olanlarla aynı sözcükleri kullanmamızı getirir ki bu da yeniden biliçlenme dönemine, perestavka, girdiğimiz şu süreçte herşeyi yerli yerine oturtmamızı kesinlikle engeller...

DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE SOSYALİST SİSTEMİN BAŞLANGIÇ GERÇEĞİ

Yoldaşlarım, gerek Sovyetler Birliği'nin kendisinde, gerek Doğu Avrupa ülkelerindeki oluşumları değerlendirdiğiniz "Dünyadaki Yeni Gelişmelere İlişkin Kimi Saptamalar" bölümünde aynen şöyle diyorsunuz, yukarıda yaptığım alıntılardaki yargılarımızı yeniden vurgulayarak:

"Öte yandan sosyalist sistemin kuruluşunda üye ülkelerde geçiş süreçlerinin yukarıdan aşağılı ve olağan dışı koşulların ürünü olması, sosyalist sistemin kendi iç siyasalıklarının yetkin bir biçimde serpilip gelişmesini engellemiştir. Sosyalizmin kuruculuğunun giderek daha gelişkin ülkelerde değil de, klasik sömürgecilik sisteminin yıkılmasıyla da bağlı olarak görece geri ülkelerde başarılmak zorunda kalınması, bir bütün olarak sosyalist sistemin, başta ekonomik olmak üzere birçok alanda gitgide dünyaya örnek olucu özelliğini yitirmesini beraberinde getirmiş, dahası Sovyetler Birliği'nin olanaklarının daha da ileriye gitmek için sahip olduğu potansiyeli bakımından rasyonel olmayan aktarımları getirmiştir. Böylece sosyalist sistem içinde kendini belli eden nesnel etmenlere, sosyalist demokrasinin hukukuna bağlılıkta gösterilen eksiklikler de eklenince, sistem ciddi sorunlarla yüzyüze geldi."

Birbiri içine sokulan yargılamaların bu bölümünde de üstelerek altını çizdiğiniz "klasik sömürgecilik sisteminin yıkılmasına bağlı olarak görece daha geri ülkelerde, sosyalizmin kuruculuğunun, başarılmak zorunda oluşunun (...) sistemi ciddi sorunlarla yüzyüze getirmesi" yargısının içeriğinin ne denli Marksizmin temel görüşlerine de karşıt olduğunu vurguladığım için yeniden değinmek gereği kalmadığını düşünüyorum. Son derece başarılı, bir bakıma kitabı tümcelerle gerçekleştirdiğiniz tablo'dan bu bölümü çıkarınca, beni özellikle "... üye ülkelerde geçiş süreçlerinin yukarıdan aşağılı ve olağan dışı koşulların ürünü olması" yargılaması alabildiğine kaygılandırmıştır. Devrimin üye ülkelerde -bununla sanırım büyük ölçekte Doğu Avrupa ülkelerini amaçlıyorsunuz- yukarıdan aşağı olması ve olağan dışı koşulların ürünü olarak nitelendirmeniz, öteden beri varolan bir yargının, son zamanlarda kapitalist metropollerden çıkarak artık tüm dünyaya bir peşin yargıyla kendini pekiştirdiğini gösteriyor. Bu tartışılmaz yargı şudur: "Doğu Avrupa ülkeleri (üye ülkeler) hiçbir zaman komünizme eğilimli, yatkın olmamışlardır. Bu

ülkelerde gerçekleştirilen sosyalist sistemler 2. Dünya savaşının bir ürünü olarak Kızıldoru'nun zoru ve aracılığıyla totaliter bir biçimde gerçekleştirilmiştir."

Dostlarını; bu kocaman bir yalandır. Hem de Berlin'in düşmesiyle birlikte Trumancı çevrelerin son derece bilinçli ortaya attıkları ve de kendi metropollerinden geliştirdikleri koskocaman bir yalandır. Hitler nasyonal-sosyalizminin faşist istila güçlerine karşı silahlı mücadeleyi ilk başlatan -üye ülkelerdeki- komünist/partizanlardı. Ama dostlarını, Fransa'da bile son zamanlarda direnişi ilk başlatan Fransız komünistleri olduğu konusundaki gerçeği ortadan silip atabilmek için korkunç bir propaganda başlatılmış bulunuyor. Chirac ve D'Estaignee'de Le Pen'in bu propagandasını arkadan destekliyorlar. Ama dünya burjuvazisi, komünistlerin tüm getirdiklerini silip atmaya öyle kararlı ki bugün Leningrad ve Moskova'da ilk bolşeviklerin adlarını taşıyan sokakların bile adlarının değiştirilmesi gerektiğini yazıyor, bu doğrultuda utanmazca isteklerde bulunuyorlar.

Herkes biliyor: İlk direnişçiler Fransa'da komünistlerdi. İlk Resistance eyleminin kurucuları, örgütleyicileri Fransız komünist parti yöneticileri ve militanlarıydı. De Gaulle daha sonraları Resistance (Direniş Örgütü) ile Londra'dan ilişki kurduğunda karşısında ilk önce bu komünistleri buldu. Bir yurtsever asker için bu anlamlıdır. O nedenle şimdiki soytarlar gibi inkarcı yola sapmıyarak anılarında aynen şöyle yazmıştır: "Komünistler Direnişte olağanüstü ağırlıklı bir rol oynamışlardır. Düşmana karşı öylesine bir canlılıkla karşı koydular ki, anıları önünde saygıyla eğildiğimi söylemekten kıvanç duyuyorum." Marşal Petaine'nin faşist ve işbirlikçi hükümeti 22 Ekim 1941'de Chateaubriant alanında Direnişi örgütleyenlerin önde gelenlerini kurşuna dizerken, Batı'daki bu ilk direniş şehitlerinin inanç dolu haykırılarını unutamayız.

Son sözleri "Yaşasın Fransa. Yaşasın Dünya Proletaryası"ydı. De Gaulle'in başkanlığında Resistance'da asıl kadroları oluşturan Churchill'e in kaygıları büyüyor. Fransa'yı da komünistlerin ele geçirip geçirmeyeceğinden derin kuşkuları vardı. Bugün Fransa'da bu tarihsel gerçekleri saptıran kadrolar hep Vichy hükümetinde görev almış, o felsefe ve doğrultuda çalışmış olanlardan oluşuyor. Doğrusu ya anti-komünizme bağlılıklarının disiplinine, ondan hiç mi caymayışlarına insanın hayranlık duyusu geliyor.

Ama asıl gerçek şu: Asıl direniş tüm tabanıyla Doğu ülkelerindeki komünistlerin öncülüğündeki partizan savaşlarında, partizanların siyasal erki tüm halklarıyla birlikte ele geçirmedeki yasallığı, Ekim 1944 yılında Moskova'da gerçekleştirilen Stalin-Churchill buluşmasında, Churchill masaya bile getirememiştir. Tartışabildiği yalnızca iki konu vardı. Çekoslovakya'daki hükümet durumu ve Yunanistan ile Yugoslavya konularındaki üstelememeleri. Tarafsız tarihçilerin bu 1944 buluşmasında Churchill'in son derece zayıf kozlarla masaya geldiğini, bu ülkelerde de siya-

sal erkin komünistlerce ele geçirilmesine karşı aslında elinde hiç de önemli kozları olmadığını yazdıklarını okumak olası.

Kızıldoru'nun ya da Sovyet komünistlerinin "üye ülkelerde" yukarıdan aşağı dayatmalarıyla Halk Demokrasilerinin kurulmadığını, bunun olanaksız olduğunu Yunanistan olayları kadar hiçbir olay belki de kanıtlayamaz. Nodeni de şu: Çünkü burada iktidar komünistlerden gasp edilmiştir. Hem de yalnızca İngilizler tarafından değil, Stalin'in de desteğiyle.

2. Dünya Savaşı ve hemen sonrası düzenlemelerini gerçekten de tarafsız bir gözle incelemeye çaba gösteren çok az sayıdaki Batılı yazarın ortaklaşa kanısı şudur: Özellikle Batılı kapitalist metropoller 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan iktidar boşluklarının, o dönemde alabildiğine yükselen halkların sosyalizm ve sosyal adaletçi, barışçı istemlerine komünistlerin yarut verebildiği gerekçesiyle, siyasal erklerin komünistler tarafından dünyanın birçok bölgesinde ele geçirileceği, onlar tarafından doldurulacağı kaygısıydı. Aslında bu kaygı ile Avrupadaki kendi metropollerinin bile elden çıkmasını önlemek için önce Marshall planını, sonra da ona bağlı dev savaş aygıtları NATO'yu oluşturdular.

Bunları tarih dersi vermek için yazmıyorum kuşkusuz: Aktif ve pasifimizi gerçekten bütünüyle yeniden dökrebilmek için. Eteğimizdeki tüm taşları dökmeliyiz. Ama bunu yuvarlak tümcelerle "üye ülkelerde kuruluşun yukarıdan aşağı" oluşuyla gibi yargılamalara bağlarsak, emperyalizm, komünist savaşında şehit düşenlerin gömütlerine beton dökmenin harcı bize kardır. Onların ölümsüz öğretilerinden kazanımlar elde etmememizi büyük bir ustalıkla gerçekleştirir. Yoldaşların öyle bir savaşım içindeyizdir ki, bazen, tıpkı Sophokles'in Antigone adlı oyunundaki şu tümceyi vurgulayan dönemleri yaşamaktayız:

"Mezarlarındaki ölümler yeryüzündekilerden daha diri şimdi."

"Olağandışı koşulların ürünü" olması betimlemesini ve bir çeşit suçlama niteliği taşıyan yargının içeriğine de değinmek istiyorum. Bu söylem, yani: "olağandışı koşulların ürünü olması" söylemi, tıpkı "kızıldoru'nun zoruyla o ülkelerde sosyalizmin gerçekleştirildiği" savı kadar geçersizdir. Temelsizdir. Şunu söylemekle yetiniyorum: Olağandışılığın ürünüdür tüm yeni rejimler ve de komünistler bu olağandışılığın son derece büyük bir özenle izlerler. Orada atar halkın nabzı. Ve yeraltı suları fırlayıp çıkmak için oralarda, o koşullarda girdaplaşır. Lenin: "İşçilerle yoksul köylülerin ülkesi, menşeviklerle, sosyalist-devrimciler'den bin kez, biz bolşeviklerden de yüz kez daha soldadır" diye açıklıyordu bu durumu.*

*- Bkz: Orhan İyiler. Birgün Bile Yaşamak. II. Bölüm.

DIŞ KAYNAK AKTARIMLARI İDEOLOJİK VE ENTERNASYONAL EREKLERE YÖNELİK MİYDİ HER ZAMAN?

Sovyetler Birliği'nin Üçüncü Dünya ülkelerine kaynak aktarımının rasyonel olmayan sonuçları Sovyetlerde kendisine yönelik ileriye gitme potansiyelini zayıflatmış ve sistemi ciddi sorunlarla karşı karşıya bıraktığını söylüyorsunuz. Bu tümce ve yargılamamızın doğrularla yanlışları iç içe geçirdiğini yaşadığımız olaylar apaçık ortaya koyuyor. Bu Leninist dış politikanın bir gereği değil ama sistemin yaşayabilmesi, emperyalizmi geriletebilmesi için kaçınılmaz bir ideolojik ve ekonomik var olma yasasıydı. Sovyetler Birliği, Üçüncü Dünya ülkelerine kaynak aktarımı yapmasaydı kendi yaşam biçimlerini daha da geliştirip boy atma olanağına zaten sahip olamayacaktı. Çünkü bu Üçüncü Dünya ülkelerinin tümüyle Emperyalizme terk edilmesi anlamına gelecekti ki örneğin ABD'nin Sovyetlere doğrudan saldırı politikalarının daha gelişip boy atmasına, gittikçe kaskacının gücünü arttırarak onu boğmasına neden olacaktı. Ayrıca dünya halklarının, hatta giderek emperyalist metropoller halkının kendi ülkelerinin yönetimlerini bilinçli bir uyanıklıkla denetleme, barış hareketinde olduğu gibi, zaman zaman geriletme olanağını da sağlaması olanaksızlaşacaktı.

Sorun kendisi için kaçınılmaz olan bu kaynak aktarımının nasıl gerçekleştiğini doğru çözümlememizdir. Benzetmek gibi olmasın ama bay Eduard Şevardnadze'de tıpkı sizin gibi yakınıyor bu konudan. Hem de daha net bir biçimde. 28. Kongre'de yaptığı konuşmada şöyle diyor açık açık: "Yüzyılın son çeyreğinde karşıt sistemlerin, sınıf ve grup çıkarlarının mücadeleleri artık belirleyici değil. Genel insani değerler bunların üstünde yer alıyor. Batıyla ideolojik kavgamız son 12 yılda Sovyetlere 700 milyar rubleye mal oldu." Apaçık, "gitti rubleciklerimiz, diyor bay Şevardnadze... hem de pisi pisine gitti. Sınıf mücadelesini etkin kılabilmek için harcadık paracıklarımızı, ama artık sorun sınıf ya da ideolojik mücadele değil... insanlık sorunu, sorun..." O tımturaklı tümceleri kaldırırınca altından bu çıkıyor mu dostlarım? VE şimdi rubleleri geri alma dönemi başlıyor. Bu dönemi 7 Kuzeyli emperyalist son derece özenli bir biçimde izliyor. Onların öyle ideolojik savaşım için kaptraçıkları dolarcıkları, markları, yenleri, frankları yok. Onlar gerilerinde koskoca bir sömürgecilik anlayışlarını sürükleye sürükleye bugünlere geldiler. 7 zenginlerin'in Huston'daki toplantısında bu durumu bay Baker, çok veciz, çok özgün bir biçimde açıklıyor, Moskova'nın rublelerden boşalmış kendisine uzattığı avuca bakarak: - "Hiçbir zaman hayır dememeliyiz, diyor bay Baker. Her şey değişebilir, diye ekliyor..." Sonra da üçbeş kuruş verebilmenin koşullarını dilediriyor Huston'dan: - "Pazar ekonomisine köklü değişiklikler gerçekleştirildiğinde, dünyanın birçok

bölgesinde istikrarı bozan hükümetlere Sovyetler desteğini çektiğinde, ulusal gelirin bir bölümünü silahlanmaya ayırmasını küçültebildiğimizde Sovyetlere parasal yardım perspektifimizi ortadan kaldırmamız gerektiğini düşünüyorum."* Ve 7 zenginler buna karar veriyorlar. Ve 7 zenginler için Ekim devrimini satın almanın tıpkı Komünü ortadan kaldırmak gibi tüm olguları korkunç bir biçimde geliştirilip oluşturuluyor. Ve de 5 milyar'a Doğu Almanya satılıyor. Nikaragua istikrarsız bölgelerden biri olmaktan çıkarılıyor ama "ideolojik mücadele için harcanan 700 milyar ruble'nin kaçının geri verilmesiyle bu gerçekleşiyor, henüz bilinmiyor. Tüm "üye ülkeler" artık bu gitti gider 700 milyar rublenin geri alınması pazarlığında ortaya sürülüyor. Bu konuda gerçekten nelerin döndüğünü BBC bile Çekoslovakya olaylarına değinen bir yayınında apaçık değiniyor. Küba artık kaç dolar edeceğine bağlı. Ve Afgan halkının o eşiz mücadelesi, ortaçağ kalıplarından sıynılıp çıkma savaşımı hemen hemen, bugün yarın, dolar üzerinden satışa çıkarılıyor. Bu yazıyı size ulaştırdığımda "özgür seçimler" kisvesi altında satış belki de tamamlanmış olacaktır. Emperyalizmin sömürgeciliğinin hiçbir zaman üzerinden silinip alınmayacak dolarlarındaki, yenlerindeki, frank ve sterlinle marklarındaki kan kususunu gidermek için ve bu paraları ancak ve ancak böyle yutabilmek için "özgürlük" sözlerine... "genel insani değerler" afyonlamasına derin bir geriaksinme var. Bay Eduard Şevardnadze de, bay Gorbaçov da o nedenle "demokrasi", "insani değerler", sınıflarüstü politikalar" sözcüklerini sık sık kullanıyorlar. Bunları kaldırırırsanız yenler, marklar, sterlinle dolarlar boğaza takılıp kahr. Yutmakta güçlük çekersiniz. yutamazsınız bile. *Boğulursunuz.* Oysa boğulmamanız da gerekli.

Yoldaşlar: Sovyetler boşa gittiğine inandıkları 700 milyar ruble anlayışına böyle birgünde hemencecik gelmediler. Kaynak aktarımındaki belli ölçüde yanlış karmaşık bir yaşamışlığın sonucunda buraya vardılar. Siz saptamanızı yaparken bunun üzerinde alabildiğine yoğun çalışmalıydınız.

Sovyetlerin dış yardım ve onun amaçladığı enternasyonal ve son derecede önemli olan ideolojik yönelim Lenin'in ölümünden sonra nasıl yanlış bir yönüğe oturtulduğunu ilk kez 1927 Çin olayları ile ele verir. Ve beş aşağı beş yukarı genel ilkeleriyle izlenmiştir. Bu politikanın amacı "Sovyet Anayurdunu tehlikeye" düşürmemek için öteki ülkelerdeki tüm komünist partilerin devrimci savaşını zaman zaman geriletmeye ve ne yazık ki zaman zaman da gözden çıkartmayı getirmiştir.

Sovyet yardımlarının büyük bir bölümü tümüyle ideolojik içeriği boşaltılmış, o ülkelerin anti-emperyalist savaşımalarında onların ABD'ye karşı yalnızca ve yalnızca *tarafsızlık*larına sağlayabilmek temelinde oturtulmuştur. İşin acıklı yanı, bu tarafsızlığın sağlanmasında sosyalist devrim sürecinin nesnel tüm olanakları varken. Ama bu gerçeğe abartılmış "anayurt tehlikesi" kaygısıyla çevrilen sırta şimdi emper-

*- Bkz: Le Monde-12 Temmuz 1990.

yalizm en acımasız biçimde öldürücü darbelerini saplıyor. Bu abartılmış "sakınma politikası" nedeniyle Sovyet hükümetleri tarafsız kalabilmelerini sağlayabilmek amacıyla en gerici hükümetleri bile desteklemekten çekinmemişlerdir. Salt anti-ABD'ci oldukları için Sovyetler Ortadoğu'daki en gerici-milliyetçi hükümetleri, Baas partisinin zaman zaman militarist kadrolarını bile desteklemekten rubleleri onların cebine akıtmaktan en küçük bir tedirginlik duymamışlardır.

Mısır komünist partisini Sovyetlerin bu politikası sonucunda Nasır kanlı bir biçimde yutmuştur. Irak komünistlerinin başına gelenleri de hiç kimsenin unuttuğunu sanmıyorum. Tudeh bile salt Hümeyni'nin anti-amerikancı politikasının sırtını sıvazlamak için Ayetullahların ortaçağ gericiliğinin karanlığına teslim edilmiştir. Oysa emperyalist ülkelerin hiç de şaşmaz bir politikaları vardı: ancak kendilerine hem ideolojik hem ekonomik anlamda sıkı sıkıya bağlı, kenetlenmiş hükümetlere dolarcıklarının kapısını aralamak. Emperyalistler bu politikalarından hiç mi hiç ödün vermemişlerdir. İşin ne denli ciddi sonuçlar getirebileceğini biliyorlardı.

Batı ülkelerindeki komünist partileri bile zaman zaman bu anlamsız, içi boşaltılmış dış politika karşısında bunalıma düştüler. Kendi ülkelerinin ileri kamuoyu ve devrimci güçleri karşısında sorumluluklarını Sovyetlerin nasyonal-reformist dış politikası ile bağdaştıramayanlar partilerinden ayrılmak, yeni savaşım biçimleri oluşturmak konumunda kaldılar. Bununla ne denli enternasyonal boyutun örgütsel yapısını zayıflattığını hepimiz biliyoruz.

Kuşkusuz yoldaşlarım, şu gerçekde ortada, Krucov zamanında onun ağzından belirlenen: - "Ulusal kurtuluş savaşlarını desteklemeyi Lenin'ci politikamızın bir gereği olarak her zaman sürdüreceğiz" görüşünün gerçekten de halk eylemleri, halkların anti-emperyalist savaşımaları komünistlerin öncülüğünde önlenemez biçimde-silahlı mücadelelere dönüştüğünde, Vietnam'da, Küba'da Latin Amerika ülkelerinin bazılarında gerçekleştiği gibi tümüyle ortaya çıktığında Sovyetler'in askersel desteğini yanlarında bulduklarını unutamayız. İzlenmesi gereken strateji tümüyle bu örneklerde olduğu gibi yaşama geçirilebilse, dış politikanın bir büyük bölümü salt-anti-emperyalist mücadelede tarafsızlık sağlamaya yönelmemiş olsaydı, dünya coğrafyasında devrimin yalnızca bazı bölgelerde değil, ama birçok bölgede emperyalizmi geriletliğini, gerilla savaşlarının özellikle Latin Amerika'da dönüştüğünü görecektik.

Sovyet yöneticilerinin 70'li yıllarda geliştirdikleri "Kapitalist Olmayan Yoldan Üçüncü-Dünya Ülkelerinin Kalkınma" sı teorileri de böylece tüm yanlışları ve bugüne getirip bıraktığı yenilgileriyle ortaya çıkmıştır. Bu yanlış, temelde ne marksist, ne de leninist olmayan teori geri kalmış ülkelerde "ordu-

nun demokratik çevrelerine bile "kör bir yaklaşımla bağlılığı getirdiğinden sonuç 700 milyar rublenin anayurttaki proletaryanın ekonomik gücünden gerçek bir yıkımı getirmekle kalmamış, ama o ülkelerdeki gerçek komünist savaşımclarında böyle geniş cep-heli-anti-emperyalist yaklaşım içinde gericilik ve milliyetçilik dalgaları arasında boğulup gitmesini de getirmiştir.*

Bu konuyu acı bir yıldönümünün eşliğinde buluşumuzu vurgulayarak kapamak istiyorum. 30 Ekim 1990, Endonezya'da öldürülen 500 bini aşkın komünistin savaşımclarındaki yenilginin, vahşice katledişlerinin 25. yıldönümü. Sözde bir hükümet darbesine kalkıştıkları için 500 bin komünist "nazilerin gerçekleştirdiği tipte korkunç bir savaş suçluluğuyla" kan içinde boğulurlarken Sovyetlerin gerçekten sesi çıkmamıştır.

Bay Şevardnadze'ye; "12 yılda yitirilen yalnızca 700 milyar "ruble olmadı, ideolojik mücadelede milyonlarca insan bu yanlış, içi boşaltılmış, Marksizm-leninizm'e aykırı politikalar yüzünden yaşamlarını yitirdiler" diye yanıt vererek bu konudaki çözümlerimi noktalamak istiyorum.

ÜLKEDE DURUM: TÜRKİYE'NİN GERÇEK EGEMEN GÜÇLERİ

Yoldaşlar:

"Ülkede Durum ve Sınıfların Karşılıklı Yeralımı" çözümlemelerinizin, son derece önemli bulduğum ve yalnızca sizin değil, geniş bir Marksist solla, uç solumuzun ve kendilerini Leninist olarak nitelendiren çevrelerin, ama hepsinin ortaklaşa kullandığı bir değerlendirme ölçeğinden söz etmek istiyorum. Bu değerlendirme ölçeği " finans oligarşi " sözcüğüdür. 12 Eylül Generaller darbesinin finans oligarşinin çıkarlarına uygun bir biçimde geliştirildiğini söyledikten sonra ANAP iktidarının varlığının böylesi bir ortamda sürdürüldüğünü vurguluyor ve sonra şöyle diyor-sunuz: "Tek sözle bugün parlamentoda yeralan burjuva muhalefet partilerinin hiçbirinin esas olarak rejimle bir sorunu yoktur. Ve finans oligarşi'nin 1982 Anayasası ile biçimlendirdiği rejimin mutabakat aradığı güçleri oluşturmaktadır. Nitekim ANAP, faşist karakterli diktatörlükle dolaysız bağlılığı imajı vur-guladığı politikalarla yığınların gözünde prestijini ve oy desteğini yitirirken, finans oligarşi bugün bir yandan DYP'yi olası iktidar adayı olarak yedeğinde tutarken, öte yandan da kestaneyi ateşten çıkarma görevini hala ANAP'a vermektedir. Daha açık bir deyişle ne Süleyman Demirel'in, ne de DYP'nin finans oligarşi'sinin çıkarları doğrultusunda politika yapmak konusunda bir tereddütleri vardır. Böylesi bir tereddüt finans oligarşisi bakımından da söz konusu

*- Bu konuda bakınız 1969 Komünist ve İşçi Partileri uluslararası Konferans Dökümanı. Le Mouvement Communiste international- Ed. Progres 1978.

değildir. Ancak finans oligarşisi ülkemizde politik rejimin işleyişini ciddi tehdit altında tutan iki konuda daha ANAP'ı kullanmayı yeğlemektedir. "Bu iki konudan birinin, özgürlükler sorunu" olduğunu söylüyor, ikincisinin de "ulusal sorun olduğunu" vurguluyorsunuz.

Yukarıda çizdiğiniz tablodan çıkan sonuç şu: Türkiye'nin üzerinde bir egemen sınıf vardır. Ve bu sınıfın adı finans oligarşidir. Dostlarım, sözcük sözcük düşünen dar kafalılığınızı bırakınız. Frenkçe olan bir-iki sözcüğün anlamını kendi dilimde bilinçli bir biçimde kavrayabilmek için adı geçen frenkçe sözcüklere baktım. Kısacası ortak anlamları şu. Finance: Para. Parasal kaynak. Devletin gelirleri ve giderlerinin toplamı. Devletin parasal alandaki tüm girişimleri. Büyük para işleri, banka borsa işlemleri...Oligarchie: Çok küçük ve dar bir gruba, son derece sınırlı ve özellikli bir sınıfa ait olan egemenlik rejimi. Finans Oligarşi demekki şu: Son derece sınırlı parasal bir sınıfın boyunduruğu. İşte bu az sayıdaki insanlar topluluğu Türkiye'de 12 Eylül rejimini dışarıyla birlikte oluşturuyor, ANAP'ı kuruyor, DYP'yi ortaya çıkarıyor. Ama DYP'yi şimdilik iktidara getirmiyor. Yedekte tutuyor. ANAP'la çözmesi gereken sorunları çözemezse DYP'yi iktidara getirmek için onu hazırlıyor. O olmazsa SHP'yi yedeğinde bulunduruyor. Yani Kadir-i mutlak. Sizin çok özgün ve ağırbaşlı çözümlerinizle ters düşecek ama bu sınıf sanki Orhan Veli'nin şiiri gibi Çiğercinin kedisi gibi: "Bütün binaları yakan o...İstanbuldakileri de, Ankaradakileri de...Ne domuzsun sen Finans oligarşi ne domuzsun sen..."

Dostlarım:

"Bizim hiçbir zaman bir Leninist partimiz olmadığı gibi" hiçbir zamanda böyle kadir-i mutlak bir burjuva sınıfımız olmadı.

Böyle olmayan ve hiçbir zaman gerçekleşmemiş kadir-i mutlak ile ne ülkemizde ki burjuva sınıfları arasındaki fraksiyon çanşmalarını, ne 24 Ocak kararlarının gerçek niteliğini, ne ANAP kongrelerinde konuşulmayan, yuhalanan giderek toplantılara bile sokulmayan burjuvazinin odalar birliklerindeki konuşmaların yönünü, ne DYP muhalefetinin gerçek kimliğini, ne de TÜSİAD başkanı Cem Boyner'in politika yapıyor diye savcılıklarca hakkında yapılan koğuşurmaların ince ve son derece önemli ayrıntısındaki gerçeği yakalayabiliriz.

Türkiye'yi asıl belirleyen gün IMF'dir, OECD'dir, dış kaynaklı banker grupları ve onlarla içiçe bir çalışmadaki tüm siyasal metropollerdir. Yani 7 Zenginler, Kuzeylilerimizdir. Vede onların ülkenin kilit noktalarına getirip yerleştirdikleri "Chicago boys"lardır.

Usandırmadıysa yazdıklarım sizi, bu konuyu biraz daha açmama izninizi diliyorum. Çünkü buraya bir bir değerlendirmeye almamız gereken çok şey var: -"24 Ocak kararları felsefesi yönünden yerli burjuvazinin Türkiye'yi kalkındırmadaki, yada yönlendirmedeki misyonunun iflas ettiğinin resmen ilan

edil mesidir. Bunu, Demirel'e kesinlikle götüremeyeceklerini anlayan IMF, OECD dış finans kaynakları uzun zamandır politik yapılanmada oluşturdukları pek geçerli gerekçeleriyle Generaller Yönetimi'nde uygulamaya koymuşlardır. Bir bakıma Generaller Yönetimi bu amacın doğrudan gerçekleştirilmesi için devreye sokulmuştur. Söz konusu olan dışardaki gerçek monopolist sömügeci burjuvazinin, gümrük duvarları gerisine çekilmiş, şişindikçe şişinen yerli burjuvazinin bir büyük bölümünü tasfiye ederek 50 milyonluk pazara artık kendisinin düpe düz elkoyması, bu pazarı kendisinin yönlendirmesidir. Bu bir transformation ve bir entegration dönemidir. Gerçekten de ilk bakışta herşey öngörüldü gibi gitti denebilir. Bu tasfiye işlemi acımasız bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Yalnızca 6 yıl içinde feshedilen şirket sayısı 12.154'dür. 16 bin gerçek kişi de ticaret yada küçük işletmecilik alanlarından çekilmiştir. İflaslarla korkunç boyutlara ulaşmıştır bu dönemde. Şimdi büyük kuruluşların yabancı finans gruplarıyla satın alınması aşamasına gelinmiştir. Ve bu aşama yaşanmaktadır. Ve sizin "Finans Oligarşi" dediğiniz kadir-i mutlak sınıf bu satış aşamasında, Türkiye halklarının alın teriyle Cumhuriyet'ten bu yana biriktirip oluşturduğu büyük kuruluşlarının hiçbirini satın alabilecek gücü kendinde bulamamaktadır. Örneğin Sabancılar Sümerbank'ın dokuma tesislerinin yalnızca ve yalnızca bir bölümünü alabileceklerini, güçlerinin buna yettiğini söyleyebilmişlerdir. Bu nasıl bir finans oligarşi yoldaşlar? Kendisine kan gelmediği zaman (döviz) hemencik komaya girebilen bu burjuvazinin niteliği anamık oluşudur. Lenin'in ölümsüz güzellikteki betimlemesi gibi: - "Bizim burjuvazinin yüzüne tükürülse, diyordu Lenin kendisini dövedikleri için mutlu olur, dövüldüğünde, canının alınmamasına şükreder...Öldürüldüğünde meleklerle yukarıya çıkarken aşağının pis işlerinden kendisini kurtardığı için tanrısına şükreder..."

Aslına bakarsanız 1250 dolar kişi başına geliri olan, 35 milyar dış borçlu, tüm iç ve dış borçları ulusal gelirin %53'üne ulaşmış, yalnızca dış borcunun faizleri ulusal gelirin %10'nuna varmış bir ülkede ne tekelci burjuvaziden, ne son zamanlarda gelişigüzel kullanılabilen finans oligarşi'nin egemenliğinden söz edilebilir. Bizim ne tekelci burjuvazimiz, ne finans oligarşimiz oldu. İnsanın keşke olsaydı diyese geliyor ama sömürgecilik rayına oturtulmuş bir ülkenin böylesine üst yapılar oluşturma olanağı hiçbir zaman, daha işin başında yoktu. Kendi teknolojisini geliştiremeyen ve kendi teknolojisine yılda ulusal gelirin ancak binde 64'ü kadar pay ayırabilen bir ülkede tekelci burjuvaziden de finans oligarşiden de söz edilemez. Bu zavallı burjuvazi bocalamaları içinde biriktirdiklerini bile dışarıdan teknoloji alabilmek için büyük ölçüde yabancılara kaptırmaktaydı. Kendine kalanla yetinmesini öğrettiler ona. Bir ülkede İşverenler Sendikasının başkanı, yaygın vulgarize adıyla patronlar patronu müflis bir patronsa, hileli iflasa

kaçmış bir işverense, (Narin grubu), nasıl olur da finans oligarşiden söz edebilirsiniz. Patronlar patronunun en azından finans oligarşiden birinin olması gerekirdi. Gerçekten bir ülkede finans oligarşiden söz edilme ciddiyeti gösteriliyorsa, dışarıya kaçırılmış 35 milyar doların varlığından o ülkede söz edilememesi gerekirdi. Gerçek finans oligarşi para kaçırmaz. Finanse edeceği alanlar arar, finans ihraç eder. Lenin'in (Kapitalizm'in son aşaması: emperyalizm) yaptığını iyi okumuş vede son oluşmaları bu genel yasanın gelişme oluşumları içinde somutlaştırabiliyorsak o zaman söyleyebileceğimiz tek şey; bizim finans oligarşimizi *imf, oecd, morgen bankerlik kuruluşlarıyla-amerikan-japon* finans oligarşisinin oluşturduğudur. Zavalı yerli burjuvazimiz tüm fraksiyonlarıyla her gün "biraz daha subvansiyon", "daha fazla kâr", "koruma önlemleri" istemleriyle yanıp tutuşmakta, zaman zaman tehlikeyi göze alarak en büyük kuruluşunun temsilcisini Cumhuriyet savcılarının kapısı önüne bile atmaktadır. Bizim onlar için dönebileceğimiz tek bir damla gözyaşımız yokken, onlara kadir-i mutlak görünümlemekten hızla kaçınmalı, niteliğini tümüyle açığa çıkarmalıyız. Misyonlarını yerine getiremeyenlerin o işlerini başkaları, yabancılar yapar, ellerinden alarak. Ve bu yerli burjuvazimiz daha da kan kaybına uğrarken içinde "vahşi kapitalizm" dönemini de aşma olanağına hiçbir zaman sahip değildir. Daha fazla kâr'in emekçilerin sömürülmesiyle kendisine verilebileceğinin bilincinde oluşu, bugünlerde kuzu postuna bürünmeye çabalayan yerli burjuvalarımızın postun içindeki daha kudurgunluklarını, daha da azmış açıklarını görmezlikten gelişimiz herkese pahalıya patlayacak sonuçlar getirir.

Yoldaşlarımız:

Ülkemize tümüyle el konmuştur. Tüm üçüncü dünya ülkelerinin yönetimine el konmuştur. 7'li Kuzeylilerin dünyayı ele geçişlerindeki 10 yıldan beri sürdürdükleri bu yeni yöntemin içeriğine doğru bir teşhis koyamayanlar boşboşuna kendi uluslarının finans oligarşisinden, tekelci burjuvazisinden söz edip duracaklardır. Oysa yazgılarına asil el koyanların, militarizm, Generaller yada Albaylar yönetimi ve de demokrasi görüntüsü altında parlamentarizm yalanı altına ustalıkla gizlendirilmiş dış finans kapitalin mutlak boyunduruğu olduğunu kendi yaşamlarındaki somut gerçeklerle kavrayacaklar ve yanlış teşhisler koyan kendi komünistlerini de o nedenle aşacaklardır. Halklar "Chicago boys"ların kendilerini uzun süre aldatmalarına göz yumamazlar. Ve birgün kendi yazgılarını mutlaka kendileri ellerine almak kaçınılmazlığıyla karşı karşıya kalacaklardır.

PARTİNİN YASALLIĞI VE İŞÇİ HAREKETİYLE KOMÜNİST HAREKETİNİN TEK KANALDA AKMASINA DAİR...

Yoldaşlar:

Şimdi belki de en önemli bir konuya gelmiş buluyoruz.

Bu konuya alabildiğine önem verdiğinizi broşürünüzünün ta başından beri getirdiğiniz çözümlenmeleri bu amaca son derece özenli bir biçimde yönlendirmenizdeki ustalıktan anlıyorum.

Bu bölümü "Komünist ve İşçi Hareketinin Durumu ve Görevlerimiz" bölümü adı altında toplamışsınız.

Bu konunun hep gündemde olmuş olan önemini, son zamanlarda iyice dayatan ve çözüm isteyen ağırlığını, Türkiye solunun tartışma gündeminin ana maddesini oluşturmuş olmasının gerçekliğidir denebilir.

Broşürünüzün 13. sayfasında bu konuda şöyle diyorsunuz:

"Sosyalist hareket yığınlar bakımından marjinal bir özellik gösteriyor." Bu saptamayı yaptıktan sonra soruyorsunuz: "Bu süreç nasıl bir kaldıraçla tersine çevrilebilir olmalıdır? Bizce bu sorunun cevabı, birleşik yasal, bir emek ve sosyalizm partisinin yaratılmasıdır."

Sizce:

"Böyle bir parti, içinde bulunduğumuz evrede, bugünden toplumsal yaşama müdahale edecek, sosyalizmi savunacak, gelişen sınıf mücadelesinin kendiliğinden akışı içinde sosyalizm fikrini taşıyacak, birlikte çalışma ortamında kadroların kaynaşmasını, öznelliklerin aşılmasını sağlayacak(...) göstereceği performansla bağlı olarak da, Leninci komünist özneye ulaşmada bir ara uğrak, bir kaldıracak olabilecektir."

Tüm bu görüşünüz, aslında, yani: "sosyalizm'in marjinal bir özellik göstermesi," "kendiliğinden gelişen sınıf mücadelesinin kendiliğinden akışına müdahale etme" kaygısı, çok sık ve yinelienerek kullandığınız "komünist hareketin (...) sınıf içinde yokluğu," "Türkiye komünist ve işçi hareketinin birliğinin sağlanamayışı", "Lenin'ci (...) öznelerin birliğinin sağlanmasının işçi hareketiyle, komünist hareketin birliğinin sağlanması anlamına gelmediği" "kendilerine Lenin'ci diyenlerin (...) işçi hareketiyle komünist hareketin birliğini temsil etmemeleri ile, yani altını benim çizdiğim temel görüşünüz ile açıklığa kavuşturulmaya çalışılıyor. Temel görüşünüz: "İşçi hareketiyle komünist hareketin aynı kanalda akması" tüm yanlıgılarımızın, marjinalde kalışımızın, ayrı durma, kapalılık hastalıklarının, kuşkucu davranışların, yasal partiden kaçışların nedeni olarak odaklaşıyor ve tüm bu hastalıkların aşılmasının birlikte, yasal, birleşik, açık bir emek partisi'nin kurulmasıyla gerçekleşebileceğinin altını çiziyorsunuz. Ve de bu hareketin başarıya ulaşmasının kaçınılmaz koşulunu herkesin önüne uzatıyorsunuz: "komünist hareketin birlik sürecinde ana halkanın işçi hareketi ile komünist hareketin birleştirilmesi, aynı kanaldan akıtılması olduğunu bir an için gözden kaçırmadan, bu yolda kararlılıkla ilerlemek gerekiyor" diyorsunuz. Bu yasal partinin hemen hemen biricik görevi var: işçi hareketi ile komünist hareketin birleştirilmesi, aynı kanaldan akıtılmasını sağlamak" Siyasal erki biçimlendirme konusunda bu yasal, birleşik, açık emek partisine hiç

görev vermemenizi eleştirecek değilim. Sizin de böylesine yasal, birleşik açık bir partiyle Lenincilerin, siyasal erki dünya burjuvazisinin elinden alabileceğine temelde inanmadığınızı da söyleyecek değilim. Böylesine, sizin sözcüklerinizi kullanarak söylersem: **birleşik, devrimci, açık parti'nin hiç mi hiç programsal taslağına yönelik düşünceler oluşturmadığınız çıkmazlık'** in kendisidir de demeyeceğim. Yooo, bunların hiçbirine en küçük bir şey demeyeceğim. Çünkü Marksistlerimiz birbuçuk yılı aşkındır yasal, açık, birleşik bir emek partisinden söz edip duruyorlar. Sosyalistlerin Birlik Partisi girişimi program konusunda da bir adım atarak **geniş, esnek, gözenekli bir kısa öz program oluşturmadan yana olduğunu da açıkladı.** Bu konuda çalışmalarını da sürdürüyorlar. Benim bunlara -zaman zaman değinme olanağını bulduğum için- burada eleştirel yaklaşımlar getirmemin hiç anlamı yok.

Benim değinmek istediğim çok başka birşey; kolayca gözden kaçırılan ama son derece önemli, sizin de ana düşüncenizi oluşturan son derece önemli bir olguya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu olgu: **komünist hareketin işçi hareketiyle birleştirilmesi, aynı kanaldan akmasının sağlanmasıdır.**

İşte Yoldaşlarım, Leninizm'in özü, damıtık felsefesi: **komünist hareketle işçi hareketinin aynı kanaldan akmasıdır.** Aynı kanaldan akmasını sağlamaya karşı verdiği savaşım bir bakıma Leninizm'in Marks'ı yorumlamadaki olağandışı büyüklüğüyle tüm öteki Marksistlerden, Troçkist'lerden, sosyal-demokratlardan, uvrieristlerden kendini ayıran, ortaya , özellikle siyasal erkin biçimlendirilmesi döneminde tüm olgularıyla ele veren büyük yapısal üstün ayrıcalığını belirler. Ve de bizim işte en çok da üzerinde titrememiz gereken yanı budur. Çünkü Lenin işçi hareketiyle komünist hareketin aynı kanaldan akmasını sağlamanın her ikisini de deformasyona uğratacağını çok iyi biliyordu. Bununun 1871 Komününün kurucularımız tarafından eleştirisindeki ruhu, ve onların komünizmi tanımladaki espirinin yoğunluğunu kavramasından alıyordu.

Tüm insanoğlunun kültürü ve sınıflar savaşımı üzerine oturttukları bilimsel-sosyalizmin kuramcıları, **kurucularımız,** "Komünist hareketle İşçi Sınıfı hareketinin aynı kanaldan akmasına" büyük özen göstermişlerdir. Komünizmin sonuçta tüm sınıfları ve parayı bile ortadan kaldıracak derin felsefesinin işçi sınıfının hareket kanalında hapsolmemesi için böylesine bir geniş açılıma ve kucaklamaya gereksinimi vardı. Bunun çok özgün bir biçimde Engels'in şu tümcelerinde bile bulabilirsiniz:

"O nedenle sonuçta, komünizmin yalnızca basit bir biçimde işçi sınıfının bir doktrini olmadığını, ama son ereğinin kapitalistleri bile tüm toplumu, kendilerini boğan güncel sosyal koşullardan özgürleştirme

olduğu konusundaki vurgulama üzerinde üsteliyorum."

Engels bunun soyutta doğru olduğunu ama pratikte geçerliliğinin nasıl kanıtlanacağını Marks'ın sınıf savaşımını gerçeği üzerine oturttuğu teorisi ile kanıtlar. "1789'un Fransız burjuvaları da burjuvazinin kurtuluşunun tüm insanlığın özgürleşmesi anlamına geleceğini söylüyorlardı" der.. ama soylular ve kilise bunu kanıtlanmasına karşı çıkıyorlardı." Ve sınıf savaşımının kaçınılmaz gerçeğiyle tüm toplumun proletaryanın vereceği savaşımına, burjuvaziye karşı vereceği savaşımına özgürleşeceği gerçeğinin 1825'den 1842'ye kadar yaşanan olaylar ve 1842-1868'e dek endüstrinin gelişmesindeki gerçeklerle nasıl daha da belirginleştiğinin altını çizer.

Yoldaşlarım:

"**Komünist Parti Manifestomuzun**" özellikle II.Bölümünü yani: **Proleter Komünistler** bölümünü okuduğunuzda Kurucularımızın nasıl iki hareketi yani işçi sınıfı hareketiyle, komünist hareketi mesafeli tutmaya çalıştıklarının son derece sistematik ve dengeli çabasını görürsünüz. "Proleterlerin bütününe ilişkin olarak komünistlerin konumları nedir?" sorusuyla başlayan bu bölümde yalnızca işçi sınıfının hareketini değil ama işçi sınıfının partilerinin varlığını da kabul ederler. Ve komünistleri bunlardan daha ileri bir konumda tutmaya son derece dengeli bir biçimde özen gösterirler. "...yani komünistler çok açık ve kararlı bir biçimde en çok proletaryanın çıkarlarını savunurlar ve en çok proletaryaya dayanırlar. Örneğin İngiltere'de işçilerden oluşan Chartist hareket, küçük burjuva demokratlarından ya da kendilerine radikaller diyenlerden komünistlere çok daha yakındırlar."

Buradaki mesafeli duruşa dikkat ediyor musunuz? O zamanın en önde gelen işçi hareketi olan Chartist hareketle hiçbir zaman aynı kanaldan aktıklarını ve onunla bütünleştiklerini söylemezler. Böyle bir gerekliliği de hiçbir yazılarında belirtmemişlerdir.

Komünistlerin durumlarının ayrıcalıklı yerini: - "Komünistler, öteki işçi partilerine karşı açık seçik bir muhalefet oluşturan partiler oluşturmazlar" diye komünistlerin işçi hareketinin politik temsilcileriyle ilişkilerinin yerini de saptarlar." -Komünistlerin proletaryanın bütünlüğünden kendilerini tecrid etmede (soyutlamada) hiçbir çıkarları yoktur. Komünistlerin şu iki noktada öteki işçi partilerinden ayrıcalıkları ortaya çıkar: 1) Proleterlerin değişik ulusal savaşımında, komünistler en başa bağımsızlığın çıkarlarını ve değerlerini, proletaryanın çıkarlarına eşit biçimde ortaya koyarlar 2) Proletarya ve burjuvazinin arasında geçen savaşımın değişik aşamalarında komünistler, hareketin (siz bunu işçi hareketi diye algılayınız) bütününde sınıfın çıkarlarını temsil ederler. Pratik olarak söyleyecek olursak, komünistler tüm ülkelerin işçi sınıfı partilerinin en kararlı, öteki işçi partilerini de eyleme geçiren en ileri fraksiyonudur."

Kurucularımız, komünistleri proletarya karşısındaki "kendisine en yakın", "proletaryanın bütününe

*- Bkz: İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu'na 1982'de yazdığı Almanca Önzöz. Ed.Sociales 1960 Sf 391

temsilcisi", "proletaryanın siyasi partilerinin de en ileri fraksiyonu" olarak nitelendirilirlerken hiçbir zaman komünist hareketin işçi hareketiyle aynı kanalda akmasını söylememişlerdir. Hele işçi hareketiyle (yani onun ekonomik mücadelesi ve sendikalarıyla) birleşmekten hiçbir yerde söz etmemişlerdir. Bunun komünist erekle ne denli aykırı düşüncesinin deneyimlerini 1848 olaylarında yakından da yaşamak olanağını bulmuşlardı çünkü. Daha sonraki yazılarında hem Marks hem de özellikle daha uzun yaşama olanağı bulmuş olan Engels, 1863'den sonra hızla dünya pazarlarına açılmaya başlamış olan burjuvazinin işçi hareketiyle ve bu açılmadan kendine pay ayırmayı bilen işçi hareketinin Anarcho-syndicalisme'i ile nasıl savaşım verdiklerini kendilerini "Marksist-Leninist" diye nitelendirenlerin çok iyi bilmesi gerekir. Eğer bilmezlerse ne olur? Örneğin yoksul köylülük, yada kent yarı proletaryasının yada orta sınıflarla, küçük burjuvazinin yoksullaşmaya yüz tutan durumlarını politik anlamda değerlendiremeyip, onları komünist felsefenin yaşam ve dünya görüşüne doğru yönlendiremeyip, onları komünist felsefenin yaşam ve dünya görüşüne doğru yönlendiremiyerek hareketi "işçi sınıfının hareketinin" dar kanalında boğulup giderler. Oysa komünistlerin durumları tüm bu sınıfların hepsinin üstündedir. Komünistler yönlendiricidir. Eğitici. Proletarya ile sınıflar savaşımının kazanılacağını ve yepyeni bir dünyanın ancak böyle kurulabileceğini bildiklerinden Engels'in sözleriyle, "...komünistler totaliter rejimlerin yıkılmasına değin proletaryayı savunarak, her yerde düşüncelerini tartışarak ve düşüncelerinin propagandasını yaparak, proletaryayı en sağlıklı bir biçimde birleştirir, savaşa hazırlar ve son derece iyi örgütlemiş olarak totaliter rejimlerin düşmesinden sonra, burjuvazi ile proletaryanın başlayacak gerçek savaşımına proletaryayı hazır bulundururlar..."

Leninizmin, Kurucularımızın bu geniş kapsamlı düşüncelerinin yoğun bir biçimde öncü parti anlayışına dönüştürülmesinden, onun damıtılmasından başka birşey olmadığını söylemek bile olası. Leninizm "komünist hareketle işçi hareketinin aynı kanalda akmamasını sağlamaktır" bile denebilir. Her iki hareketin bir kanalda akmasının herşeyden önce burjuvazinin işine geleceğini biliyordu. Tek bir tuzakla her iki eylemi çökterebilirdi burjuvazi. Özellikle Rusya koşullarında. Gerçekten de yaşanan olaylar bu saptamanın ne denli önemli bulguları içerdiğini bize kanıtlar. Özellikle partiyi derin bir bunalıma düşüren X. Kongre tartışmalarının tutanaklarını okuduğunuzda ne denli handikapla karşılaşıldığını görürsünüz. Bu handikaptan Lenin'in işçi hareketiyle komünist hareketin niteliğinin ayrıcalıkları üzerinde uzun uzun durarak ve kongreleri bu konuda bitip tükenmek bilmeyen bir çabayla aydınlatarak bu tuzaklar atlanabilmiştir. "Ekonomiyi kim yönlendirecek, Parti mi Sendikalar mı" tartışmasının boyutların sanıldığı kadar dar değildi. Bu tartışmalarda Lenin'in dialektik yorumlarının getirdiği formülasyonlar birgün bizim

başımıza geleceklere de aydınlatıcı bilgiler sunmaktadır. Tomski-Troçki ikilisinin ekonomiyi sendikaların yönlendirmesi konusundaki gerekçeleri aslında "işçi sınıfıyla komünist hareketin aynı kanalda akmasını" isteyenler için son derece geçerli ve çekiciydi. Parti iç savaşta en önde gelen militanlarından birçoğunu yitirmişti. Parti üyesinden çok sendikaların kayıtlı üyesi vardı. Lenin buna karşın yine de partinin, komünistlerin öncülüğünün sendikalara bırakılmasının ne denli sakıncalı olduğunu eşsiz demokratik formülasyonlarıyla ortaya koymuştur. Tomski-Troçki ikilisinin önerilerinin sonuçta, uvriyerizme savrulduğu, bir başka yönüyle de korkunç bir bürokratizmin temellerinin atıldığı böylece ortaya çıkmıştır. Aynı yanlış bir başka boyutuyla Proletkult olayında ortaya çıkmıştır. Bogdanof ve arkadaşlarının özgün bir proletarya kültürü yaratılmasından yola çıkışlarının temelinde nasıl bir işçi hareketiyle-komünist hareketi bir görme yanlışına düşüklerinin son derece tipik bir örneğini oluşturur. İşçi hareketiyle aynı kanaldan akan komünist hareket, ve bunların birleşmesi sonuçta, siyasal erkin ele geçirilmesinden sonra birbirinden soyutlanıp ayıklanamıyacağından, böyle bir düşünüşün dialektik olmayan yanlışını yaşayanlar ya Tomski-Troçki örneğinde olduğu gibi ağırlıklı sorunlarda, farkında bile olmadan uvriyerizme, yada Bogdanof örneğinde olduğu gibi yine farkına bile varmadan Ernest Mach'ın subjektivist ve idealist düşüncesine nasıl da savrulup gitmektedirler; yalnızca bu iki örnek bu büyük yanlışlığı kanıtlamakta hiç de güçlük çekmez sanırım.

Dostlarımız:

"İşçi sınıfı hareketiyle komünist hareketi birleştirmenin" ne denli sakıncalı olduğunu DİSK örneğinde de gördük. DİSK'e tarihinin bir bölümünde, "her iki hareketi bir kanalda akıtmak" kaygısıyla tıpkı bir parti gibi işlevlik yüklenmesinin ne DİSK'e ne Parti'ye gerçekten bir yararı dokundu. DİSK'in partinin platformu ve sözcüsü durumuna getirilişi, parti politikalarının sözcüsü ve uygulayıcısı olarak görülmesinin getirdiği sakıncaları hep birlikte yaşadık. Bu Konfederasyon içinde fraksiyon çatışmalarına, federasyonun "işçileri eğitip birleştirmedeki" asil görevinin kılınmasına, parti politikalarının da ayrıca yeterince güçlü bir biçimde yaşama geçirilememesine neden oldu. Diğer siyasal fraksiyonların rekabetini anlamsız bir biçimde işçi sınıfının içine yaydığından o karmaşa ortasında DİSK'i ele geçirenler sosyal-demokratlar oldu. Yaşananların bize öğrettikleriyle daha önce yaşananların bilimsel formülasyonlarına kulaklarımızı tıkayıp yeni düşler görmemize artık kimsenin izin vermemesi gerekir. Komünistlerin ciddiyetiyle bağdaşamaz bu durum.

Yoldaşlar;

İyice abartılan, adeta fetişizme dönüştürülen, bize görevlerimizi bile gerçekten unutturmaya başlayan yasallık, açık parti konusundaki düşüncelerinizin

zavnağını da sanırım "işçi sınıfı hareketine müdahale" edebilmek oluşturuyor. Artık herkes şuna inanıyor: İşçi sınıfıyla bağlantılar kurulabilmesi için yasal, açık, birleşik bir marksist partiye gereksinim vardır. Leninci'ler böyle bir partiyi oluşturarak işçi sınıfıyla bütünleşebilir ve de marjinalde kalmaktan kurtulabilirler. Kendilerine Leninci demeyen, bu modelle tümüyle eleştirenler de hep aynı sözcükleri kullanıyorlar: yasal, birleşik, açık, geniş tabanlı bir Marksist parti. Girişimlerini sürdürüyorlar... Tam bir yasallık fetişizmi yaşadığımız şu günlerde herkesin unuttuğu bir gerçekse şu: İşçilerle ve tüm öteki emekçi katmanlarla bütünleşebilmenin yolu yalnızca yasallık mıdır? Unutmayınız ki bolşevik parti tüm yaşamı boyunca yalnızca ve yalnızca 7 ay gibi bir süreçte yasal çalışmalar yapabildi.

Yasallık bizim sorunumuz değildir: Biz komünistler dünyamızın ve Türkiyemizin içinde bulunduğu koşulların en dialektik tablosunu çizmek istiyoruz. Yalanın, ikiyüzlülüğün, halklarımıza ihanetin ve onun emeğinin tüm birikimlerinin satılmasına karşı çıkmak istiyoruz. Hem yaşadığımız bu cennet yeryüzünü, hem insanlarımızı hem geleceğimizi kurtarmak için önerilerimizi doğrudan halkımıza, tüm dünya emekçilerine, tüm üçüncü-dünya halklarına iletmek istiyoruz. Bu bizim doğal yasallığımızdır. Bu doğallığı yasalarla ortadan kaldırmak isteyenler, bu konuda var olan yasalardaki maddeleri işletecek olanlar kendilerini artık 21. yüzyıla girerken şu iki kimliğin içinde kaskatı bulacaklardır: 1) Onlar Engizisyon mahkemelerinin yargıçlarıdır. 2) Demokrasi sözcüklerinin ardına gizlenme gücü bulamayacak kadar anti-demokrat ve despotturlar.

Dostlarım, bu onların bileceği bir iştir. Bizse işimize gücümüze bakmalıyız. İşimize ve gücümüze, 1917 teslim edilirken, hergünkünden çok daha fazla gereksinim var. Hem de böyle bir dönemde, komünist düşüncelerin, evrensel ilkelerinin, insanoğlunun uygarlık savaşımının katledildiği, herşeyin birbirine karmakarışık yuvarlandığı bir dönemde komünistler, kendi ilkeleri ile bu karmakarışıklığın dışında alabildiğine kararlı, alabildiğine zengin çözümleriyle ayrı, onlara hiç bulaşmadan belli bir mesafede durabilmeyi becerbilmelidirler. Dünyamız tıpkı bugünlerde Çarlığın yıkılmasındaki karmaşayı yaşamaktadır. Herkes o dönemde yasallığın, hükümet boşluğunu kapitalistlerle birlikte doldurmanın, demokratik kazanımların peşine düşmüştü. Oysa Uzaktan Mektuplar'da Lenin; "Taktiğimiziz: kesin bir kuşku. Yeni hükümete kesin biçimde destek olmama.. Kim ki Çarcı gerici güçlerin reaksiyonunu bahane ederek geçici hükümeti desteklememiz gerektiğini söylemektedir, bilin ki işçilere ihanet etmektedir." diyordu. Ve de bu uzaktan duruş, mesafeli davranış ve pislige bulaşmama tüm kitlelerin içinde, en küçük atölyelerde bile bolşeviklerin işçilerle birlikte düşüp kalkmasının, onlarla birlikte soluk alıp vermesinin yolunu açmıştır.

Yoldaşlar, ülkeye bakınız: Ülkede şimdi yasal,

açık, birleşik, bir komünist parti var. Don Kişot'un yeldeğirmenlerine saldırısı gibi bir coşkuyla Ankara'da yasal, açık, "birleşik komünist partisi" tabelasını binalarına asanlar gerçekten hangi heyecanı, hangi coşkuyu ülke genelinde yaratabilmişlerdir? Onlar her ne kadar pek Celali bir biçimde ve de Kanatlı kanatlı sözcüklerle kendi megalomanie'lerini yinileyip duruyorlarsa da herkes apaçık biliyor ki önce kendi çevrelerini bile inandırmakta sonsuz güçlükleri vardır. Yasallık konusunda Marks'ın hiç gözden irak tutulmaması gereken "Komünist Cephe'ye Merkez Komitesi Başvurusu"nu özenle okuyanlar şu olup bitenlere özellikle iki noktada pek şaşıracaklardır: 1) Açıklık ve yasallığın gerçekten Marksizmle ne ilgisi vardır? Marks ve Engels bu başvurularında tam dayasallık karşıtı, örgütten ne anladıklarının tüm bulgularını apaçık ortaya çıkarırlar. 2) Marksizmi son derece geniş gözenekli bir demokratik mücadele biçiminde algılayıp kendilerine marksist diyenler ve partilerinin adını "Yasal Marksist Parti" koyanlar bu merkez komite bildirisindeki gizlilik ögesine ögesine titizlik gösterilmesini, sürekli devrim projesini ve o dönemde yaşanan despotik yönetimlerin ağırlığında küçük-burjuvalarla birlikte verilecek silahlı mücadeleden sonra demokrasi ve sosyal-demokrasi sözcüklerinin kandırmasına işçilerin düşmeden silahlı mücadeleyi sürdürmelerini nasıl algılayıp yorumlama olanağı bulabilirler? Komünistlerin onların marksistliklerinin bir büyük kandırmaca olduğunu kurucularımızın onların güdük ellerinde yumulup yassılaştırmamasını sağlamaları da son derece önemli bir görevdir. Leninizmi marksizmden soyutladığımızda marksistlerin elinde ne kaldığını göstermek görevi yalancılığın önünü kesmemize de yardımcı olacaktır.

Yoldaşlar:

21. yüzyıla büyük bir olasılıkla sosyalist bloğun çökmesiyle gireceğiz. Yeniden bilinçlenme dönemimizi, bize gerekli olan *perestavka* dönemini tüm yaşadıklarımızı, önce kendi gerçeklerimizdeki bize acıyla kanlarımızla öğretilen yaşadıklarımızı, sonra dünya pratiğimizin tüm yaşadıklarını hiçbir kompleks düşmeden bir bir dökerek ve aktif pasifimizi doğru irdeliyerek ortaya çıkartabiliriz. Bunu yaparken yasallık varmış yokmuş bu saatten sonra artık kimsenin umrunda olmamalıdır. Böyle bir kaygıyla işçi sınıfı, proletarya ve gittikçe yoksullaşan, sömürülen halkımıza karşı şaşkırtmaca verecek ikili izdüşümlerden kaçalım. Artık benim görevim yasallığı düşünmek değildir. Yineliyorum: Yasallığı düşünmek artık en çok onların, dünya burjuvazisinin ve de onların işbirlikçilerinin işidir. Ben insanoğlu uygarlığının böylesi bir gidip bir geldiği bir dönemde, bu uygarlığın en tehlikeli günler yaşadığı bir dönemde

düşüncelerimi söylemekte

alabildiğine

açılabilirim

Bunu vermezlerse, engellerlerse ne olur?

Yoldaşlar, bunu yanıtını kurucularımızdan Engels

versin. O pek bayıldığım anlatım dili ve çağlara seslenen görüşüyle bu yanıt şudur:

"Hemen hemen bundan 1600 yıl önce Roma İmparatorluğunda devrimci bir partinin çok büyük yıkıcı bir baskısı oluşmuştu. Din ve Devletin tüm temellerini sarsıyordu. İmparatorun iradesinin tek ve yüce olduğunu yadsıyordu. Vatani yoktu. Uluslararasıdı.

Gaul'lerden Asya'ya dek tüm imparatorluğa yayılmış yeraltı çalışması yapmıştı gizlice. Ama artık büyük günde ortaya çıkmak için yeterince güçlü olduğuna da inanıyordu belli bir zamandan beri. Hıristiyan adı altında ünlü, devrimin bu partisi ordu da da güçlü temsilciler bulmuştu. Ulusal çok dinli kiliseye karşı her yıl kutlama şöenlerinde onur sunma-

ları için kendilerinden yeni fetihlere gitmeleri buyruğu geldiğinde partiye ait olan erler, bu buyruğu kınama anlamında kasklarında özel işaretler-hıristiyanlığın haçını-koyacak kadar küstahlıklarını ileriye götürüyorlardı. Kışladaki üstlerinin günlük alışılmış buyrukları bile havada kalıyordu. İmparator Diaklectianus ordusunda düzenin altının nasıl oyulduğunu iteatsizliği, disiplinsizliği gördüğünde artık sabrını uzun süre tutamadı. Etkin bir biçimde girişime geçti, henüz iş işten geçmemişti çünkü. Sosyalistlere karşı bir yasayı-hıristiyanlara karşı bir yasayı demek istiyorum yani, resmen kamuoyuna açıkladı.

Devrim partizanlarının toplantıları yasaklanıyor, toplantı yerleri kapatılıyor ya da yerle bir ediliyor,

PARTİ

BÜLTENİNE

SORULAR

Metin Ezgi

Eylülizm çatırıyor. Tekelci düzen bir yandan emperyalizme evrilirken, diğer yandan kendi içerisindeki olguları tarihsel yerlerine savuruyor. Bu süreçte herşey ve herkes çıncıplak ortada duruyor. ANAP içindeki düzen temsilcileri bile kendi içlerinde bir ayrışma yaşıyorlar. Bu kutuplaşmada herkes kendi benzerine doğru yönelim gösteriyor. Bu süreçte ilk bakışta çok şaşırıcı kurgular sahneleniyor gibi gelebilir. Oysa bu kurgular herkesin tarihsel ve doğal rollerinin bir ifadesi olarak alınmalıdır. Talabani ve Barzani Özal'ın yanına savruluyor, Özal açık bir biçimde Kürt varlığını tanıyor ve burjuvazi bu yüzden ona "oportunist" demiyor. İşte böyle bir politik dönemde "Geleneksel Solun Radikal Kanadı"ndaki dostlarımızın oldukça uzun bir süreden beri gündemlerinde tuttıkları 'Legal Devrimci Parti'nin ilk adımı olarak yayımladıkları bülteni okuyunca kafamda birçok soru belirdi. Bu yazıda bunlardan bahsedeceğim.

Açık Devrimci Parti düşüncesi, M. Ali Aybar'ın anayasanın yasal bir sosyalist parti kurmaya engel olmadığı tesbitinden yola çıkılarak, 1985'te bir grup sosyalist aydın tarafından ortaya atıldı. Daha sonra da Toplumsal Kurtuluş'ta geliştirilmeye, tartışmaya açık tezler olarak irdelendi. 1985 Türkiye'sinde Eylülizm tazeliğini sürdürüyordu. 1985 Türkiye'si; soğuk, hareketsiz bir topraktı. Kürt Ulusal Kurtuluş

Mücadelesi henüz başlamıştı. Eylül dağınıklığı ile, kimlikler gizli tutuluyordu. Bu anlamda açık devrimci parti düşüncesi seksen sonrası sosyalist canlanmanın ve sosyalistlerin açık alanda ifade edilmesi gerekliliğinden dolayı ortaya atılıyor. Eylülizmin süzgecinden geçen aydınların; toprağı ısıtma, sosyalistleri bir araya getirip Eylülün çamuru kazıma girişimi oluyor. Oysa bugün toprak ısınıyor, Kürt halkı kendi kimliğinin farkına varıp ona sahip çıkıyor. Dünya ve Türkiye sosyalist mozayikinde herşey çok açık ve net olarak ortada. TöBeKaPe, Aziz Nesin ve daha niceleri tekelci düzende gerçek konumlarını buldular. Eylül kendini kusuyor artık. Çelik Bilgin "Açık Parti Üzerine Otuz Not" başlıklı yazısında, kurulacak açık partinin eski solcuları SHP ve TöBeKaPe'ye kaydettirmesinin gerekliliğini yazmıştı. Rüzgar onları çoktan yerlerine savurdu. Açık Devrimci Parti'nin bu konuda yapacağı birşey yok. Açık Devrimci Parti bazı şeyler adına bir araç, bir "müstear" isim olacaktı. Şimdi ise herkes kendi adıyla tarih yazmak durumunda. Açık Parti yolunda çıkarılan bu bülten söylenmiş bir sözdür. Başlanan bu cümle nasıl bitirilmek isteniyor?

HEP, SP, TöBeKaPe ve SüBaP'ın açık partinin kütle önündeki prestijini olabildiğince düşürdüğü bugün, Açık Partinin getireceği kazanımların devrim yolundaki yürüyüşe kalıcı ve sürekli katkılar sunama-

tepi bugün Saxe bölgesinde kızıl mendil kullanımının yasaklanması gibi, Hıristiyanlığı belirten işaretler, haçlar gibi şeyler yasaklanıyordu. Hıristiyanlar kamu hizmetlerinde görev alamıyacaklardı. (Hıristiyanlara kamu kesimi tümüyle yasaklanıyordu.) Askerlikte çavuşluğa yükselme hakları bile ellerinden alınıyordu(...). Hıristiyanların mahkemelerde dava açma haklarının bile bulunmadığı yalın ve kuşku bırakılmıyacak biçimde apaçık duyuruldu. Ne ki bu olağanüstü yasa da hiçbir sonuç getirmedii. Hıristiyanlar çılgın bir öfkeyle kale duvarlarını yerle bir ettiler.

Dahası, imparatorun sakalının ve burnunun dibindeki Nikomedia'daki (İzmit'teki) sarayını da ateşe verip yaktılar. O zaman o da, hıristiyanları kitle kitle

öldürterek öcünü aldı 303'de. Ne ki bu tür katliamların artık bu sonuncusu oldu.

Beklendiği gibi sonuç, 17 yıl sonra, ordunun büyük çoğunluğuyla hıristiyanlaşması ve Diaklectianus'tan sonra gelen Roma İmparatorluğu'nun yeni hükümdarı, papazlarca *büyük* diye adlandırılan Costantianus'un hıristiyanlığı *resmi din* olarak ilan etmesinden başka birşey değildi.**

*- F.Engels, 6 Mart 1985 -"Karl Marks'ın Fransa'da Sınıflar Savaşlarının"na yazdığı Giriş'ten."

yacağı düşünüyorum. Devrimci mücadele sürekliliğini sağladığı sürece anlamlı bir bütün ifade eder. Tekelci polis devletine rağmen kalıcılık kavramı bu parti için ne kadar geçerli olacaktır? İkinci olarak; devrimci mücadele bir yaşam biçimi halini aldığında anlamlı oluyor. Bu yaşam biçimi açık partide kendini bulabilecek mi? İdeolojik netliğe ulaştırılacak olan sosyalist kadro birikiminin belli bir örgütlülüğe kavuşturulması önemli bir görev olmakla birlikte, bunun acil bir gereklilik olup olmadığı ve bu bülten partisinin bu işi yapabileceği tartışılmalıdır.

"Biz ise, elbette öncekilerden ya da ötekilerden farklı olduğumuzu düşündüğümüz için böyle bir çabanın içindeyiz.Farklılığımızın genel yaklaşımlardan daha ileri bir düzeyde elle tutulur biçimde ortaya konabileceğine inanıyoruz." deniliyor. Oysa aynı bültende, "Bağımsızlık, sosyalizm ve demokrasi mücadelesi ayrılmaz bir bütündür" ifadesiyle de bu bülten partisinin daha öncekilerden, ötekilerden (örneğin 1975 TİP'inden) ne kadar ileri(!) ve farklı olduğu ortaya konuyor. Kürt sorununun 'demokratik' yönünün Özal tarafından çözüldüğü bir toplumsal süreçte bağımsızlık ve demokrasi kavramlarının ne kadar sağ bir anlayışa denk düştüğünü görmeliyiz. Tekellerin devlet olduğu bir düzende kurulacak olan parti, parlamentoda bir şey yapamayacağına göre -ki bu partinin TİP gibi, parlamentoya girme uğruna kütlenin peşinden gideceğine inanmıyorum- yayımlanmayacak basın açıklamaları vermekten başka bir işleve sahip olamayacak gibi görünüyor. Bağımsızlık, demokrasi türünden kavramlarla yola çıkmayı da bülten partisinin tutarsızlığı olarak niteliyorum. Demokrasi ve bağımsızlık kavramları kemalist ve millici bir öz taşıyorlar ki bu da enternasyonalizm konusundaki çelişkilerini gösterir.

"Birlik sorunu ise, bizce ancak işçi sınıfının Marksist-Leninist öncü partisinin yaratılması ile nihai çö-

zümeye kavuşabilir. Ne var ki günümüzde sosyalist sistemde yaşanan ve ülkemizdeki ideolojik-politik örgütsel karmaşa bugün bir hamlede böylesi bir öncü partinin yaratılmasını olanaksız kılmaktadır." Yukarıdaki alıntıyı çok doğru bulmakla birlikte, bu yazıda algıladığım güvensizliği vurgulamak istiyorum. Bilindiği gibi 12 Eylül, sosyalistlerin güvenlerini yaktı.1985'te devrimciler güvensizdiler. Eylül'ün çatırdadığı bugünlerde devrimcilerin kendilerine güvenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. İşçi sınıfının öncü partisinin nesnel ve öznel şartları henüz oluşmamıştır, bu yüzden bugün sadece açık parti kurarız demek bir güvensizliktir. Yukarıdaki tesbiti yapmak zor iş değildir, önemli olan varolan duruma müdahale edebilmektir.

Bülten'in birlik sorununun çözümü doğrultusunda bir çalışma olduğu yazılıyor.Ancak birlik, salt programatik söylemlerin uyuşması anlamına gelmiyor.Örgütsel ve politik yakınlıkta da bir netleşme gerektiriyor. Toplumsal Kurtuluş başından beri bir-birimizi tanıma ve yakınlaşma anlamında ortak işler yapmayı savundu. Hala da savunuyor. Bugünkü toplumsal sürece uygun düşmeyen bir açık partiyi birlik potası haline getirmek, mücadelenin tek alanı durumuna sokmak kolaycılıktır. Birlik için işç kolaycılığa değil ciddiyete ihtiyaç var.

Tarih bir referanstır. Siyasi bir hareketin tarihinde söylenmiş bir sözü olmalıdır. Parti taraf olmak anlamına gelir. Üretilen ve uygulanan politikalar bir yasal dergiyi bile parti kabul etmeye yeterli olabilir. Bu yüzden 'parti' olmak için, her zaman "parti" adındaki bir yapılanmaya gerek yoktur. Birçok konuda önemli bulduğumuz açılımlarını ilgiyle izliyorum.Ancak bugünkü politikaları bana ister istemez 41. sayımızdaki şt sözleri anımsatıyor; "M-L'i daha iyi bilmek diye birşey yoktur,M-L adına hareket etmek vardır. Bu hareketin kendisi M-L'dir. Ve bir hareketin M-L'liği onun hergünkü tavrında tecelli eder."

VEDAT, GÖZÜMDE TÜTÜYOR

Y. K.

Meslek odalarının bir bölümü yeniden devletin kontrolü altına giriyorlar; hemen hemen tümüne yakını eskiden de böyle idi. Mimar Odaları Birliği, ilk kez devlet kontrolünden çıkan örgütlerden birisidir; çıkaran ekibin içinde ve ortasında Vedat Dalokay yer alıyor. Vedat, parlak bir mimar olduğu kadar iyi bir örgütçüydü. Bir trafik kazası sonucunda, Ayçe ile birlikte kayboldu.

Her zaman kaybetmediği bir popülist ve bir solcu yanı vardı; ortalaması alındığında Cumhuriyet Halk Partisi'nin solundaydı. Ancak CHP içinde politika yaptı; Ortanın Solu çıkınca önce daha rahat etti. Sonra zekası Ecevit'e dar geldi.

İçinde hep bir tutucu yanı ve bir de özgürlük damarı vardı. Tutumlu denecek kadar hesaplı ve hesapsız denecek kadar cömertti. Hem düzenden yana ve hem de isyancı idi. Her şeyi planlı bir hülya tutkunuydu. Çok akıllı bir deliydi; "Deli Vedat" diye de biliniyordu. Hep iki zıd arasında gerilmiş bir ipteydi; belki yaşamı böyle anlıyordu. "Bizim" ile oturmaktan, bizim ile tartışmaktan büyük keyif alıyordu; aynı zamanda Türkiye'nin en tutucu mühendis ve bürokratları en yakınında yer alıyordu. Elazığ'da doğma bu Kürt çocuğu, Erciyes'te kayak yapmaya giderken yok oldu.

Çankaya Tepesi'nde oturduğumuz zamandıydı ve Hintli diplomatlardan birisi evinde akşam yemeği veriyordu. Diplomatik ev yemekleri kokteyllere benzemezler; zamanında bulunmak bir nezaket ve protokol zorunluluğudur. Davetiyenin üzerinde yine Çankaya'da Cinnah Caddesi yazılıydı; Temren ile birlikte beş dakikada gidebileceğimizi düşünüyorduk. Bir türlü bulamadık; trafik polisleri bizi Çankaya'da bir yerden diğerine paketliyordu. Uzun zaman sonra Cinnah'ın, eski Atatürk Bulvarı'nın yanından yukarısı olduğunu öğrendik.

Sonra bunu Vedat'a anlattığımı hatırlıyorum. Vedat, Kürttü; Ermenileri sever, ancak, Mustafa Kemal Paşa'yı sevmezdi. "Yahu Yalçın" diyordu, gülüyordu, "En önemli caddeye Atatürk adı verilir mi?" diye devam ediyordu; Pakistan ile Türkiye'nin arasının iyi olduğu bir zamanda fırsatını bulmuş, Atatürk Bulvarı'nı ikiye ayırarak bir tarafına Pakistan'ın kurucusu Muhammed Cinnah'ın adını vermişti. Bunu hem anlatıyor hem de seviniyordu.

Pakistan ile Vedat'ın da arası çok iyiydi. Islamabad'taki modern cami mimari projesini kazanmıştı;

büyük bir iş olmasının yanında nerede ise her büyük İslam kenti bir "Vedat Camii" istiyordu. Belediye Başkanı olduğu zaman da Ankara'ya "göbek" yapıverdi; adı "Göbekçi Dalokay" olurken Türkiye'nin bütün kentleri de göbek yapmaya başladılar. Vedat, kolay çözümleri hızla buluyor ve seviyordu.

Eğer zeka hızlı görmekse Vedat çok zekidir. Eğer zeka, çeşitli faktörleri hızla bir araya getirmekse Vedat, çok zekidir. Vedat, Aziz Nesin, Çetin Altan türünün bir adamıdır. Ancak Vedat hiçbir işte inatçı değildir. Politika ise bir inat işidir; Vedat yapısına hiç uymayan politikaya girdi ve bir daha da çıkmadı. Ancak gereğini de hiçbir zaman yapmadı; dört yıllık Ankara Belediye Başkanlığı sırasında görülmedik bir sevginin odağı oldu. Sevgi sürdü, fakat Vedat bu sevgiyi kalıcı politik bir imkana çeviremedi. Politikayı da arada bir yapılan resmin fırça darbeleri sarıyordu.

Benim asıl yakınlığım Vedat'ın Belediye Başkanlığı sırasında başlıyor. O sırada TIP'te kayıtlı olmama karşın, özel danışmanı olmamda ısraretti ve birkaç arkadaşımızla birlikte danışmanı olduk. Başkanlık odasına bitişik küçük odayı bize verdi; özellikle benimle çalıştığı için Bülent Ecevit'in büyük husumetini göğüsledi. Danışmanlığımız büyük bir beyin jimnastiği oldu; yaptığımız çalışmalar, daha sonraki belediye başkanları da kullandılar.

Batıkent'i birlikte geliştirdik; ne güzel projelerimiz vardı. Ortak çamaşırhane, ortak yemekhane, ortak kütüphane olacaktı. Özel mülkiyeti sokmayacaktık. Olmadı; Vedat, dayanamadı. Ortak çamaşırhane, ortak yemekhane, Bilgesu'nun şarkısına kaldı. Biz ise sadece ismini değiştirebildik; Ecevit, "Akkondu" diyordu. "Biz" ve bu arada Vedat, Ecevit'e kızıyor ve Ecevit de bize kızıyordu. Bu kızgınlıkla "akkondu" adını değiştirmeye karar verdik; Vedat, "Hitit" istedi, Hitit'i seviyordu. Biz "Batıkent" dedik, daha sakin bir isimdi. Öyle oldu.

Danışmanlıktan da öte dost olduk; arada bir toplanıyorduk. Beni, belki de kendi deliliğine yakın ve yatkın buluyordu ve görüşmemiz gecikince "gözümde tütüyorsun" diye telefon ediyor veya haber gönderiyordu. Ben ise, aşırı çalışma için zamanı, daha çok sevdiğime ayırabilecek zamandan kısarak sağlayabildiğim için, Vedat'ı giderek daha az görüyordum. Şimdi bu nedenle daha çok üzülüyorum.

Ne güzel bir gece idi; Nusret Hızır ve eşini çağırıyordu. Akşam yemeğinde benim de olmam için ısrar

etti. Son on yıldan hatırladığım en keyifli, en entellektüel gecelerden birisi oldu. Profesör Hızır'ın yazılarının tadına varamıyordum; ilk kez Vedat'larda beraber oldum. Vedat, Ayçe, "Ayşe Abla" Neriman Hanım, Nusret Bey ve ben, yemek masasından kalkamadık. Profesör Nursat Hızır'ın tadına doyamadım; seksen yaşını aşmasına karşın, son derece dinç, pırıl pırıl bir beyin ve dünyanın her yanında bulunması zor bir entellektüel ile karşılaşıyordum. Solculuğa yaklaşmış ve sonra uzaklaşmıştı; Profesör Hızır'ın da benden hoşlandığı izlenimini edindim. Buluşmaya karar verdik; kısa zaman içinde öldü. Benim şanssızlığımdır.

Ayçe de Vedat türünden parıltılıydı. Vedat'ın kafasında olan parıltı Ayçe'nin güzel yüzünde görülmüyordu. Sadece konuşmaları izlediğini ve var olduğunu duyurmak için söze karışırdı; yazık, çok genç yaşta kayboldu.

"Yalçın bir buluşalım" diye telefon ediyordu. Bir değerlendirme ihtiyacı duyduğunda böyle sesleniyordu. İlhan Tekeli'ye haber vermişti, Mümtaz'a, Mümtaz Soysal'a, da haber verecekti. Galiba Önder de vardı; Ayçe yine yemekler hazırlamıştı. "Deli" Vedat'ın sakın ve güzel ev sahibesi rolünü oynuyordu.

Sonra Vedat kafasındakileri açtı. Ecevit'in işinin

bittiğini görüyordu; bir lider istiyordu. Çeşitli isimler tartışıldı; sonra Vedat birden bire Turhan Feyzioğlu'nu önerdi. Vedat'ın bu tür sürprizlerine alışmıştı; 1970 yıllarında, CHP'yi Türkeş ile barıştırma projesini önce önleyebildiğimizi düşünmüş ve sonra büyük hayal kırıklığı yaşamıştı. Çok daha sonra da bunun, Vedat'ın değil Bülent Ecevit'in fikri olduğunu anlamıştı; Ecevit, bir yanı "saf" Vedat'ı itiyordu.

"Vedat, sen bunu bir daha kimseye söyleme, biz de duymamış olalım" dedim. Ancak çok sevdiğim Vedat'a içimden kırılmışım. Belki de bu yüzden aramıyordum. Uzaktan ANAP ile flörtünü hiç sevmiyordum; bir kez, bu kez yakın zamanda buluştuk. "Olur mu, Yalçın, benden bekler misin?" diyordu.

Feyzioğlu'nu önerirken belki Vedat dünyanın sağa kayışını önceden görüyordu. Vedat, önceden gören türden geliyordu. Ancak gelişini haber verdiği sele karşı direnenler arasından gelmiyordu.

Sıcak sıcak, dolu dolu konuşuyordu. Turhan Feyzioğlu gibi konuşurken ısıtan kimselerdendi. Biliyorum, şöyle anlatacağı: "Yahu, azizim Yalçın, güzel güzel giderken, önümüze bir tanker çıkmasın mı, bizim Ayçe, az kalsın..." Gerçekten az kaldı. Vedat'ın türünden insan ne kadar azaldı!..

Şimdi Vedat, benim gözümde tütüyor...

Dr. HİKMET ÖZDEMİR

SİVİL CUMHURİYET

ÇIKTI

"Dünün Cumhuriyeti ile bugünün Cumhuriyeti arasındaki önemli fark şurada:

Dünün Cumhuriyetinde demokrasi yoktu.

Bugünün Cumhuriyetinde 'var olsun' isteniliyorsa, inanca gereği başını örtmek isteyen üniversite öğrencisi genç kız, din eğitiminden devlet elini çeksin diyen aydın, milliarist baskıya karşı kepenk indiren esnaf, koca ve babaları öldürülünce parmaklarıyla zafer işareti yapıp protestolarını dile getiren kadın ve çocuklar olacaktır. Muammer Aksoy'lar, Çetin Emeç'ler, Turan Dursun'lar, Bahriye Üçok'lar da yaşamalıdır.

Sivil Cumhuriyet, bir konsensus arayışıdır.

Ülkemizde buna ihtiyaç duyan insanların çoğunlukta olduğuna inanıyorum."

Boyut Yayınevi Tic. ve San. Ltd. Şti.
Oba Sk. 9/1 Cihangir - İSTANBUL
Tel: 149 87 37 - 38 Fax: 149 02 18

BOYUT

ÜZERİNDE SAHTE KİMLİKLE

deli çocuk, delikanlı çocuk
kendi bomban ile susturdun yüreğini
ey acemiliğin ustası

üzerinde sahte kimlikle
yazılı
o kanlı resminin altında
işte
kenar mahalleden şehre
inen otobüste
adını yineliyorum, ölüm koşucusu

kimlik : sahte
borsa : ölüm

uzanmış sütunlara
parkan ve simsiyah bıyıkların
polis eşkalinde
uzun boylu, esmer ve otuzüç yaşındasın

borsada kağıtlar, hisse senetleri, vurgunlar
vurgunlar senin yüreğine

borsa sahte, ölüm kimlik
deli çocuk, delikanlı çocuk

Ahmet Cemil

TÜSTAV

NE YAPMAMALI?

*"Eskiden insanların sözlerini dinler
onların yaptıklarına inanırdım.
Şimdi ise onların sözlerini dinliyor
ve hareketlerini seyrediyorum"*
Konfüçyüs

N. Ataman

Toplumsal mücadelede bir kavgacı olarak yer alanlar, bazen, yalnız pratiğin öğrettiği olumlu ya da olumsuz derslerden hareketle yazma ihtiyacı duyabilirler. Bu yazı öylesi bir iç zorun ürünüdür.

Konuya sorularla başlamak, biraz da kendimi, düşüncelerimi açmak ve rahat yazabilmek için gerekli;

Toplumsal mücadelede, kavgacı bir birey olarak yer alış ne şekilde daha iyi olabilir?

~ Siyasi süreçte insani boyut ne derece belirleyicidir?

Tahmin ederim; kendinizce bu sorulara hemen birer cevap verdiniz. Peki, pratiğiniz ne derece cevaplarınızla uyumlu?

Yaşadığı dünyaya yabancılaşma, tiksinti, giderek nefret duyan insanların başlangıç nedenleri benzer olabileceği gibi farklı da olabilmekte. Ama hepsinde ortak sonuç; beğenimsizlik; kurtulma isteği.

Kıyasız kurtulma isteği pek varolabilecek gibi gelmiyor, gerçekçi değil.

Kıyaslama ise her zaman kendi yaşamıyla varolan bir başka yaşamın karşılaştırması olmayabilir. Bir ütopya da var olanın kıyaslanması kullanılabilir. Bilimsel bir bakışla geleceğin toplumuna ilişkin bugünden bazı öngörülerde bulunmakta bu anlamıyla bir ütopya sayılabilir. Ve diyelim ütopyamızı kurduk, hoşumuza gitti, uğruna mücadeleye atıldık. Arzulananı ulaşımda farklı yöntemleri daha doğru bulacakların olacağıda bir gerçek.

Farklı yöntemle aynı hedefe ya da benzer hedefe yürüyenlerin siyasi-insani ilişkilerinin sınırını belirleyen ölçütler neler olacak?

Siyasiler bir yana insani ilişkiler nasıl olacak? En azından ortak idealin sevgisi bir bağ olmayacak mı?

İyi de, sadece 'insanilik' adına bir birimizi ne kadar sevebileceğiz? Daha net bir söylemle; idealin ortaklığına ilişkin yansıtılanların başlangıçta doğurduğu yakınlık, zaman içinde insanların birbirine katlanması halini alıyorsa buna ne kadar dayanacağız? Oysa ortak idealin gerçek sevgi bağı, yoldaşlık, çok güçlü bir bağdır.

'Biz', 'bize' benzediği kadar, başkalarıyla 'bir' olduğumuzu düşünmez miyiz?

Toplumsal mücadele örgütlülükle olur, bunu hemen hemen herkes ve her fırsatta kullanır ve genel bir doğru. İyi de böylesi bir mücadelede "ortak idealin sevgi bağı", "insani ilişki", "sorumluluk", vs. gibi konuların irdelenmesinin katkısı ne dir ki? denebilir, denmelidir de.

Bu belki de en önemli başlangıç noktalarındandır. Çünkü toplumsal mücadelede başarısızlığın faturası genellikle yapıların 'yönetici klik'ine çıkarılır, temel yanlışlardan biri de burada olsa gerek.

Birçok açıdan:

Birincisi, kendini en merkezi insan gibi sorumlu hissetmeyen 'sıradan' bir kavgacının; mücadele adına 'su içmeye' gitmesi bile boşunadır. En azından kendisi ve etkinlik alanı açısından kalıcı bir katkısı sözkonusu değildir; kötü bir tarihten başka.

İkincisi, "abiler daha doğru bilir" mantığıyla bir ön kabulün altında yatan hep bu 'abilik' misyonu beklentisi olmalı. Sonuçta şuraya varabiliriz: Hatalar sadece 'yönetici klik'in değil onu kabullenenlerindir de. Ve, aynı zamanda hatalar; 'su içmeye' dahi gönderilemeyecekleri, çoğalmak adına, "sempatizan", "kavgacı", "kadro adayı" ve giderek "kadro" diye kabul eden ve onlarla zaman geçiren 'aktörler'indir de.

Kuşkusuz, kimseye "önce en doğruyu bul sonra pratiğe geç" gibi bir öneri sözkonusu değil. Ve

olabilirleri bir yana bırakarak bilinenler üzerinden konuşacak olursak şunları ifade etmeliyiz;

Hem en doğruyu arayıp, kendince bulduğunu kabul ettiği çerçevede toplumsal mücadeleye katılanlar vardır ve hem de nedeni ne olursa olsun; kıskançlık, hoşnutsuzluk, çaresizlik, tepkisellik, ütopyalar, bunların çeşitli bir aradalığı vs. vs. yaşadığı toplumsal düzenden kurtulma güdüsüyle isteğininin hemen ilk anlarında mücadeleye atılanlar da var. Kuşkusuz birincilere nazaran sayıca daha çok.

Bir olumsuzluğu da birlikte taşıyor olsa da mücadelenin canlılığını, sürekliliği ve kitleselliğini de ifade eden bir yön var.

Kısaca; dünyaya gelirkenki çevremizi, ailemizi tercih etme şansından nasıl yoksunsak, birçoğumuz, siyaset alanına da öylesine tercihsiz 'doğabiliyoruz'. Bunun yadrganacak bir yanı olmadığı gibi beğeniye sunulacak bir durum da değildir.

Ve yine, nasilki zamanla aile değerlerinden farklılaşma olabiliyorsa, olmayabilirdi ama kurgumuz olduğu yönünde, içine 'doğduğumuz' siyasi değerlerden, anlayışlardan da farklılaşmalarımız* olabilir. Bir siyasi anlayış, zamanla ve bilgiyle zenginleşerek gelişmiyor, bu anlamda değişmiyorsa, toplumsal mücadelenin gerektirdiği ve gelişmesinde bir göstergesi olarak, kendini aşarak yeniden üretemiyorsa, geleneksel bir ailenin göreneklerine bağlılığı türünden ve tutucu kalıyorsa; doğruyu, iyiyi arayan insanının ondan ayrı düşmesi kaçınılmaz olur. Buradaki yeniyi, iyiyi ve doğruyu başka bir deyişle gerekliliği arayış, hiçbir değer tanımama, hiçbir ilkeye bağlı kalmama noktasına çekilmemelidir. Böylesi bir uca çekiş bir yüzeyselliğin ifadesi olur.

Olumsuzluklar üzerine kurulan kurgumuzu devam ettirecek olursak; çeşitli iç ve dış etkenlerle kendini ve içine 'doğduğunu' "aşan" bireyin tutumu ne olacak? Ortak geçmiş, arkadaşlık-insani bağlar, tavırlarımızın siyasallığına ne derece etki edecek?

Sosyalist etkinlikte olan, devrimci bir bireyden ilk beklenen 'içinde bulunduğunu' gerekli gördüğü yönde değişime zorlamak olsa gerek. Kurgumuz gereği bunu başaramadığını varsayalım. Seçeneği ikidir: Ya kalıp olumsuzluğa katlanacak**, ya 'alan' terkedilecektir.

Terkedilen 'alan' genelde mücadele alanı değil, içinde bulunduğu alansa, davranış, toplumsal

mücadeleye bir katkıdır. Terk edilen 'alan' genelde mücadele alanı ise, birey, sosyalist etkinliği, aynı anlamda devrimciliği terk ediyor ise, yapılan bir 'intihar'dır. Bir siyasi etkenin yok olmasıdır.

Terketme seçeneğini kullanmayan bireyin seçimi, daha doğrusu çaresizliği-güçsüzlüğü ise, onu, yavaş yavaş 'öldürür'.

Şu demeye gelmemeli; bulunduğu anlayış noktasında bir zayıflık gördün, bir başka yerde, sorun ettiğin konunun daha doğru ele alındığını gördün, hemen oraya koş. Bunun sonu hiç kimsese güven vermeyen 'siyasi sürtüklük'tür. Keza, tüm sorunları çözmek, hiçbir konuda cevapsızlık bırakmamak gibi bir anlayışa sahip olmak, sonuçta bizi rahatlama arayışına, bu da kolaycılığa götürür. Tarihsel olarak haklılığımıza, bilerek inanmak ve olası kimi sorularla yaşamayı bilmek zorundayız.

Türkiye solunda hepsine bol bol örnek bulmak mümkün. 'İçinde bulunduğu alan'ı terkedip başka bir alan yaratma uğraşında olanların iyimserlik yaratan girişimlerinde yok değil. Ancak bir darlık hastalığı da varki henüz tümüyle ve herkes tarafından kurtulmuş değildir.

Böylesi, yeni oluşum özneleri açısından, şu yada bu gelenekten geliyor olmak, gelinen 'aile' değil, gelinmiş olunan noktadan hareket etmek, doğrunun, bilimsel olanın arayışında olanlar açısından, kendini tarifini en gerekli ve doğru tarzı olmalıdır. Nereden geldiğinden ziyade nereye gendiği önemlidir. Aksi halde yeni bir aşamaya değil, 'yeni' bir versiyona tekabül sözkonusudur. Bunun da ahım şahım bir cazibesi yoktur.

Hiçbir ciddi ideolojik-politik tartışma açmamış ve haklılığını ortaya koyma yolunda çabası olmamış birilerinin, bilmem kaçınıcı 'yapı' olmak için meydan okuması, öylesi bir tepki almalıdır ki, bu meydan okuyuş, gerçek bir meydan okuyuş olarak kalsın, yani ya hamamda türküye ya da sarhoş narasına dönüşmeli. Böylesi şefleri saflarımızdan silmeliyiz.

En başta bilimsel formasyon olarak gelişen, yaşanan dünyanın gereklerine cevap olan ve olası geleceğe göre gelişebilirlik potansiyeli gösteren bir yapının oluşumuna güç katmalıyız. Kendimiz olmalıyız. 'Kendi olma' yolunda olanları arayıp bulmalıyız.

Bırakın görenekçileri, bırakın onlar siyaset ana okulunda çocuk terbiye etsinler.

*- Farklılaşmanın olmayışı iki şekilde olabilir. Ya birey durağan alanı hiç sorgulamaz veya sorgulasa da onu aşacak düzeyde ciddi bir sorgu yaşamaz, ya da alan durağan değil, hem kendini hem de bunun sonucu olarak kendine her katlı geliştirecek ilerler.

**-. "Örgütü korumak" adına olumsuzluğa katlanmak, ona omuz vermek olduğu gibi, gelişmenin önünde de engel olmaktadır.

ANISI KAVGA ÇAĞRISI

"Teröristler ölü olarak
ele geçirildiler" (Gazeteler)

Pusulara düşürdüler yolunu
Sızım sızım sürüdüler canımı
Yetiş anam ortalıkta koma ölümü
Yüreğime karakurtlar saçılır

-İstanbul dedikleri gedikli mezar
Anacınlar ölümümüzü kaldırımında komazlar
Yüreğinin kavgamızda serpilir azar
Günü gelir filiz filiz açılır

Kimi sinmiş kuytusuna, kiraisi atak,
kimi cesaretle dövüşüyor, kimisi korkak,
kimi coşkusuyla yarışıyor, kimisi kaypak,
kimine tünek olmuş günleri, kiminin tüfengidir,
kiminde küflenir, irinlenir yaşamak,
kiminde doruklar bulur yörüklenir..

Senin için ey hayat, ey halk, ey ırmakların
/soldurulmuş duvağı:

Senin için durulmamış acımın,
/alınmamış öcümün,
senin için bıçaklanmış düşümün,
/kavga tüten hincimın,
senin için yangınlarda sınanmış
/hazların elçisiyim..

Anıslarda dişlendikçe öfkemi kamçılaman
son sözler bunlar olsaydı keşke!
Yazık ki, kahredişler ağzıma sevinçten daha yakın,
geceleri ağlayan çocuklar gezinir uykularımda,
sabahları yolum yolum yolunmuş analar yash,
şarkıların üzengisiz gözyaşları

/kanlarda yuvalanmış,
yazık ki, bileklerinde paslı kelepçeler
/gencelik insanların
çiçeğinde kızarmak için çırpınan nar parça parça,
yazık ki, korkusuz yaşamının büyüğü örselenmiş,
öksüz kalmış nice ceylan yavrusu..

Ondan ki, ey ağulanmış tomurcuk,
yaranlanmış üveyik,
ey surların çeldiği ırmak,
tırnakları çekilmiş yiğit, yazması yırtılmış gelin,
kapandaki karaca, pençelenmiş güvercin,
ey gönlümün sisi, özlemimdeki pas,
sabahın pusu,
ey sürgün, pürüzlü, üzgün,
yoksul

yoksun gecelerim,
ey kızımın yüzündeki bilmece,
kıstırılmış sevincim;
ondan ki ey yüreğim
seni kavga diye yalazlar
koşarım çığlık çığlık,

koşarım bin belaya,
koşarım fırtınayla yarışıp
koşarım ışık ışık,
körpecik bir bahardan
uçurumlar başında dolaşırken çaldığım
ışığı ki

kızıma tek mirasım olacak..
Varsın görmesin kör, duymasın sağır,
şaşkın yine şaşırın karşısında tufanın,
köşesinde kurusun usul usul uyuşuk,
tembel uyusun..

Pusulardan sıyrılıp,
ölümlerden çağrılıp geldim;
öyle ki, düşenlerin dostlarına iletmişti
/gizleriydim gelirken,

kayıyım gırtlığında yeni doğan bebeğin;
öyle ki, kuşanıp neşterini kat kat olmuş yarımın
yaşama umudumu sevdayla duruladım..

İstanbul dedikleri: kimine vurgun yolu,
/kimine mezar..

İstanbul dedikleri: bankalar, bankalarda
/sağılan fabrikalar,
ışık ve karanlık tüneline denizlerin sunağı,
talan olmuş sevdaların yumağı,
ışkence, ölüm, hüznün, kahkahalar..

İstanbul dedikleri: çıldırılmış güzellikler,
/dayanılmaz acılar,

zulüm, ayrılık, nazar..
İstanbul yollarında bir kez daha hançerlendi
/yüreğimin yarısı..

Öbür yarısını sorarsan:
namululara hedef olan yiğidin
yaralı kurşunlarda çağıldar..
İstanbul dedikleri -vay gülüm- gün gelir kitaplar
/bunu da yazar:

tutuşur fabrikalar oyunu bozar.

Nihat Behram

Mayıs 90, Paris.

"KÜRT TARİHİ ÜZERİNE TEZLER"E KÜÇÜK KATKILAR⁽¹⁾

A.Dikili

Dünya değişiyor. Değişmesi gerekli. Hareket halinde olan herşey gibi değişmek zorunda. Dünya değiştikçe yaşıyor ve bunun sonucu bilgilenecek, tecrübeleri genişliyor, derinleşiyor. Son yıllar dünyanın dönüşümünü hızlandırmadıysa da değişimini, rüzgar evresinden fırtına safhasına dönüştürdü. Değişimine belli bir yaklaşım oluşturmak gerekiyor. Bu yaklaşımın yargısı değil, oluşu önemli.

Dünya değişiyor. Bu değişim az da olsa Türkiye'ye de yansıyor. Türkiye'nin belirli değişimleri ise Kürdistan'ın değişimlerine göre biçimleniyor. "Kürdistan artık eski Kürdistan değildir" diyen ve bunu kararlılıkla tekrarlayan, her tekrarlayışında anlamını zenginleştiren Hocam İsmail Beşikçi'yi anımsıyor insan. Her Kürt ve Kürdistan kelimeleri geçtiğinde Hocam Beşikçi'yi anmadan olmuyor. Onu anmadan, Kürt ve Kürdistan terimleri ikna edici görünmüyor artık.

Türkiye değişiyor. Bu değişimde Hocam Beşikçi'nin katkısı büyük.

Bu değişime diğer bir önemli ve belirleyici katkı da Kürtlerden geliyor. Kürtlerin değişmesi, kendi ulus bilinç ve benliğine vararak sahip çıkması bu değişme sürecini hızlandırıyor. Kürtlerin Türk devletine karşı PKK önderliğinde yükselttiği silahlı halk savaşı "serhildan" bu değişimin tarihsel koşulunu yaratıyor. "PKK'nın ortaya çıkışı, Kürtlerin tarihinde, Kuzey Kürdistanlı Kürtlerin tarihinde bu bakımdan da önemli bir dönüm noktasıdır. PKK bize şunu öğretmektedir: Ulusal özgürlük için, ulusal bağımsızlık için ölmesini bilmek gerekir. Irkçı ve sömürgeci Türk Devleti'ni endişelere garkeden de, PKK'nın bu kararlı, bilinçli, bilgili tavrıdır." (2)

En sevindirici değişim de Türklerde, Türk aydınlarında olan değişimdir. Türklerde değişim bir zorunluluğun, dayatmanın sonucu da olsa önemlidir. Türkler, Türk aydınları Kürdistan'ın artık eski Kürdistan olmadığını kavramaya başlamıştır. Bunu kimisi destekleyerek kimisi karşı çıkarak algılıyor. Kürdistan'da değişim bir bütün olarak Türkiye'yi etkiliyor ve beyinlerde yuvalanmış örümcekleri uyandırıyor, harekete geçiriyor. Türk aydınları da yavaş yavaş bu örümceğin uyanımını hızlandırıyor. Örümcek uyanıp gidecek, yuvası temizlenecek, Kemalizm ruhu beyinlerden gönüllerden atılacak, ancak bunun sonucu da ha sıhhatli düşünülebilir.

Sayın Yalçın Küçük'ü bu Türk aydın kategorisinde görüyorum. Sayın Küçük, olaylara olgulara açık, dogmaları kıran ve aydınlanma sürecine katkıda bulunan, bildiklerinde direnen "asi" devrimci bilimadamdır. Türk burjuvazisine karşı olanların silahıyla onları altedeleyen bir düşünce gerillasıdır. Türk aydınlarının kafalarında beyin ameliyatlarıyla ünlü bir bilim cerrahıdır. Ben Y. Küçük'ü okuyunca direniş ve savaşın kalemle de ne kadar güçlü olabildiğini görüyorum. Onun zengin ve derin tezlerinden herkesin şöyle veya böyle etkilendiğini düşünüyorum. Yalçın Küçük'ü eleştirebilen pek az ciddi yazı olduğunu sanıyorum. Onu eleştirme yerine genellikle basit bir yolla karalamalara giriliyor. Bunu yapanlar onun etkisinde ezilenlerdir.⁽³⁾ Bence ona karşı eleştiri yapabilmek çok zor bir iş olduğundan, en kolay yol olan karşı çıkış ve küfür devreye giriyor.

Sayın Y.Küçük'ün Kürt ve Kürdistan meselesiyle ilgilenmesi veya kendi tanımıyla ilgilenmek zorunda bırakılması bir Kürt olarak bana gurur veriyor. Kürtleri sevindirir inancındayım. Türk aydınlarının da gururu oluyor. Kürt ve Kürdistan saflarında kalem oynatması sevindirici ve kazanımdır. Kürtlere zenginleştirici katkıları olacağına inanıyorum.

Kürt Tarihi Üzerine Tezler makalesini zevkle okudum. Sevindim. Sevincimi açığa vurmak için de birkaç yerini eleştirmek zorundayım. Bunları eleştiriden çok katkı olarak düşünmek gerekiyor.

1- "Rum" sözcüğü üzerine : Bu sözcüğü Kürtler yalnız Türklerle karşı kullanıyor ama Kürtler yalnız kullanmıyor. Ortadoğu'da sırasıyla herkes daha batısında yaşayan ulusa bu kavramı yakıştırıyor. Örneğin İran'ın doğusunda bulunan halklar Farıslara "Rum" derken, Farıslar da kendi batısındaki Kürtlere "Rum" diyordu. Kürtler Türklerle ve Türkler de Yunanlılara "Rum" diyor. Dikkat edilirse halk arasında Yunan sözcüğü pek geçmez, Yunanlılara "Rumlar" denir. Kıbrıs'ta yaşayan Türk dışı azınlığa ise herkes "Rum, Rumen" diyor. Yunanlılar da Romalıların "mirasçıları" İtalyanlara bu kavramı belli bir döneme kadar yakıştırıyorlardı. Demek herkes bir batısında bulunana "Rum" diye "küfür" ettiğini sanıyor. Almanların "Rus" kavramlarını kullandığı gibi. "Juden, Rusen" ve son yıllar sıkça duyulan "Türken" kavramları Almanlar nezdinde küfür yüklüdürler. Birine şahsi küfür ise bir bölüm Almanlarda Müslüman isimleri

söylenerek yapılabiliyor. Yabancı olan herkese şahsi bir küfür olarak da "kanake" sözcüğü kullanılıyor. "Kaneke" Katalanlı Kanakların dilinde "insan" anlamına geliyor. Bu bize şunu gösteriyor; kelimelerin içeriği, anlamı önemli değil, kullanılan kişilere göre algılanması önemlidir. Örneğin Aziz Nesin'e göre Kürt kelimesi küfür anlamına gelirken, benim için gurur verici bir anlam içeriyor. Bu geleneğin Kürtlerde de bulunması, özellikle Türklere "Rum" demelerini normal karşılamak gerekiyor. "Rum" küfürünü savurmak zalim egemeni adıyla anmak sayılıyor. Roma İmparatorluğu'nun Ortadoğu ve Yakın Doğu akınları ve mezalimi biliniyor. Son dönemler Kürtler bir şeyi daha iyi kavradı sanıyorum; Türklere artık "Rum" demeyi. Barbarlığın, zulmün Türklere adına da yapılabildiğini gördü ve kavramlarını somutlaştırıyor artık. Rum sözcüğü daha ağır ve kötülük dolu bir nitelik ve egemenlerini kasıtlı, yerini "Türk" sözcüğüne terk ediyor.

Rum kavramının olumlu kullanımı da var. Bunun kullanımını günümüzde "bilinçli" bir seçim değil, tarihi bir uzanımdır. Örneğin kimse sormuyor: Niçin Mevlana Celaleddini Rumi? Buradaki Rumi de Romalılara atıf ama olumlu kullanılıyor. Özenti gösteriyor. Evet, Mevlana Celaleddini Balchi öz adından da anlaşıldığı gibi Afganistan'ın Balch şehriden gelme Mevlana kendisine Rumi yani Romalı adını daha yakışır buluyor. Romalılığa olan özenti ve tutku onu geldiği yeri inkara sürüklüyor. Konya'da yaşadığı halde Konyayı olmuyor. Rumi oluyor. Bu da işin diğer yanı.

2- İran, kavramın politik ve etimolojik içeriği: Sayın Yalçın Küçük, İran'ın bugünkü politik sınırlarına bararak bu kavramı özkaynağı ve etimolojik-etnolojik ve çağrafik temelinden koparmamak gerek. "İraniler, Kürtlerin kendi soylarından geldiğini ileri sürüyorlar, İran yöneticilerinin dün de bugün de hep bir 'Kürt sorunu' oldu" diye yazıyorsunuz. Eğer İran'ın bugünkü devlet sınırları ve hakimiyeti elinde tutan ulus Farslar kastediliyorsa bu doğru. Ama sorunun diğer ucu siz İrani kavramını herhangi bir seçmeciilikten uzak bir biçimde kullanıyorsunuz. İran kavramının bir devletin siyasi sınırlarına isim olarak verilmesi çok yakın bir döneme rastlar. Bu kavram "Ari" denen kavramdan geliyor. Sanskritçede arya⁽⁴⁾, Avestada airya/airyana⁽⁵⁾, Eski İrancada airya/airyana⁽⁶⁾, olan bu kavram "er"⁽⁷⁾, kökünden geliyor. Ariler, İranlılar anlamındadır⁽⁸⁾.

Söylemek istediğim, siz konularınızda, tezlerinizde çok seçmecisiniz; Kürt Tarihi Üzerine Tezler'de de bu seçmeciğinizi yerine getirmek durumundasınız. Bu konu öyle teğet geçilecek birkaç tezle halledilecek bir konu değildir. Kavramların seçimi önemli. Örneğin İraniler yerine Farslar veya İran devleti terimlerinin kullanılması doğru bir kavram seçimidir. Ama yalnız İran ve İrani demek, bunu Farslara ve çok yeni olan devlet isimlerine maletmek olur. Böylece yalnız Kürtlere değil diğer halklara da "hakaret" edilmiş

olur. İrani deyince şu halklar kastedilmiş olur: Batı İraniler: Farslar, Tacikler, Kürtler ve Beluciler. Doğu İraniler: Paştular, Ossetler ve Pamir halkları ve bunların dillerinin sınıflandırılması.

İran'da Kürtlere baskı Farslar ve İran devleti tarafından yapılmaktadır. İran ve İrani kavramlarını kendilerine maletmeye çalışsalar da bizim onlara bırakmamamız gerekiyor. "İran" devleti bu kavramı haksız yere kullanıyor. Çünkü egemen güçler Farslar ve egemen dil Farsçadır, oysa orada değişik dil ve halklar da yaşamaktadırlar. Örneğin, Sami kavramı da aşağı yukarı Ari manasına gelmek üzere bir bölüm Afrika halklarını kapsar. Araplar da Samidir. Eğer herhangi bir ülke bu ismi kendisine yakıştırırsa bile içeriği doldurması mümkün olmaz. Aynı şekilde de Farsların kendi yaşadıkları yere İran demesi içerikle çelişiyor. Üstelik başka hakları boyunduruk altında tutarak ve topraklarını işgal ederek bu ismi egemen kılmaya çalışmaktadır. Onlar bu çelişkiye "İran'da değişik halklar yaşıyor, İran ve İrani deyince hepsi bunun içinde" mantığıyla açıklamaya çalışıyorlar. Böyle kabul etsek bile İrani olmayan bir halk Azeriler de bu kavram içinde eritmeye çalışılıyor. Eğer orada yaşayan halklar bunu böyle algılasalardı ve onlar da her konuda Farslarla eşit olsalardı bu açıklama mantık ve içeriğe kavuşurdu. Ama bu durum öyle onların algıladığı gibi değil.

3- "Tarihte tek devlet kurdular", "ismi farsça oldu" diye yazıyorsunuz. Ben bunu çok yüksekte tutulmuş bir iddia olarak kabul ediyorum. "Tarihte ilk defa kendi isimleriyle kurdukları devletti" diye algılasaydı, bir noktaya kadar kabul görebilirdi. Ama siz "tek devlet" diye yüksek bir tanım kullanıyorsunuz. Halbuki Kürtler de diğer uluslar gibi birçok devlet kurmuş ve devlet kurma deneyiminde bulunmuşlardır.⁽⁹⁾

Bugünün dili ve standardıyla yorumlandığında belki bu devletlere devlet terimini kullanmak kolay olmayacaktır. Ama bunu diğer "büyük" devletler kurmuş uluslara da uygulayabiliriz. Diğer devletler hep kişi ve aşiret ilişkilerine dayanan veya başkaları tarafından hakimiyet altında tutulan devletlerdi. Aynı şekilde Türklerin de "TC'yi ilk devlet olarak kurdular" hatalı yorumuna götürebilir. Çünkü diğer devletler kişi veya boylar adınaydı ve bunun bilimsel açıdan da Türk ögesinin göze çarpar bir etkinliği hemen hemen yoktu.

4- "Kürtçe Kurmanci ve Sorani olmak üzere iki lehçeye sahiptir", "Zazaca Kürtçe dışı kalıyor" diye keskin bir yargıda bulunuyorsunuz. Dilbilim ve dilbilimcileri onyıllardır büyük problemlerle karşı karşıya bırakan bu sorun, bu kadar katı kesin ve basit bir öngörüyle çözülemez. Dilbilimde "Kurmanci" veya "Sorani" terimleri pek az kullanılır. Bunların yerine coğrafik yerleşim esas alınır. Kuzeybatı Kürtçe Orta Kürtçe daha çok kullanılır. Bunların dışında Doğu ve Güney Kürtçe lehçeleri de bulunmaktadır. Tarihin değişik dönemlerinde değişik biçimde biri ya da di-

geri ağır basan dil haline gelmişlerdir⁽¹⁰⁾. Sizin de belirttiğiniz gibi Orta Kürtçenin günümüzde de ağırlığı doğal olarak sözkonusu, çünkü o "lehçe"de yüzleri ve binleri aşan araştırma, çalışma ve tercüme vardır. "Çalışan dil paslanmaz" terimini öngörürsek doğrusu da böyle olur. Kuzey Kürtçe Ehmede Xane'den üç asırlık bir aradan sonra 1900'lerin başında başlayarak, özellikle de Latin alfabesine kavuşumundan sonra (bkz: Bedirxanların çalışmaları) önemini artırır düzeye geldi.

"Zazaca (Dimili) Kürtçe dışı kalmıyor. Çağımızda bir bölüm politik niyetli kişiler "dilbilimci" sıfatıyla türetiliyor. Bunlar ciddi bilimsel çalışma yapmayan, idialarını ispatlamaya çalışan neye hizmet ettikleri belli olmayan türlerdir. Bu konu bilimsel üslubuyla elbette irdelenmeli, üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Nitekim tarihte de böylesi çalışmalar olmuştur. Bu türediler de tarihte bilimsel çalışma yapmış bir bölüm bilim adamlarına dayanmaya çalışıyorlar, kendi üretimleri bugüne kadar gözüme çarpmadı. Oskar Mann birçok ciddi bilimsel çalışmalar yapmıştır. Oskar Mann çalışmalarını sonuca ulaştıramamıştır. Böylesi bir dönemde Zazacanın Kürtçeden ayrı olduğunu savunmuştur. Bütün diğer çalışmalar O. Mann'ın bu belirlemesinden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmayı sürdüren Karl Hadank ciddi bir karşı çıkış göstermemekle, bu konuda O. Mann'ın tarafını tutuyor.⁽¹¹⁾

İnsan, kendisi ikna edici bilimsel kanıtlar önesürmüyorsa ve politik mantıkla bilimi yorumluyorsa böylesi sorunlar ancak suni bir biçimde her dil ve her dönem için iddia edilebilir. Zazacacı iddiacılar genellikle belli birkaç kuralla Zazacayı Kuzey Kürtçesinden uzak göstermeye çalışıyorlar. Coğrafik olarak "Zaza"ların Loristan'ın kuzeyinden göçtükleri söylenebilir. Doğal olarak Zazaca bir Kuzey (batı) lehçesi değil Güney Kürtçesi içerisinde değerlendirilmelidir. Türediler bütün çabalarını böylesi yanlış bir değerlendirmeye verdikleri için içinden çıkamıyorlar ve işin kolayını seçerek "Zazaca ayrı bir dildir" köremesinde çırpınıyorlar. Bunun nedeni bu tür insanların çoğunun amacının dili netleştirme değil, politik bir kalıba koyma niyetlerinden ve başka dilleri bilmediklerinden karşılaştırma olanağından yoksun olmalarıdır. Örneğin Zazacanın kelime hazinesi ve bazı kurallarından hareketle Türkçeye de yaklaşmalar çıkabilir. Ama bu sadece niyeti, bilimsel çalışmayı açığa çıkarmaz. Nitekim böylesi çalışmalar da vardır.⁽¹²⁾

Kısacası Zazaca Güney Kürt "lehçeleri" içinde ele alınır ve bir bütün olarak yeterli çalışma yapılırsa netlik kazanacaktır. Yoksa niyet ne olursa olsun politik açıdan Kürtleri "böl, zayıflat ve yönet" mantığını içeren Zazaca Kürtçe değil mantığı, insanı sömürgecilerin kucağına düşürmekten başka bir işe yaramaz.

Son dönem Zazaca ile ilgili değerli çalışmalar da yok değil.⁽¹³⁾

5- Med, Urartu vb : Urartuların Kürtlerin ataları olabileceği tezine ben de katılmıyorum. Daha çok Er-

menilerin olabilecekleri aklıma yatıyor. Bu konuda fazla bir bilgim de yok.

Medlerle ilgili aynı şeyleri düşünemiyorum. Med, Guti, Kardox ve Astraganların Kürtlerin ataları olduğuna inanıyorum. Bilimde inanma pek bir anlam ifade etmiyor tabii. Kürtler bunu böyle kabul ediyor, bir takım veriler de bunu destekleyici düzeyde. Yani açık bir karşı çıkış, Kürtlerin ataları değildiler diye tezler oluşturma da yok. Aksi ispat edilmediği ve biz Kürtler böyle algıladığımız sürece niçin bu varsayımda bulunmayalım. Med dilinden arta kalan kelime ve harf karşılaştırmaları bizi bu konuda daha çok umutlandırıyor. Araştırmalarım -hala başlangıcındayım- Avesta'nın bu Kürtçeye diğer İrani dillere nazaran daha yakın olduğunu -en azından harflerden tahmin edilen izlenimlere göre- etimolojik araştırmada Avestanın Medlerin dili olabileceği yalnız benim iddiam değil, bu konuda spekülâtif de olsa bir sürü varsayım var.⁽¹⁴⁾ Bu konuda son yılların arkeolojik kazıları henüz tam sonucuna ulaşmamakla birlikte, Berhem dergisinde M. Düzgün tarafından kazılarla ilgili dizi yazısında önemli ipuçları yer almaktadır. Ayrıca Med sanatı Kürt sayılan diğer gruplarla da yakın bulunmaktadır.⁽¹⁴⁾

Eğer biraz da olsa katkı olabildiyse bu beni çok sevindirir. Sayın Y.Küçük, "Kürt Tarihi Üzerine Tezler" oluşturma aşamasında, Kürtlerin bazı önerilerini ve daha geniş bir araştırmayı önümüze koyacağınızı umut ediyorum. Araştırmanız süresinde Kürt dilini de öğreneceğinizi sanıyorum, böylece dış bir yardıma da ihtiyaç kalmamış olur.

Yalçın Küçük'ün çalışmaları bizim için bir kazançtır.

Kaynaklar

1. Toplumsal Kurtuluş, Sayı: 31, Mart 1990, S.23-39.
2. İ.Beşikçi, Devletlerarası Sömürge Kürdistan, S.147, İst.1990.
3. Çok sevdiğim bir dostum var. Hep Yalçın Küçük'ü eleştireceğini söyler. Bugüne kadar eleştirebilmiş değil. Çünkü karalamadan eleştirmek isteyen, eleştirecek pek az tarafının olduğunu bilir.
4. Ari : Ariler, onurlu, asil vb manalara geliyor. Klaus Mylius, Wörterbuch Sanskrit Deutsch, Leipzig, 1987
5. F.Justi, Handbuch der Zendsprache, Leipzig, 1864
6. C.Bartholomae, Altiranisches Wörterbuch, Strassburg, 1905
7. er ('yl)Aryan, Iranian.. NP iran, only as a geographical name.. S.M.Nyberg, A Manual of Pahlavi, Part II, Dictionnary, Wiesbaden-1974
8. MacKenzie de de aynı anlamda kullanılmıştır. eran, eran-sahr: land of Aryans, MacKenzie, A.Concise Pahlavi Dicnhtionary, London, 1971.
9. Çiğirxwiin, Tarixa Kurdistan Band I ve II, 1985/1987, Stockholm.
10. Kemal Fuad, Kurdische Handschriften, Giriş bölümü, Wiesbaden, 1970.
11. Karl Hadank, Mundarten der Zaza, Hauptsach-

lich aus Siverek und Kor, Berlin, 1932 Karl Hadank bir takım karşılaştırmalarla Zazaca'nın ayrı olduğunu göstermeye çalışıyor, fakat bunun yanında Zazacanın günün imkan ve şartlarına göre güzel bir açıklamasını da bilimsel olarak yerine getirmeye çalışıyor. Yalnız bu karşılaştırmalarından çıkılarak insan Zazacanın Kürt dili dahilinde olduğunu da kanıtlayabilir, ayrı olduğunu değil. Bu konuda esas araştırmaları olanlar şöyle değerlendiriyorlar:

P. Lerch; indirek ayrı olduğunu savunuyor.

F. Müller; kararsız.

F. Justi; Kürt dili sayarak "manBte die Zaza redenden Kurden als fünften Zweig aufführen" diyor. (Kurdische Grammatik, 1880)

W. Veilson ve H.Rawlinson; Zazaca Kürt dilidir. (Encyclopaedia Britannica, vol. xv 1911, Kurdistan)

E. B. Sonae; çelişkili.

O.Mann; Zazaca Kürt lehçesi değil.

K.Hadank'ın tek güçlü dayanağı, Mann'ın belirlemesi. Bunlar da öyle militanca bir reddiyeye yönelmiyorlar,

belli ihtimalleri gözönüne alarak hareket ediyorlar. Bunun dışında değerli Kürt tarih ve dilbilimcileri Secadi, M. E. Zeki, T. Wehbi ve C. Nebez Zazacanın bir Kürt dili olduğunu örnekleriyle göstermişlerdir. (Akt.: K. Fuad, age.. Giriş)

12. Bak: Doç.Dr.Tuncer Gülensoy, Kurmanci ve Zaza Türkçeleri Üzerine Bir Araştırma, TKAE, Ankara, 1983.

Hayri Başbuğ, Göktürk Ve Uygur Zaza Kurmanc Lehçeleri Üzerine Bir Araştırma, TKAE, Ankara, 1984.

13. Stockholm'de Malmisanij, Berhem Dergisi, Paris Kürt Enstitüsü ve özellikle de sohbetlerimde belirli çalışmaların olduğunu anlattıkları, fakat bugüne kadar yayınlamadıkları taraflarından belirtilmiştir. Yakın bir zamanda bu konuda belirli çalışmaların yayınlanacağını umut ediyorum.

14. W.Hinz, Neue Wege im Altpersischen, Wiesbaden, 1973.

15. Meydan Larousse, cilt: 8, İst. 1972, Medler Bölümü.

DÜNYA SOLU, BAHAR '91, SAYI 7

Alman İdeolojisi Çevirileri Üzerine
Candan Badem

Emperyalizme Ne Oldu?
Prabhat Patnaik

Marx Engels ve Ulusal Sorun
Ephraim Nimni

Nimni'nin Yorumunun Eleştirisi
Enzo Traverso, Michael Löwy

Irak'ta Kürtler
Minority Rights Group

Castro-Kruşçev Yazışmaları
Granma

Basın-Yayın, İletişim ve Uluslararası Düzeyde
Sınıf Mücadeleleri
Jacques Fath

Yeni Atlantizm
Georges Girard

Sosyalist Ülkelerdeki Değişimler ve
Tarihin İlerleyişi
Gilles Mason

Düşüş mü Yükseliş mi?
Brzezinski-Krasin

BASILIYOR

EKİN BELLETEN BAHAR/YAZ '91

Yalçın Küçük
KIRKSEKİZ'E İKİ BAKIŞ:
TOCQUEVILLE VE MARX 5

Bejan Matur
CİRAN VE KANARSA İYİLEŞECEK BİR YARA 22

Melih Ersoy
BAĞIMLILIK OKULUNUN ELEŞTİRİSİ 23

Gürdal Aksoy
KÜLTÜR VE UYGARLIK SÖZCÜKLERİNİN
TARİHSEL EVRİMİ 35

Hüsamettin Çetinkaya
SIRÇA KÖŞKTE BAYRAM VAR 42

Muammer Bozkurt
RESİM SANATINDA ELEŞTİREL TAVIR 68

Hasip Akgül
SİZİ ÇOK ÖZLEDİM RUHİ BEY 74

Yalçın Küçük
KÜÇÜK ANSİKLOPEDİ 79

BASILIYOR

EMPOTAN ÖZAL

TÜRKİYE'de hala başbakanlık önemlidir. Turgut Özal'ın kendisinin en çok sözünü dinleyeceğini umduğu bir kimseyi başbakan yapmasına karşın, hiç bir isteğini gerçekleştirmediği görülüyor.

ÖZAL, savaşa girmek istedi ve Türkiye'yi savaşa sokamadı. Özal'ın isteği ve gücü, Türkiye'nin Körfez Savaşı'nda yer almasına yetmedi.

KÜRTÇE üzerinde yasakların kaldırılacağını ilan etti. Bunun için bakanlar kurulu kararı aldırdı ve belki de bakanları yemine çekti. Ancak henüz ciddi hiç bir adım atılmadı. İktidar partisi henüz konuşulan Kürtçe'yi serbest bırakma yolunda bile bir adım atmış olmaktan korkuyor.

YÜZ kırk bir ve yüz kırk ikinci maddelerin kaldırılacağı her gün vaad ediliyor. Özal'ın hükümeti yerinden kımıldanıyor.

ERDAL İnönü, bütün bunlara bakarak şaşkınlığını ifade etmekten çekinmiyor; Özal'ın ya iktidarsız olduğunu ya da oyun oynadığını ileri sürüyor. Özal, iktidarsızdır.

İKTİDARSIZLIĞINI, şimdi, en çok Özal biliyor.

TURGUT Özal, bildiği iktidarsızlığını örtmek ve çözmek için iki yol bulmuş görünüyor; bunlardan birisi basını ve televizyonu kullanmaktır. Hergün yeni bir açıklama ile halktan çok, devletleştirilmiş basının yöneticilerini şaşırtıyor. Özal, iktidarının sonlarına doğru kendisini Türk Dili ve Türk Tarihi Tezleri'ne veren Mustafa Kemal'in yaptığını yapamayacağı için hergün, gazeteci deyişi ile, bir "flash" haber patlatarak gününü gün ediyor. Kendisi patlatıyor ve gazetecileri gazetelerinin baş sayfasına koyuyor ve memnun oluyor.

MANŞET haber bulma, iktidarsız Özal'ın şu andaki uğraşlarından birisidir. Diğer iktidar partisi içinde sürdürdüğü operasyon oluyor; Özal, parti kavramını yeni yeni anlamaya başlıyor. Şimdiye kadar yaptıkları, kendinden önceki rejimlerin yaptıklarını daha hızlı ve cüretle uygulamak olmuştur. Şimdi Özal, kendisinden hiç beklenmeyecek bir biçimde, yeni şekillenmeye başlayan bir dünyada Türkiye'ye ve kendisine yeni bir yer aramaya koyuluyor.

İSLAM, komünizmin ilacı olarak düşünülmüştür. Dünyada komünizmin çözüldüğü bir zamanda Türkiye'de iktidarın islama ihtiyacının kalmayacağı hesaplanıyor. Bu, iktidar partisi içinde islamik tutuculuğun tasfiye edilmesi değil geri plana atılması operasyonunu gerektiriyor.

IRAK savaşı, emperyalist heveslerin Çankaya Köşkü'ne ulaşması ve bunun ilk işaretlerinin Özal tarafından açıklanması Türkiye'de yepyeni süreçlerin harekete geçirilmesi anlamına geliyor. Turgut Özal'ın açıkladığı emperyalist planların karşılaştığı olumlu tepkilerden her halde şaşırması gerekiyor. Oligarklar, oligarkların basındaki bürokratları ve Silahlı Kuvvetler'in üst yöneticileri, emperyalist Türkiye projesini olumlu karşıyorlar.

EMPERYALİST "ülke" profesyonel bir ordu gerektirmektedir. Bu, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türk ve Kürt Devrimcileri ile uğraşmaktan vazgeçmesi anlamına da geliyor. Türk Silahlı Kuvvetleri'nde terfi sistemi, iç politikadaki sadakat ölçüsüne göre olmuştur; profesyonel ordu, savaş sanatına göre terfi sistemine dayanmak zorundadır.

BÖYLE bir "ülke", kendi "soluna" sahip olmak durumundadır; Amerika, emperyalist aşamaya girerken içerde son derece "yenilikçi" ve "özgürlükçü" olmuştur. Dışarda güç kullanmayı planlayan bir ülke içerde güç kullanma ihtiyacını azaltma yolunu seçiyor.

ÜLKEYİ böyle bir senaryo ile yeniden düzenlemeyi, Çankaya'daki danışmanlarıyla ve Washington'un programları doğrultusunda, sürdürürken; Turgut Özal'ın en büyük engeli, kendi partisi olmuştur. İktidar partisinin bu tür dönüşlere hazır olmaması bir yana, yapılanması çok büyük ölçüde bunun karşısındadır.

İKTİDARSIZLIK, büyük ölçüde buradan kaynaklanıyor. Oligarklar, basındaki bürokratlar, Silahlı Kuvvetler üst noktaları Özal'ın yeni açılımından yana bir tutum alıyorlar; ancak Çankaya'da Turgut Özal, kendi partisine sözünü geçiremiyor.

TEKELLER bürokratlığından gelmez; bir programdan diğerine geçmesi çok kolay oluyor. Özal için bir programdan diğerine geçmek kompütürde bir disketi çıkartıp diğerini takmak kadar basit bir iştir. Ancak kendisini iktidar yapan evlatlarının hepsi için aynı ölçüde kolay olmuyor.

SEMRA Özal operasyonu, Özal'ın ikinci yolu olmaktadır. Özal, iktidarını yeniden kazanmak için karısını politikaya ve tehlikeye sürmektedir.

DEVLETİN başı şimdi iktidarsız görünmektedir. İktidarı kazanmak için bir iç kavga başlatmış oluyor. İç kavga olmadan iktidar sahibi olamayacağını anlıyor.

İKTİDAR, iktidara, kendisini öğretiyor.

TÜRKİYE, iktidarsız başkanı ile, eski sulara açılmaya hazırlanıyor.